Estyn

Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2022-2023

Diben Estyn yw arolygu ansawdd a safonau mewn addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Mae Estyn yn gyfrifol am arolygu:

- ysgolion a lleoliadau meithrin a gynhelir gan, neu sy'n cael arian gan awdurdodau lleol
- ysgolion cynradd
- ysgolion uwchradd
- ysgolion arbennig
- unedau cyfeirio disgyblion
- ysgolion pob oed
- ysgolion annibynnol
- addysg bellach
- colegau arbenigol annibynnol
- dysgu oedolion yn y gymuned
- gwasanaethau addysg awdurdodau lleol ar gyfer plant a phobl ifanc
- addysg gychwynnol athrawon
- Cymraeg i oedolion
- dysgu yn y gwaith
- dysgu yn y sector cyfiawnder

Mae Estyn hefyd:

- yn adrodd i Senedd Cymru ac yn rhoi cyngor ar ansawdd a safonau mewn addysg a hyfforddiant yng Nghymru i Lywodraeth Cymru ac eraill
- yn cyhoeddi achosion o arfer dda yn seiliedig ar dystiolaeth arolygu

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau
Estyn
Llys Angor
Heol Keen
Caerdydd
CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan: www.estyn.llyw.cymru

Cyfieithwyd y ddogfen hon gan Trosol (Saesneg i Gymraeg).

Ⓗ Hawlfraint y Goron 2023: Gellir ailddefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei ailddefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl y ddogfen/cyhoeddiad penodol.

Cynnwys	**Tudalen**

Rhagair y Prif Arolygydd	**1**
Adran 1: Yr Adroddiad Perfformiad	**3**
1.1 Trosolwg	**4**
1.2 Dadansoddi perfformiad	**8**
Amcan Strategol 1: Darparu atebolrwydd cyhoeddus i ddefnyddwyr gwasanaeth ar ansawdd a safonau addysg a hyfforddiant yng Nghymru	8
Amcan Strategol 2: Llywio datblygiad polisi cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru	17
Amcan Strategol 3: Meithrin gallu ar gyfer gwella'r system addysg a hyfforddiant yng Nghymru	23
Sut y cyflawnwn ein gwaith	27
Adran 2: Yr Adroddiad Atebolrwydd	**41**
2.1 Adroddiad llywodraethu corfforaethol	**42**
Adroddiad y Cyfarwyddwyr	42
Y Datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu	43
Y datganiad llywodraethu	44
2.2 Adroddiad ar gyflogau a staff	**51**
2.3 Adroddiad atebolrwydd ac archwilio	**61**
Tystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Estyn	61
Adran 3: Datganiadau ariannol	**66**
3.1 Datganiad o wariant net cynhwysfawr	67
3.2 Datganiad o'r sefyllfa ariannol	68
3.3 Datganiad ar lifoedd arian	69
3.4 Datganiad o newidiadau yn ecwiti trethdalwyr	70
3.5 Nodiadau i gyfrifon adnoddau adrannol	71
Atodiad 1: Rhestr o acronymau a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn	**82**

Rhagair y Prif Arolygydd

Croeso i Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Estyn, sef yr ail i mi fel y Prif Arolygydd. Mae'r Adroddiad yn nodi sut rydym wedi addasu a pharhau i ddatblygu fel sefydliad, ac mae'n darparu adroddiad ar berfformiad, adroddiad atebolrwydd a set lawn o ddatganiadau ariannol.

Eleni, parhaom i ddychwelyd at ein gweithgareddau arferol: cwblhaom beilota ein trefniadau arolygu ar gyfer ysgolion ac unedau cyfeirio disgyblion yn ystod tymor yr haf, cyn ailddechrau rhaglen lawn o arolygiadau o dymor yr hydref ymlaen. Gan y daw'r cylch presennol o arolygiadau o ysgolion ac unedau cyfeirio disgyblion i ben ym mis Gorffennaf 2024, cynyddom gyfradd ein gweithgarwch arolygu yn ystod tymhorau'r hydref a'r gwanwyn, i'r graddau y byddwn wedi cwblhau hyd at 20% yn fwy o arolygiadau yn ystod y flwyddyn academaidd na chyn cyfnod clo y pandemig erbyn diwedd mis Gorffennaf 2023.

Yn ystod y flwyddyn, parhaom hefyd â'n rhaglen o arolygiadau meithrin nas cynhelir ochr yn ochr ag Arolygiaeth Gofal Cymru, cydweithio â rhanddeiliaid i beilota arolygiadau o golegau arbenigol annibynnol a darparwyr prentisiaethau dysgu yn y gwaith, parhau â'n rhaglen o arolygu gwasanaethau addysg llywodraeth leol gydag Archwilio Cymru a chwblhau ein cylch o arolygiadau craidd o golegau addysg bellach.

Wrth i arolygiadau ailddechrau yn ystod y cyfnod hwn, symudom yn ôl at gyhoeddi astudiaethau achos o arfer effeithiol hefyd, gan arddangos arfer orau a nodwyd ar draws y sectorau addysg.

Parhaom i fonitro'n ffurfiol bob un o'r darparwyr yr oedd angen gweithgarwch dilynol arnynt hefyd o ganlyniad i arolygiadau craidd, gan dynnu cyfanswm o 22 o ddarparwyr o gategorïau gweithgarwch dilynol statudol yn ystod y flwyddyn.

Mae ein hadroddiadau thematig eleni wedi cynnwys adolygiad o ddulliau asesu effeithiol ac adolygiad o'r Cwricwlwm 16-19 cyfredol yng Nghymru. Yn gynnar yn y flwyddyn ariannol, cyhoeddom hefyd fersiwn i ddisgyblion o'n hadroddiad thematig a gafodd groeso da, ar aflonyddu rhywiol rhwng cyfoedion mewn ysgolion.

Roedd gennym ymagwedd newydd eleni â'm Hadroddiad Blynyddol ynglŷn ag addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Cyn cyhoeddi ein prif adroddiad ym mis Ionawr, ym mis Medi, cydweithiom â chwmni dylunio rhyngweithiol i gyhoeddi ein canfyddiadau cryno interim, ynghyd ag adnoddau rhyngweithiol i ysgolion cynradd ac uwchradd. Mae'r ymagwedd lwyddiannus hon wedi ennyn llawer o ddiddordeb gan ein rhanddeiliaid a byddwn yn parhau i gyhoeddi ein canfyddiadau interim yn yr hydref ar ôl y flwyddyn adrodd.

Eleni, penodom bum Cyfarwyddwr Anweithredol newydd hefyd, sydd ag ystod eang o gefndiroedd a phrofiadau, i ehangu gorwelion bwrdd strategaeth Estyn a rhoi cyngor a her adeiladol yng nghyfarfodydd y bwrdd strategaeth, yn ogystal ag yn ein Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

Yn 2022-2023, cynhaliom raglen lawn o ddigwyddiadau ar-lein ac wyneb-yn-wyneb. Cynhaliom 52 o ddigwyddiadau yn ystod y flwyddyn â 490 o gofrestriadau unigol.

Bu’r adborth ar y rhain, sydd i’w weld ar dudalen 23, yn gadarnhaol dros ben.

Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi parhau i sicrhau bod ein rhaglen dysgu a datblygiad yn cynorthwyo staff i ddatblygu ymhellach y medrau sy’n helpu i danategu ein gwerthoedd a chynnal ein lefelau uchel o ymgysylltiad. Roedd ein rhaglen barhaus o ddysgu proffesiynol i arolygwyr yn canolbwyntio ar ymagwedd strwythuredig a chynhwysfawr tuag at fodloni anghenion datblygiad proffesiynol staff. Cynhaliom adolygiad cynhwysfawr o’n Polisi Bwlio ac Aflonyddu hefyd, gyda mewnbwn gan gydweithwyr, undebau llafur a rheolwyr. Cyhoeddwyd ein Polisi newydd ar Urddas yn y Gwaith ar ddiwedd y flwyddyn a chaiff ei ategu gan yr hyfforddiant Bwlio ac Aflonyddu i’r holl recriwtiaid newydd.

Wrth ailgydio yn ein gweithgarwch arolygu arferol a chynyddu ein momentwm ymhellach o ganlyniad i ohirio gweithgareddau oherwydd y pandemig, bu’n flwyddyn eithriadol o brysur i bob un ohonom. Felly, hoffwn ddiolch i bawb sy’n gweithio i Estyn am y modd y maent wedi gweithio i’n cynorthwyo i gyflawni ein holl amcanion yn ystod y flwyddyn.

Owen Evans

Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a Swyddog Cyfrifyddu

Awdurdodwyd y datganiadau ariannol hyn yn adran 3 yr adroddiad hwn gan y Swyddog Cyfrifyddu i’w cyhoeddi ar 4 Medi 2023.

Adran 1
Yr Adroddiad Perfformiad

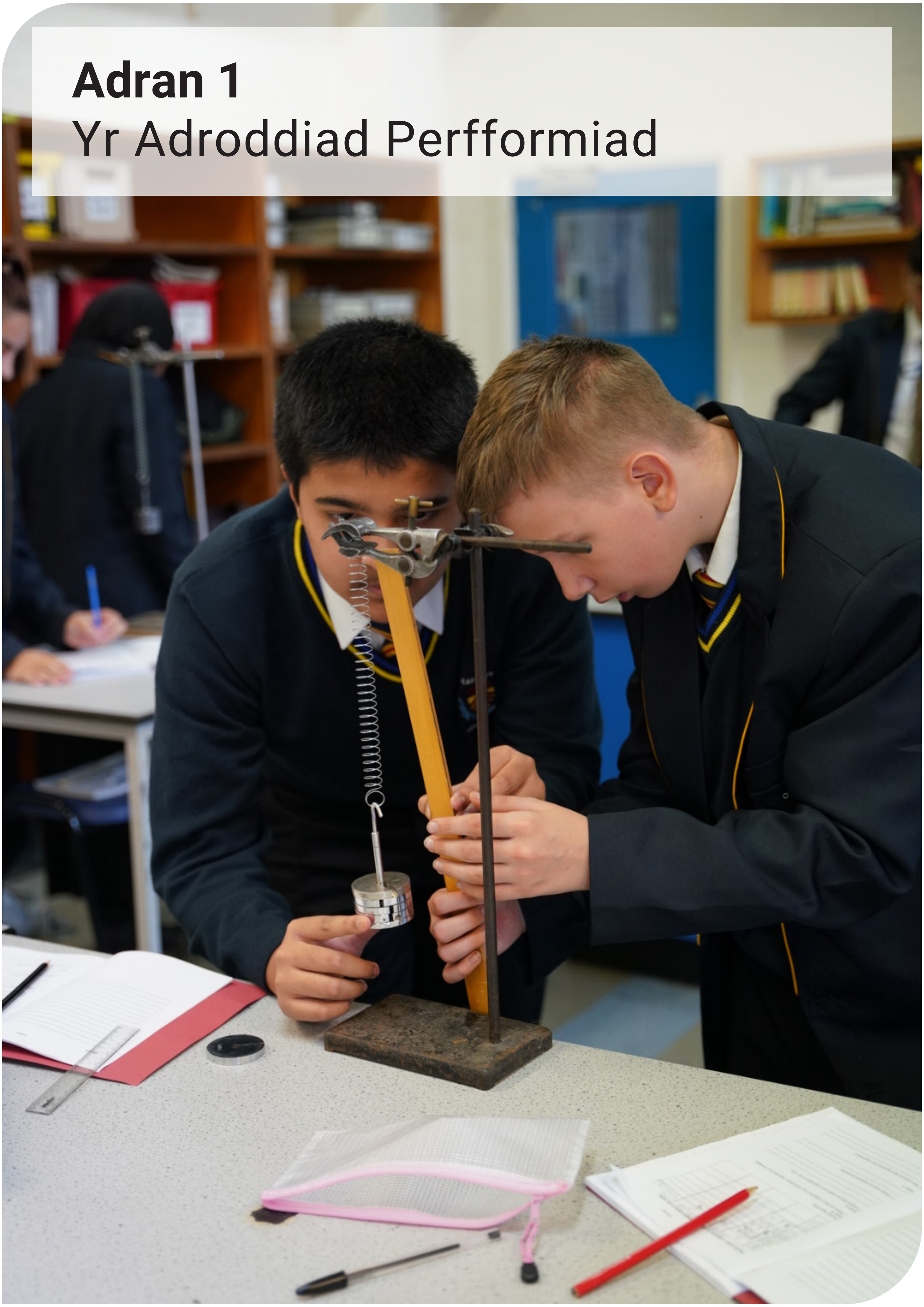

1.1 Trosolwg

Ein diben

Estyn yw Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru. Ein cenhadaeth yw cefnogi rhagoriaeth i bob dysgwr yng Nghymru. Gwnawn hyn trwy ddarparu gwasanaeth arolygu a chynghori annibynnol o ansawdd uchel i Lywodraeth Cymru a dinasyddion Cymru. Rydym yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru, ond yn cael ein hariannu ganddi (adran 104 Deddf Llywodraeth Cymru 1998).

Ein gweithgareddau

Cenhadaeth a gweledigaeth

Ein **gweledigaeth** yw gwella ansawdd addysg a hyfforddiant, a deilliannau i'r holl ddysgwyr yng Nghymru

Ein **cenhadaeth** yw cynorthwyo darparwyr addysg a hyfforddiant i ddatblygu diwylliant o hunanwella a dysgu trwy ein cyngor, arolygu a meithrin gallu

Hamcanion strategol

Darparu atebolrwydd cyhoeddus ar gyfer defnyddwyr gwasanaeth ar ansawdd a safonau darpariaeth addysg a hyfforddiant yng Nghymru

Llywio datblygiad polisi cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru a'i swyddogion

Meithrin gallu i wella cyflwyno system addysg a hyfforddiant yng Nghymru

Gwerthoedd

- Rhoi dysgwyr wrth wraidd ein gwaith
- Gwrando, dysgu a chydweithio ag eraill
- Gweithredu'n ddidwyll, yn deg ac ag uniondeb
- Dangos arweinyddiaeth a gwaith tîm effeithiol
- Hybu iechyd, lles a chydraddoldeb ym mhopeth a wnawn
- Gwerthfawrogi a pharchu pobl a'u gwaith

Ceir manylion ein rolau arolygwyr ar ein gwefan ynghyd â'n strwythur sefydliadol.

Crynodeb o'n perfformiad

Bob blwyddyn, rydym yn cyhoeddi Cynllun Blynyddol, sy'n amlinellu'r gweithgareddau allweddol am y flwyddyn sy'n cefnogi cyflawni ein cenhadaeth, ein hamcanion ac yn adlewyrchu sut y cyflawnwn ein gwaith.

Roedd ein Cynllun Blynyddol 2022-2023 yn adlewyrchu dychwelyd i'n harolygiadau ac yn nes at weithgareddau arferol. Parhaom i fesur a monitro perfformiad yn ystod y flwyddyn er mwyn helpu:

- gwerthuso effeithiolrwydd ein prosesau
- dysgu o brofiad
- gwella perfformiad
- gwneud penderfyniadau ar ddyrannu adnoddau

Caiff cyflawniad yn erbyn dangosyddion perfformiad ei fonitro bob tymor gan Fwrdd Strategaeth Estyn.

Cynhyrchwyd ein Hadroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2021-2022 o fewn y graddfeydd amser statudol ac ni chafodd cyfrifon adnoddau blynyddol Estyn eu hamodi gan archwilwyr allanol.

Yn 2022-2023, cyflawnom ein lefel perfformiad ddisgwyliedig yn y rhan fwyaf o feysydd. Mae'r mesur dangosyddion isod yn nodi ein lefel perfformiad trwy gydol yr adroddiad.

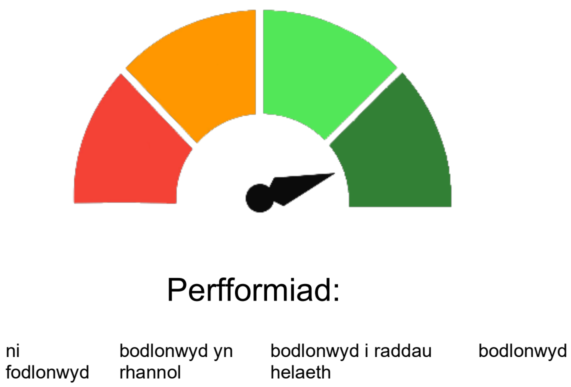

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru)

Mae'r Ddeddf yn amlinellu diben cyffredin i gyflawni ansawdd bywyd gwell a pharhaus i bob un ohonom. Er nad yw'r ddyletswydd yn berthnasol i ni (nid ydym yn gorff cyhoeddus rhestredig at ddibenion y Ddeddf), parhawn i chwarae ein rhan i gyflawni'r weledigaeth hon ar gyfer pobl Cymru.

Roedd digwyddiadau allweddol yn ystod y flwyddyn yn cynnwys

Haf 2022

Parhaom i beilota'r newidiadau i'n trefniadau arolygu, gan gasglu adborth gan arweinwyr a staff ysgolion, ynghyd â'n harolygwyr cymheiriaid. Roedd hyn yn cynnwys cael gwared ar raddau crynodol ar gyfer adroddiadau i'r rhan fwyaf o sectorau.

Parhaom i gynnal ymweliadau ymgysylltu â sampl o ysgolion, gan ganolbwyntio ar helpu ysgolion ac UCDau i gynllunio a pharatoi ar gyfer y Cwricwlwm i Gymru a diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY). Drwyddi draw, fe wnaethom barhau ag ymweliadau monitro ag ysgolion ac UCDau mewn categorïau gweithgarwch dilynol statudol.

Ymgynghorom â darparwyr prentisiaethau dysgu yn y gwaith ynglŷn ag ailddechrau arolygiadau craidd o dymor yr hydref 2022. Cwblhaom ein hymweliadau â darparwyr prentisiaethau dysgu yn y gwaith fel y byddwn wedi ymweld â'r holl ddarparwyr prentisiaethau yn ystod y flwyddyn.

Cyhoeddom flog ynglŷn â'n hymagwedd newydd tuag at yr adroddiad blynyddol, gyda'r nod o sicrhau ei fod yn parhau i fod yn amserol ac yn berthnasol, gan ofyn am adborth.

Cyhoeddom adroddiad thematig ar gyngor ac arweiniad diduedd ar yrfaoedd i bobl ifanc 14-16 oed a ddarperir gan gynghorwyr Gyrfa Cymru.

Cyhoeddom fersiwn i ddisgyblion o'n hadroddiad ar aflonyddu rhywiol rhwng cyfoedion mewn ysgolion, a gafodd groeso mawr.

Penodom bum Cyfarwyddwr Anweithredol newydd, sef Dr Emyr Roberts, David Jones OBE, Maria Rimmer, Yr Athro Brett Pugh a'r Athro Charlotte Williams OBE (cyfarwyddwr cyfetholedig), sydd ag ystod eang o gefndiroedd a phrofiadau, i ehangu gorwelion bwrdd strategaeth Estyn a rhoi cyngor a her adeiladol.

Hydref 2022

Cynhaliom ein cynhadledd staff flynyddol, gan alluogi trafodaethau â'r holl staff ar bynciau a oedd yn berthnasol i'n blaenoriaethau a oedd ar ddod, a pharhau â'n rhaglen datblygiad proffesiynol ar gyfer AEF, yn ogystal â hyfforddiant i'r Gwasanaethau Canolog ar bynciau perthnasol.

Am y tro cyntaf erioed, cyhoeddom ganfyddiadau cryno dros dro ein Hadroddiad Blynyddol 2021-2022, ynghyd ag adnoddau rhyngweithiol i ysgolion cynradd ac uwchradd.

Ailddechreuom raglen lawn o weithgarwch arolygu yn dilyn yr adborth o'r arolygiadau peilot yn ystod tymor yr haf.

Ar gyfer arolygiadau ysgolion, dechreuom gyhoeddi adroddiadau cryno i rieni i gyd-fynd â'r prif adroddiadau ar gyfer pob ysgol ar ein gwefan.

Cyhoeddom ddau adroddiad thematig ar "Adolygiad o'r cwricwlwm 16-19 presennol yng Nghymru" ac "Ymagweddau effeithiol wrth asesu sy'n gwella addysgu a dysgu".

Gwanwyn 2023

Cyhoeddom Adroddiad Blynyddol Prif Arolygydd EF ar gyfer 2021-2022.

Parhaom â rhaglen lawr o weithgarwch arolygu ac, am y tro cyntaf, dechreuom gyhoeddi llythyrau deilliannau o'n hymweliadau ymgysylltu ag ysgolion cynradd ac uwchradd ar gyfer yr ymweliadau hynny a gynhaliwyd o'r hydref ymlaen.

Darparom ymatebion manwl i ymgynghoriadau Cymwysterau Cymru a chynnal cyfres o weithdai â nhw i drafod eu cynigion o ran cymwysterau cyffredinol a galwedigaethol.

Cyhoeddom gyfres o adroddiadau yn ymwneud â'r sectorau ôl-16: "Ymweliadau addysgol mewn colegau addysg bellach – mewnwelediadau hydref 2022"; "Dysgu digidol ac ar-lein mewn colegau addysg bellach" a "Prentisiaethau – adborth cynnar ar gyflwyno o dan y contractau newydd".

Dechreuom ein paratoadau ar gyfer "Arolygu ar gyfer y dyfodol (2024-2030), gan drefnu cyfres o gyfarfodydd bwrdd y rhaglen i drafod y ffordd ymlaen a pharatoi ar gyfer gweithgarwch arolygu â'n holl randdeiliaid, a gynhelir o dymor yr haf ymlaen.

Ym mis Mawrth, cawsom ein hailachredu â Safon Iechyd Corfforaethol Lefel Arian.

1.2 Dadansoddi perfformiad

Perfformiad yn erbyn amcanion strategol

Amcan Strategol 1:

Darparu atebolrwydd cyhoeddus i ddefnyddwyr gwasanaeth ar ansawdd a safonau addysg a hyfforddiant yng Nghymru

Tabl 1: Arolygiadau craidd Estyn yn ôl sector 2022-2023

Sector	Nifer wirioneddol 2022-2023	Nifer yn 2021-2022[1]
Lleoliadau meithrin nas cynhelir *	93	30
Ysgolion cynradd ac ysgolion meithrin a gynhelir	219	13
Ysgolion uwchradd	29	6
Ysgolion pob oed	7	1
Ysgolion arbennig	7	1
Unedau cyfeirio disgyblion (UCDau)	4	1
Ysgolion Annibynnol (gan gynnwys ysgolion arbennig annibynnol)	12	3
Colegau arbenigol annibynnol	3	
Addysg a hyfforddiant athrawon	2	
Gwasanaethau addysg llywodraeth leol	5	3
Sefydliadau addysg bellach	2	1
Dysgu yn y gwaith / prentisiaethau	2	
Dysgu Oedolion (DO)	4	1
Cymraeg i Oedolion (CiO)	2	2
Cyfanswm nifer yr arolygiadau	**391**	**62**

* Arolygiadau ar y cyd ag Arolygiaeth Gofal Cymru (Pob ffigur – y flwyddyn ariannol)

[1] Ar gyfer y rhan fwyaf o 2021-2022, roedd darparwyr dan gyfyngiadau symud o hyd oherwydd pandemig COVID-19; felly, cynhaliom lai o arolygiadau, gan beilota trefniadau newydd mewn rhai ysgolion yng ngwanwyn 2022.

Trosolwg o arolygu 2022-2023

Ysgolion a gynhelir ac unedau cyfeirio disgyblion

Yn ystod tymor yr haf, parhaom â'n harolygiadau peilot o ysgolion a gynhelir ac unedau cyfeirio disgyblion (UCDau). Wedi hynny, fe werthusom yr arolygiadau peilot hyn gan ddiweddaru ein dogfennau arweiniad arolygu, Beth rydym yn ei arolygu a Sut rydym yn arolygu, a chyflwyno ein trefniadau newydd o fis Medi 2022, gan gynnal rhaglen lawn yn nhymhorau'r hydref a'r gwanwyn.

Parhaom i fonitro ysgolion mewn categorïau statudol a mynychu nifer o gyfarfodydd gwella amlasiantaeth i gefnogi ysgolion sy'n peri pryder.

Lleoliadau meithrin nas cynhelir

Yn ystod y flwyddyn, aethom ati â'n gwaith arolygu craidd mewn lleoliadau nas cynhelir hefyd (gydag Arolygiaeth Gofal Cymru).

Gwasanaethau addysg llywodraeth leol

Parhaom â'n rhaglen o arolygu gwasanaethau addysg llywodraeth leol (gydag Archwilio Cymru), hefyd. Mae pob adroddiad arolygu GALIL yn cynnwys sylwebaeth a gwerthusiad ar ansawdd y cymorth a ddarperir gan y gwasanaethau gwella ysgolion trwy ein cwestiynau arolygu lleol. Rydym hefyd yn rhoi'r newyddion diweddaraf ar y trefniadau gwella ysgolion newydd yn ne-orllewin Cymru.

Sectorau ôl-16

Yn y sectorau ôl-16, cydweithiom â rhanddeiliaid i beilota arolygiadau o golegau arbenigol annibynnol a darparwyr prentisiaethau dysgu yn y gwaith. Ar ddechrau tymor yr hydref, anfonom lythyr yn amlinellu ein bwriad i arolygu darparwyr prentisiaethau a darparu dolenni i'r arweiniad arolygu newydd. Trefnom ddigwyddiad hyfforddiant ar-lein â'n holl arolygwyr cymheiriaid dysgu yn y gwaith ddiwedd mis Medi i'w harwain trwy'r trefniadau newydd ar gyfer yr arolygiadau hyn. Hefyd, trafodom y trefniadau a'r arweiniad newydd ag uwch arweinwyr mewn darparwyr dysgu yn y gwaith yn ein hymweliadau neu alwadau gan arolygwyr cyswllt yn ystod tymor yr hydref.

Ymwelom â cholegau arbenigol annibynnol hefyd i ystyried cofrestriadau a cheisiadau am newidiadau perthnasol.

Cwblhaom ein cylch arolygu craidd ar gyfer colegau addysg bellach a pharhau i arolygu partneriaethau dysgu oedolion yn y gymuned.

Cynhaliom ymweliadau monitro rhanbarthol hefyd â darparwyr dysgu yn y gwaith sy'n cyflwyno rhaglen cyflogadwyedd ieuenctid Twf Swyddi Cymru Plws.

Rhoddom gyflwyniad yng nghyfarfod rhwydwaith NATSPEC i amlinellu ein trefniadau newydd ar gyfer colegau arbenigol annibynnol a rhannu dolenni i'r llawlyfrau arweiniad newydd ar gyfer yr arolygiad ac ar gyfer enwebeion.

Trafodom ein harolygiadau peilot ar gyfer y sector gwaith ieuenctid â rhanddeiliaid allweddol, gan gynnwys swyddogion Llywodraeth Cymru sy'n gyfrifol am

wasanaethau ieuenctid. Byddwn yn ymgysylltu â nhw ymhellach wrth i ni ddatblygu opsiynau ar gyfer arolygiadau pwrpasol o wasanaethau ieuenctid – gydag ymgynghoriad yn cael ei lansio ym mis Mai 2023.

Cymraeg i Oedolion

Parhaom â'n rhaglen o arolygiadau craidd ar gyfer darparwyr Dysgu Cymraeg gan ddefnyddio model hybrid i adlewyrchu darpariaeth ar-lein yn y sector. Arolygwyd un darparwr yn nhymor yr haf ac un yn yr hydref.

Ysgolion annibynnol

Yn ystod tymor yr haf, parhaom â'n harolygiadau peilot o ysgolion annibynnol, gan gyflwyno ein trefniadau newydd wedi hynny o fis Medi 2022 ymlaen a chynnal rhaglen lawn yn ystod tymhorau'r hydref a'r gwanwyn.

Ymwelom ag ysgolion annibynnol, yn ôl yr angen, i ystyried cofrestriadau a cheisiadau am newidiadau perthnasol – cynhaliwyd cyfanswm o naw o geisiadau cofrestru yn ystod y flwyddyn a 36 o geisiadau am newidiadau perthnasol. Gwelwyd cynnydd sylweddol yn nifer y newidiadau perthnasol yn ystod tymor y gwanwyn oherwydd cofrestru ysgolion annibynnol a oedd yn dymuno cynnig darpariaeth ddysgu ychwanegol. Yn ogystal, parhaom â'n hymweliadau monitro blynyddol â phob un o'r ysgolion annibynnol sy'n cynnig darpariaeth ADY, gan ymweld â 26 o ddarparwyr yn ystod y flwyddyn.

Dysgu yn y sector cyfiawnder

Trwy weithio mewn partneriaeth ag Arolygydd Carchardai EF ac Arolygydd Prawf EF, parhaom i arolygu dysgu yn y sector cyfiawnder yng Nghymru, gan gynnwys arolygu Timau Troseddau Ieuenctid yng Nghymru – arolygwyd pedwar darparwr yn ystod 2022-2023.

Yn ein holl waith arolygu, roeddem yn wyliadwrus o hyd a pharhaom i werthuso pa mor dda mae darparwyr yn ymgymryd â'u cyfrifoldebau mewn modd sy'n diogelu plant ac oedolion bregus, lle bo hynny'n briodol.

Gweithgarwch dilynol

Parhaom i fonitro'n ffurfiol bob un o'r darparwyr yr oedd angen gweithgarwch dilynol arnynt o ganlyniad i arolygiadau craidd. Mae'r tabl isod yn dangos nifer y darparwyr a roddwyd mewn categorïau gweithgarwch statudol ac a dynnwyd ohonynt yn ystod 2022-2023.

Nifer y darparwyr a roddwyd mewn categorïau gweithgarwch dilynol ac a dynnwyd ohonynt ym mlwyddyn ariannol 2022-2023[1]

Lefel y gweithgarwch dilynol	Sector	Mewn categori gweithgarwch dilynol ar ddechrau'r flwyddyn	Rhoddwyd mewn categori ar ôl arolygiad craidd yn ystod y flwyddyn	Wedi israddio lefel y gweithgarwch dilynol	Tynnwyd o gategori gweithgarwch dilynol yn ystod y flwyddyn	Mewn categori gweithgarwch dilynol ar ddiwedd y flwyddyn
Statudol ac uwch (mesurau arbennig / gwelliant sylweddol), gwelliant â ffocws ac ailarolygu	Ysgolion a gynhelir ac UCDau	16	26	4	9	34*
	Meithrinfeydd nas cynhelir	3	4	0	3	4
	GALIL	0	0	0	0	0
	Ôl-16	1	1	0	0	2
Adolygu gan Estyn / monitro gan Estyn / adolygu cynnydd / Awdurdod lleol sy'n peri pryder difrifol	Ysgolion a gynhelir ac UCDau	8	38	0	6	40*
	Meithrinfeydd nas cynhelir	6	2	0	1	7
	GALIL	3	0	0	0	3
	Ôl-16	1	0	0	1	0

* Caiff y cynnydd yn nifer yr ysgolion mewn categorïau gweithgarwch dilynol ei esbonio gan ailddechrau rhaglen lawn o arolygiadau yn ystod y flwyddyn ariannol, yn dilyn y cyfnodau clo yn ystod y pandemig

Mae'r ffigurau wedi'u seilio ar ddata sydd wedi'i storio yn ein system yn hytrach na dyddiad cyhoeddi'r adroddiad.

Tynnwyd 20 o ddarparwyr o gategorïau gweithgarwch dilynol yn ystod y flwyddyn.

Pan gaiff darparwr ei roi mewn categori monitro statudol, mae'n ofyniad statudol i'r corff llywodraethol lunio cynllun gweithredu ôl-arolygiad (CGOA) a'r awdurdod lleol ysgrifennu datganiad gweithredu yn syth ar ôl i'r adroddiad gael ei gyhoeddi. Mae arolygwyr yn cyfarfod â'r darparwr a'r awdurdod lleol i sicrhau bod y cynlluniau'n debygol o arwain at y gwelliannau gofynnol, cyn i'r cynlluniau gael eu hanfon at Lywodraeth Cymru. Rydym yn galw'r ymweliadau hyn yn ymweliadau CGOA.

Nifer y darparwyr a roddwyd mewn categorïau gweithgarwch dilynol ac a dynnwyd ohonynt, 2021-22(1) a 2022-23										
Lefel y gweithgarwch dilynol	Mewn categori gweithgarwch dilynol ar ddechrau'r flwyddyn		Rhoddwyd mewn categori ar ôl arolygiad craidd yn ystod y flwyddyn		Wedi israddio lefel y gweithgarwch dilynol		Tynnwyd o gategori gweithgarwch dilynol yn ystod y flwyddyn		Mewn categori gweithgarwch dilynol ar ddiwedd y flwyddyn	
	2021-22	2022-23	2021-22	2022-23	2021-22	2022-23	2021-22	2022-23	2021-22	2022-23
Statudol ac uwch (mesurau arbennig / gwelliant sylweddol), gwelliant â ffocws ac ailarolygu	43	20	3	31	0	4	27	12	19	40
Adolygu gan Estyn / monitro gan Estyn / adolygu cynnydd / Awdurdod lleol sy'n peri pryder difrifol	55	18	2	40	0	0	38	8	19	50

	Pob oed MA	Arbennig a gynhelir MA	Cynradd GS	Cynradd MA	Uwchradd GS	Uwchradd MA	**Cyfanswm**
Ymweliadau CGOA	1	1	3	7	3	4	19

Wedi i'r cynlluniau gael eu derbyn, rydym yn monitro cynnydd y darparwyr hyn. Ar gyfer ysgolion a gynhelir ac UCDau yn y categori mesurau arbennig, caiff yr ymweliadau monitro hyn eu cynnal bob pedwar i chwe mis. Yn ymarferol, mae hyn bob tymor, fel arfer. Ar gyfer darparwyr sy'n cael eu rhoi yn y categori gwelliant sylweddol, rydym yn dychwelyd i fonitro cynnydd tua 12 i 18 mis ar ôl yr arolygiad craidd.

	Pob oed GS	Pob oed MA	Cynradd GS	Cynradd MA	Uwchradd GS	Uwchradd MA	**Cyfanswm**
Ymweliadau monitro GS/MA	1	1	1	7	3	20	33

Paneli DO Adolygu gan Estyn	Dysgu Oedolion	Ysgolion arbennig a gynhelir	Cynradd	Uwchradd	**Cyfanswm**
Adolygu gan Estyn wrth y Ddesg ar gyfer Partneriaeth Dysgu Oedolion yn y Gymuned	1				1
Cyfarfodydd Panel Adolygu gan Estyn (ysgolion a gynhelir ac UCDau)	0	1	5	1	7

	Ysgol arbennig a gynhelir	Meithrinfa nas cynhelir	Cynradd	Uwchradd	Pob oed	**Cyfansw m**
Ymweliad Adolygu gan Estyn	1	1	1	1	0	4
Adolygiad Amlasiantaeth SCC				34	3	37

Yn ychwanegol eleni, parhaom i gymryd rhan yn rhaglen amlasiantaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer ysgolion uwchradd sy'n peri pryder, gan gynnwys pob ysgol uwchradd yn y categori mesurau arbennig. Erbyn hyn, mae'r gwaith hwn wedi'i ymestyn i gynnwys ysgolion pob oed yn y categori mesurau arbennig. Caiff AEF bugeiliol ei ddyrannu i bob darparwyr pan nodir bod angen mesurau arbennig ar yr ysgol.

Yn ystod y flwyddyn yn ogystal, cydweithiom yn agos â'r tri awdurdod lleol y barnwyd eu bod yn peri pryder sylweddol yn dilyn eu harolygiadau craidd. Mae ein harolygwyr cyswllt wedi ymgysylltu'n rheolaidd ag uwch swyddogion, gan gynnig her a chefnogaeth, yn ôl yr angen. Mae hyn wedi cynnwys adolygu cynnydd yn erbyn yr argymhellion a rhoi sylwebaeth ar y sail dystiolaeth a ddarparwyd gan yr awdurdodau lleol i ddangos cynnydd. Barnwyd bod Powys a Sir Benfro wedi gwneud cynnydd digonol i'w tynnu o'r categori, ac mae Wrecsam wedi gwneud cynnydd da mewn tri o'r pedwar argymhelliad.

O ran ein mesurau perfformiad:

Er bod rhaglen lai o arolygiadau peilot yn ystod tymor yr haf, dychwelom i raglen lawn ar gyfer tymhorau'r hydref a'r gwanwyn. Nid oedd angen diwygio'n sylweddol unrhyw rai o'n hadroddiadau arolygu cyhoeddedig yn ystod y cyfnod adrodd ar ôl eu cyhoeddi o ganlyniad i her a chyhoeddwyd pob un ohonynt yn brydlon.

Mynegodd bron yr holl ddarparwyr fodlonrwydd â dibynadwyedd ac annibyniaeth barnau arolygu.

Cafwyd dwy gŵyn ffurfiol am y broses arolygu. Yn yr un cyntaf, cadarnhawyd un elfen; yn yr ail, cadarnhawyd un elfen a chadarnhawyd dwy elfen yn rhannol.

Gwaith ymgysylltu

	Pob oed	Cynradd	Uwchradd	**Cyfanswm**
Ymweliadau ymgysylltu a gynhaliwyd yn 2022-2023	1	7	12	20
2021-2022	2	381	61	444

Mae gweithgarwch arolygu wedi lleihau'n sylweddol eleni gan i ni ganolbwyntio arnoddau ar ailddechrau rhaglen arolygu lawn. Fodd bynnag, mae'n elfen bwysig o'n gwaith o hyd. Ers i ni ailddechrau arolygu yng ngwanwyn 2022, mae gweithgarwch ymgysylltu rhithiwr a wyneb-yn-wyneb wedi parhau. Yn nhymor y gwanwyn, am y tro cyntaf erioed, cyhoeddwyd y llythyrau deilliannau canlyniadol ar ein gwefan.

Bydd gweithgarwch ymgysylltu'n parhau hyd nes i ni orffen peilota a chyhoeddi ein dogfennau 'Beth' a 'Sut' terfynol yn 2022-2023. Rydym yn rhagweld y bydd angen i ni ddiwygio ein harweiniad o leiaf bob blwyddyn am y flwyddyn neu ddwy nesaf, er enghraifft i gyd-fynd â gwaith ysgolion i ddatblygu eu modelau cwricwlwm eu hunain.

Yn ystod 2022-2023, rydym yn parhau i ganolbwyntio ar sut mae ysgolion yn paratoi ar gyfer diwygio addysg a'i roi ar waith. Mae hyn yn cynnal ffocws gwaith ymgysylltu yn ystod 2021-2022 ar ddatblygu'r cwricwlwm, gwella addysgu, dysgu proffesiynol ac arweinyddiaeth. Hefyd, mae ffocws o hyd ar y ffordd mae ysgolion yn addasu eu harfer yn sgil diwygio ADY.

Dyma ddetholiad o sylwadau rydym wedi'u cael am ein gweithgarwch arolygu yn ystod y flwyddyn ddiwethaf:

Roedd arnaf eisiau diolch i chi a'r tîm unwaith eto. Ar ôl myfyrio eto neithiwr, rwy'n credu ei bod yn bwysig cydnabod naws pwrpasol a phroffesiynol y tîm. Yn fy marn i, pe byddai arolygiadau'n gweithio i fesur a herio yn y modd hwn, gallwn weld cryn botensial i rannu gwybodaeth ar draws y system a'r potensial am ymagwedd fwy agored a gonest tuag at y berthynas rhwng Estyn ac ysgolion.

Pennaeth ysgol gynradd

Mae eich sensitifrwydd, eich sylw craff, eich proffesiynoldeb a'ch hynawsedd yn cael eu gwerthfawrogi'n fawr. Wrth gwrs, bydd eich adroddiad yn llywio ac yn arwain pob un ohonom.

Pennaeth ysgol uwchradd

Roedd yn braf cyfarfod â chi yr wythnos ddiwethaf. Roedd yn brofiad dwys i bob un ohonom, ond roedd y modd yr ymgymerodd y tîm arolygu ei waith ac ymgysylltu â'n timau yn rhagorol. Roedd yr adborth ar ddydd Gwener yn gytbwys, yn wrthrychol ac yn adlewyrchiad teg o gryfderau niferus ein gwasanaethau. Mae'r meysydd i'w gwella a'r argymhellion yn adeiladol. Yr hyn a wnaeth argraff arnaf yn arbennig oedd y modd yr arweiniodd yr arolygydd yr arolygiad ac, er ei fod yn drylwyr ac yn drwm, cafodd ei gynnal mewn modd cwrtais ac ystyrlon, drwyddi draw.

Prif weithredwr, yn dilyn arolygiad awdurdod lleol

Roeddwn am ddiolch i bob un ohonoch am sicrhau bod profiad heriol mor ddymunol â phosibl. Mae'r holl staff wedi sôn am ba mor hynaws oedd yr "Arolygwyr" ac fel roeddent yn teimlo'n gyfforddus yn ateb y cwestiynau a ofynnwyd. Rwy'n ddiolchgar iawn am yr holl gryfderau a welsoch ac y gwnaethoch eu crybwyll yn ystod yr wythnos, gan fod y tîm cyfan wedi gweithio'n galed iawn i ddod â phopeth at ei gilydd – eu prif bryder oedd peidio â siomi ei gilydd a sicrhau eu bod yn rhannu popeth maent mor falch ohono.

Pennaeth Addysg, awdurdod lleol yn dilyn arolygiad JICPA

> Mae profiad diweddar o arweinyddiaeth dros dro mewn ysgol arbennig arall wedi sicrhau gwerth arolygu'n gadarn yn fy meddwl ac rwyf bob amser wedi cydnabod pwysigrwydd profiad Estyn o ran tanategu a chefnogi taith gwella ysgolion.
>
> Pennaeth, ysgol arbennig a gynhelir

Gwaith cydweithredol

Mae ein gwaith cydweithredol dros y cyfnod adrodd wedi cynnwys y canlynol:

- pedwar arolygiad ar y cyd yn gynnwys dysgu yn y sector cyfiawnder a phum arolygiad GALIL ochr yn ochr ag Archwilio Cymru
- cynadleddau gwella a gynhaliwyd ar y cyd ag AGC a Llywodraeth Cymru ar gyfer ysgolion annibynnol
- gwaith amlasiantaeth Ysgolion Uwchradd sy'n Peri Pryder
- gweithio'n agos gydag AGC yn y sector nas cynhelir
- cydweithio â Chyngor y Gweithlu Addysg (CGA) i ddatblygu trefniadau arolygu a monitro ar y cyd ar gyfer partneriaethau Addysg Gychwynnol Athrawon (AGA)
- cyfarfodydd ar y cyd ad hoc ac wedi'u cynllunio, a thrafodaethau gydag arolygwyr arbenigol ledled Ewrop i rannu arfer gan adeiladu ar y trefniadau presennol
- gweithdai wedi'u trefnu gan y Gynhadledd Ryngwladol Sefydlog i Arolygiaethau

Amcan Strategol 2:

Llywio datblygiad polisi cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru

Ym mis Ionawr 2023, cyhoeddom Adroddiad Blynyddol 2021-2022 PAEF ar ansawdd addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Rhoddodd yr adroddiad sylwadau am effeithiau parhaus y pandemig a'r effaith negyddol ar gynnydd y rhan fwyaf o ddysgwyr, i raddau amrywiol, gyda'r broblem yn cael ei gwaethygu gan broblemau'n ymwneud â recriwtio staff â chymwysterau addas. Roedd hefyd yn myfyrio ar her barhaus diwygio'r cwricwlwm, gan amlygu'r ffyrdd y mae ysgolion yn addasu, er bod cynnydd yn amrywio o hyd.

Amlygodd yr adroddiad astudiaethau achos gan ddarparwyr addysg a hyfforddiant llwyddiannus ledled Cymru a'r ffyrdd y gall ysgolion wneud gwahaniaeth i flaenoriaethau cenedlaethol, fel addysg cyfrwng Cymraeg. Hefyd, amlygodd yr adroddiad enghreifftiau o ddarparwyr a oedd yn effeithiol o ran lliniaru effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol.

Cyhoeddwyd Adroddiad Blynyddol PAEF ym mis Ionawr 2023, yn unol â'r dyddiad targed yn ein Cynllun Blynyddol 2022-2023.

Am y tro cyntaf, cyhoeddom ein canfyddiadau interim ym mis Medi 2022 mewn cyfres o dudalennu gwe ac adnoddau rhyngweithiol i'r sectorau cynradd ac uwchradd. Cafodd y rhain eu croesawu'n fawr a byddwn yn parhau â'r trefniant eleni.

Cafodd yr holl argymhellion ar gyfer gwella mewn adroddiadau thematig eu derbyn ar gyfer eu gweithredu / rhoi sylwadau arnynt gan Lywodraeth Cymru yn ystod y cyfnod adrodd. Mae un adroddiad thematig yn cael ei ystyried gan y Gweinidog ar hyn o bryd.

Yn ystod 2022-2023, cyhoeddom dri adroddiad thematig ar ystod o bynciau i ymateb i lythyr cylch gwaith blynyddol y Gweinidog. Roedd yr adroddiadau hyn yn cynnwys cyfanswm o 23 o argymhellion, 10 ohonynt ar gyfer Llywodraeth Cymru. Cafodd yr holl argymhellion ar gyfer gwella eu derbyn ar gyfer eu gweithredu / rhoi sylwadau arnynt gan Lywodraeth Cymru yn ystod y cyfnod adrodd.

Yn ogystal yn ystod y cyfnod hwn, ar ôl cyhoeddi ein hadroddiad thematig ar aflonyddu rhywiol rhwng cyfoedion mewn ysgolion yn llwyddiannus, cyhoeddom fersiwn benodol i ddisgyblion, sydd wedi cael ei chroesawu'n fawr gan ysgolion ac wedi'i lawrlwytho'n eang: Adroddiad Aflonyddu Rhywiol 2022 (llyw.cymru)

Adroddiadau thematig a gyhoeddwyd yn 2022-2023

Enw	Dyddiad cyhoeddi
Cyngor ac arweiniad diduedd ar yrfaoedd i bobl ifanc 14-16 oed a ddarperir gan gynghorwyr Gyrfa Cymru	Mai 2022
Cwricwlwm 16-19: Adolygiad o'r cwricwlwm 16-19 presennol yng Nghymru	Hydref 2022
Ymagweddau effeithiol wrth asesu sy'n gwella addysgu a dysgu	Hydref 2022

Adroddiadau ychwanegol a gyhoeddwyd yn 2022-2023

Yn ychwanegol at yr adroddiadau thematig uchod, cyhoeddom bedwar adroddiad yn rhoi diweddariadau pellach mewn perthynas â'r ymweliadau arolygwyr cyswllt â darparwyr ôl-16.

Enw	Dyddiad cyhoeddi
Diwygio Addysg Gychwynnol Athrawon yng Nghymru: cryfderau sy'n dod i'r amlwg a meysydd i'w hystyried	Hydref 2022
Prentisiaethau: adborth cynnar ar gyflwyno o dan y contractau newydd	Ionawr 2023
Dysgu digidol ac ar-lein mewn colegau addysg bellach: mewnwelediadau hydref 2022	Chwefror 2023
Ymweliadau addysgol mewn colegau addysg bellach: mewnwelediadau hydref 2022	Chwefror 2023

Cyhoeddom y postiadau blog canlynol hefyd:

Enw	Dyddiad cyhoeddi
Addasu addysgu a dysgu – Mewnwelediadau Adroddiad Blynyddol 2020-21	Ebrill 2022
Adroddiad Blynyddol y Prif Arolygydd - dull newydd	Mai 2022
Ymgorffori'r Pedwar Diben: beth sy'n gweithio'n dda mewn ysgolion cynradd?	Hydref 2022
Efallai nad ydyn ni'n dweud wrth ein hathrawon, ond hoffen ni deimlo'n ddiogel i 'ymestyn allan' iddynt	Tachwedd 2022
Gwrando ar ddysgwyr – ymagwedd newydd	Tachwedd 2022

Gan i arolygiadau ailddechrau yn ystod y cyfnod hwn, symudom yn ôl i gyhoeddi astudiaethau achos o arfer effeithiol hefyd, sef cyfanswm o 64 yn 2022-2023.

Yn ystod 2022-2023, parhaom i ddarparu cyngor a chymorth i Grŵp Addysg, Cyfiawnder Cymdeithasol a'r Gymraeg Llywodraeth Cymru yn ôl yr angen, gan gynnwys cymryd rhan mewn pwyllgorau, gweithgorau a grwpiau cynghori.

Trwy gydol y flwyddyn, mynychodd uwch reolwyr ac AEF wrandawiadau'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg:

23 Mehefin 2022 – Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg ynghylch Absenoldebau Disgyblion
6 Gorffennaf 2022 – Y Pwyllgor Diwylliant ynghylch Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg
2 Chwefror 2023 – Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg ynghylch Adroddiad Blynyddol PAEF

Rhoddwyd tystiolaeth ysgrifenedig i'r Pwyllgor canlynol:

- Y Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol a'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg am wybodaeth yn ymwneud â'r ymchwiliad i addysg cyfrwng Cymraeg, gan ganolbwyntio'n benodol ar Gynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg

Cwricwlwm i Gymru

O ran rhoi Cwricwlwm i Gymru ar waith, rydym wedi parhau i roi cyngor tymhorol i Lywodraeth Cymru ar sail canfyddiadau arolygu a, thrwy roi cyflwyniadau i'r rhanbarthau a Llywodraeth Cymru, yn gwneud argymhellion, fel y bo'n briodol. Rydym yn mynychu cyfarfodydd â swyddogion Llywodraeth Cymru yn rheolaidd i drafod cynnydd tuag at Gwricwlwm i Gymru a pha mor dda y mae polisi'n cael ei roi ar waith mewn ysgolion, gan gynnwys dilyniant wrth ddylunio a chynllunio'r cwricwlwm. Rydym yn mynychu cyfarfodydd Camau i'r Dyfodol yn rheolaidd i gefnogi datblygiadau ac wedi cyhoeddi ein hadroddiad thematig yn amlygu arfer effeithiol yn ymwneud ag asesu.

Rydym wedi parhau i roi gwybod i Lywodraeth Cymru am gryfderau a meysydd i'w gwella mewn asesu a dilyniant ar sail canfyddiadau arolygu ac wedi cyhoeddi ein dogfen Arweinyddiaeth, sy'n nodi arweinyddiaeth effeithiol o ran addysgu a'r cwricwlwm.

Rydym yn parhau i fynd i'r afael â chamsyniadau trwy ein cyfathrebiadau ag arweinwyr ysgolion a GALIL ac wedi darparu cyfres o hyfforddiant diweddaru'r cwricwlwm yn ymwneud â'n hymagweddau at arolygu'r cwricwlwm ar gyfer arweinwyr ysgolion, staff rhanbarthol ac arolygwyr cymheiriaid ac arolygwyr ychwanegol.

Effaith tlodi ar gyrhaeddiad

Er mwyn ymateb i ymgyrch Llywodraeth Cymru i roi mynd i'r afael ag effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol wrth wraidd y genhadaeth genedlaethol ar gyfer addysg, rydym wedi diweddaru ein harweiniad atodol. Mae ein harweiniad yn cryfhau ein hymagwedd at arolygu anghydraddoldebau addysgol. Wrth arolygu ymagweddau

ysgolion, UCDau a gwasanaethau addysg llywodraeth leol at leihau effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol a lles, rydym yn rhoi ystyriaeth ofalus i'r pwyntiau a wnaed yn Araith y Gweinidog "Safonau ac Uchelgeisiau Uchel i Bawb" (Mehefin 2022).

O ganlyniad, mae ein hadroddiadau bellach yn adrodd ar gynnydd disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim a'r rhai o aelwydydd ag incwm isel ym maes arolygu 1 adroddiadau, fel arfer. Mae arolygwyr bellach yn adrodd ar y graddau y mae arweinwyr yn rhoi sylw priodol i fynd i'r afael ag effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol ym maes arolygu 5 adroddiadau hefyd. Rydym yn monitro ein gwaith yn y maes hwn yn ofalus.

Yn ogystal, rydym yn gweithio fel rhan o Grŵp Cyfeirio Allanol Ysgolion Bro Llywodraeth Cymru i barhau i ddatblygu ein hymagwedd at arolygu'r maes hwn ac adeiladu ar y gwaith da a nodwyd yn ein hadroddiad thematig ar "Ysgolion cymunedol: teuluoedd a chymunedau wrth wraidd bywyd ysgol" (Gorffennaf 2020).

Cymwysterau Cymru

Rydym yn cydweithio â Cymwysterau Cymru i gyfrannu at ddatblygu cymwysterau TGAU newydd. Mae hyn yn cynnwys mynychu cyfarfodydd rhanddeiliaid, yn ogystal ag ymateb i ymgynghoriadau. Rydym wedi cynnal nifer o weithdai â staff Cymwysterau Cymru, lle'r rydym wedi gallu trafod eu cynlluniau ar gyfer TGAU newydd yn fanylach. Yn nhymor y gwanwyn, rhoddom ymatebion manwl i ymgynghoriadau Cymwysterau Cymru a chynnal cyfres o weithdai â nhw i drafod eu cynigion o ran cymwysterau cyffredinol a galwedigaethol.

Byddwn hefyd yn parhau â'n ffocws ar ddiwygio ADY a'r ffordd y mae ysgolion ac UCDau yn datblygu eu hymagweddau a'u harfer yn sgil y newidiadau. Efallai y byddwn yn ystyried rhai agweddau sy'n benodol i sector hefyd, a fydd yn esblygu dros amser gan ddibynnu ar y sector.

Gwaith ymgysylltu

Eleni, rydym wedi cynnal ymweliadau ymgysylltu ag ysgolion ac mae'r wybodaeth a gasglwyd yn cefnogi ein gwaith thematig, fel y bo'n briodol.

Yn ystod ymweliadau ymgysylltu, cawsom ddeialog broffesiynol ag arweinwyr ac athrawon a thrafod y cynnydd mae ysgolion yn ei wneud. Yn ystod yr ymweliadau hyn, ystyriom y cwricwlwm, addysgu, dysgu proffesiynol ac arweinyddiaeth. Isod, ceir ychydig o enghreifftiau o'r cwestiynau a ofynnom:

Cwricwlwm ac addysgu:

- Beth yw eich gweledigaeth ar gyfer y cwricwlwm ac addysgu? Dywedwch wrthym beth fuoch yn gweithio arno wrth roi Cwricwlwm i Gymru ar waith?
- Pa wersi ydych chi wedi'u dysgu? Pa newidiadau sydd wedi gweithio?

Gwella addysgu:

- Sut mae athrawon yn addasu eu harfer ac yn archwilio ymagweddau gwahanol at y cwricwlwm ac addysgu?

- Beth sy'n gweithio'n dda mewn ystafelloedd dosbarth unigol ac ar draws yr ysgol?
- Beth yw eich blaenoriaethau ar gyfer gwella addysgu?

Dysgu proffesiynol:

- Pa ddysgu proffesiynol y mae'r ysgol wedi'i ddarparu i staff?
- Pa gyfleoedd rhanbarthol / lleol y mae'r ysgol wedi elwa arnynt i'w chynorthwyo i ddylunio a chyflwyno'r cwricwlwm? Pa effaith y mae hynny wedi'i chael?

Arweinyddiaeth:

- Beth yw/oedd yr heriau strategol penodol rydych chi'n eu hwynebu o hyd fel arweinydd wrth i chi arwain yr ysgol tuag at y Cwricwlwm i Gymru?
- Beth yw'r heriau i arweinwyr ar bob lefel wrth baratoi'r ysgol i gyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru?

Ôl-16

Ymwelodd ein harolygwyr cyswllt â'u colegau addysg bellach cysylltiedig, darparwyr dysgu yn y gwaith a phartneriaethau dysgu oedolion yn y gymuned neu gynnal cyfarfodydd ar-lein â nhw yn ystod hydref 2022 a gwanwyn 2023. Mae'r ymgysylltiadau hyn yn helpu i ddatblygu deialog broffesiynol adeiladol i gefnogi gwerthuso a gwella.

Bu gennym ymgysylltiad parhaus â Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid eraill mewn perthynas â diwygio AHO a pharatoadau'n dilyn deddfwriaeth i greu'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil – a buom yn mynychu cyfarfodydd misol i lywio ar agweddau ar ansawdd. Yn ogystal, bu un o'n AEF ar fenthyg i Lywodraeth Cymru o fis Ebrill 2022 hyd fis Mawrth 2023, gan weithio ar adolygiad annibynnol o addysg gychwynnol athrawon ôl-16. Cyhoeddwyd yr adroddiad hwn, sef Tuag at weledigaeth newydd ar gyfer addysg gychwynnol athrawon yn y sectorau addysg a hyfforddiant ôl-orfodol, ym mis Mai 2023. Mae'r adolygiad hwn yn gwneud cyfres o argymhellion sy'n cyd-fynd â diwygio'r broses ar gyfer addysg gychwynnol athrawon ôl-16.

Arolygwyr cyswllt awdurdodau lleol

Yn ystod tymor yr hydref 2022 a thymor y gwanwyn 2023, ymwelodd arolygwyr cyswllt ag awdurdodau lleol â chydweithwyr o Lywodraeth Cymru i adolygu'r defnydd o gyllid technoleg addysg. Mae'r ymweliadau hyn wedi galluogi arolygwyr cyswllt i werthuso pa mor dda y mae'r awdurdod lleol yn nodi effaith ei waith yn y maes hwn.

Ymatebion i ymgynghoriadau

Defnyddiom ein sail dystiolaeth helaeth hefyd i ymateb i 27 o ymgynghoriadau ar ystod eang o faterion addysgol yn ystod y flwyddyn ariannol, sef 14 ohonynt gan Lywodraeth Cymru a 13 gan sefydliadau eraill. Roedd ymatebion ymgynghoriadau i Lywodraeth Cymru yn cynnwys:

- Newidiadau i drefniadau apelio derbyniadau ysgolion
- Adnewyddu'r 'Meini prawf ar gyfer achredu rhaglenni addysg gychwynnol athrawon yng Nghymru'

- Trefniadau asesu drafft ar gyfer lleoliadau meithrin a ariennir nas cynhelir
- Datblygu fframwaith cenedlaethol ar gyfer presgripsiynu cymdeithasol
- Diogeliadau amddiffyn rhyddid

Mae tudalen ymgynghoriadau Llywodraeth Cymru i'w gweld yma.

Mae ymatebion ymgynghori i sefydliadau eraill yn cynnwys:

- Hyrwyddo a hwyluso cymwysterau cyfrwng Cymraeg
- Safonau hyfforddiant diogelu cenedlaethol
- Adolygiad o'r Cod Ymddygiad ac Ymarfer Proffesiynol
- Ymchwiliad y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg i absenoldeb disgyblion o ysgolion
- Bil Bwyd (Cymru)

Gallwch weld ein holl ymatebion ymgynghori ar ein gwefan:

Ymatebion i gynigion ad-drefnu ysgolion

2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
33	30	32	11

Yn 2022-2023, ymatebom i 11 o gynigion ad-drefnu ysgolion a chafwyd llai o geisiadau nag mewn blynyddoedd blaenorol. Ym mhob achos, daethom i'r casgliad bod y cynnig yn debygol o gynnal y safonau cyfredol o leiaf o ran addysg, darpariaeth ac arweinyddiaeth a rheolaeth. Nodom fod y cynigiwr wedi nodi sail resymegol glir ar gyfer y cynnig ac yn rhoi rhesymau pam y mae'r newid yn angenrheidiol.

Cyngor a chymorth i grwpiau llywio cenedlaethol allweddol

Yn ogystal, parhaom i gyfrannu at ystod o grwpiau llywio cenedlaethol yn ystod y flwyddyn, y gellir eu dadansoddi fel a ganlyn:

Grwpiau dal i fyny / cyfarfodydd rheolaidd â rhanddeiliaid: 64
Pwyllgorau: 10
Gweithgorau sydd wedi'u cyfansoddi'n ffurfiol: 54
Grwpiau prosiect: 7
Grwpiau cyfeirio: 7
Mae enghreifftiau o'r grwpiau a fynychwyd eleni fel a ganlyn:

- Fforwm Ymarferwyr Addysg Sipsiwn a Theithwyr Cymru Gyfan
- Grŵp Cwricwlwm ac Asesu Cwricwlwm i Gymru
- Gweithgor Safonau Digidol
- Grŵp Rhanddeiliaid Allanol Llywodraeth Cymru
- Grŵp Llywio Cenedlaethol Diwygio ADY
- Grŵp Llywio Adolygu Cymwysterau Galwedigaethol
- Grŵp Cyfeirio Allanol ar gyfer adolygu addysg oedolion

Amcan Strategol 3:

Meithrin gallu ar gyfer gwella'r system addysg a hyfforddiant yng Nghymru

Mae gwybodaeth a gesglir o waith arolygu ac ymgysylltu a gwaith arolygon thematig yn ein helpu i chwarae rôl allweddol mewn meithrin gallu i wella ar draws y system addysg. Mae'r gwaith hwn yn cynnwys cynadleddau arfer effeithiol, digwyddiadau rhanddeiliaid a chyhoeddi adnoddau gwella ar ein gwefan. Mae ein hadnoddau gwella'n cynnwys: adroddiadau thematig dylanwadol ac ystod eang o arfer effeithiol.

Mae ein gweithgarwch ymgysylltu ag ysgolion a darparwyr eraill yn ein helpu i amlygu enghreifftiau o arfer ddiddorol sy'n deilwng i'w rhannu. Mae'r enghreifftiau hyn wedi'u crynhoi mewn astudiaethau achos o arfer effeithiol yr ydym yn eu cyhoeddi ar ein gwefan.

Mae gweithwyr addysg proffesiynol a rhanddeiliaid eraill yn gweld argymhellion ein hadroddiadau thematig, ein harweiniad a'n hastudiaethau achos o arfer effeithiol drwy amrywiaeth o sianeli cyfathrebu. Rydym yn mynd ati i hyrwyddo ein hadnoddau trwy gyfryngau cymdeithasol a'n gwefan gan ddefnyddio graffeg a fideos i hybu ymgysylltu a denu sylw penaethiaid ac athrawon prysur a phobl eraill sy'n gweithio ym maes addysg a hyfforddiant, neu'n ei gefnogi.

Adroddiad thematig: *Ymagweddau effeithiol wrth asesu sy'n gwella addysgu a dysgu*

Yr adroddiad hwn oedd y lawrlwythiad mwyaf poblogaidd ar ein gwefan yn ystod y cyfnod hwn. Mae'n cynnwys astudiaethau achos a strategaethau gan ysgolion sy'n adnabyddus am eu harferion addysgu cryf.

Gall ysgolion ddefnyddio'r adroddiad i gynllunio ar gyfer asesu, defnyddio asesu i gefnogi addysgu ymatebol a datblygu ymagweddau cydweithredol yn yr ystafell ddosbarth.

Cyhoeddwyd 64 astudiaeth achos o arfer ddiddorol yn ystod 2022-2023, gydag 87,888 o ymweliadau unigryw â'r tudalennau Cymraeg a Saesneg ar y rhan hon o'r wefan yn ystod y flwyddyn ariannol.

Yn 2022-2023, cynhaliom raglen lawn o ddigwyddiadau ar-lein ac wyneb-yn-wyneb.

Cynhaliom 52 o ddigwyddiadau yn ystod y flwyddyn, gyda 490 o gofrestriadau unigol. O’r rhain, roedd 11 ohonynt yn ddigwyddiadau ymgysylltu â rhanddeiliaid (o gymharu â 42 yn 2021-2022) ac roedd 41 ohonynt yn ddigwyddiadau hyfforddiant ar gyfer gweithwyr addysg a hyfforddiant proffesiynol (o gymharu ag 81 yn 2021-2022).

Rydym yn gwerthfawrogi’r adborth a gawn o ffurflenni gwerthuso ac yn ei ddefnyddio i wella’n barhaus. Aethom ati i goladu adborth o’n digwyddiadau hyfforddi a chynadleddau arfer orau a gwblhawyd gan gynrychiolwyr, a chawsom lawer o adborth cadarnhaol. Dywedodd 99% o gynrychiolwyr bod y digwyddiadau a fynychwyd ganddynt naill ai’n rhagorol neu’n dda.

Dyma rai o’r sylwadau:

“Cafodd y digwyddiad ei arwain yn dda. Roedd yn bodloni pob un o’m disgwyliadau.”

“Diolch – rwy’n edrych ymlaen yn fawr at yr hyfforddiant deuddydd wyneb-yn-wyneb.”

“Diolch am y cyfle i hyfforddi gyda chi. Yn edrych ymlaen yn fawr.”

“Rwy’n hynod ddiolchgar bod LIC wedi caniatáu i Estyn gymryd rhan mewn gweithgareddau mor ddefnyddiol a chefnogol.”

“Roedd pob un o’r sesiynau’n ddiddorol iawn ac fe wnaethon nhw gynyddu fy nealltwriaeth o’r broses arolygu a gofynion Estyn ar gyfer ACof.”

Nododd 99% o gynrychiolwyr eu bod yn fodlon wrth werthuso digwyddiadau a gynhaliwyd gennym – 98 % ar gyfer digwyddiadau hyfforddi / 100 % ar gyfer digwyddiadau ymgysylltu â rhanddeiliaid (targed 96%)

Dechreuom gyfres o ddigwyddiadau wedi'u ffrydio'n fyw, hefyd – Estyn yn Fyw:

- 21 Mehefin – aflonyddu rhywiol rhwng cyfoedion mewn ysgolion
- 9 Hydref – newidiadau arfaethedig i arolygu yn 2024
- 27 Chwefror – Adroddiad Blynyddol i Ysgolion Uwchradd

Er i bresenoldeb ddisgyn rhywfaint ar ôl y digwyddiad cyntaf (200 yn y cyntaf o gymharu ag 80 yn yr un diwethaf), mae ymgysylltiad wedi gwella ym mhob sesiwn Estyn yn Fyw a gynhaliwyd gennym (0 o gwestiynau gan y gynulleidfa yn y cyntaf o gymharu â 10 o gwestiynau gan y gynulleidfa yn yr un diwethaf). Mae hyn yn dangos ein bod yn cyrraedd eich cynulleidfa fwriadedig a bod ganddi ddiddordeb yn y cynnwys.

Rhai digwyddiadau allweddol y cyfranogom ynddynt

Fe wnaethom fynychu digwyddiadau rhithwir a digwyddiadau wyneb-yn-wyneb yn ystod y flwyddyn i rannu ein canfyddiadau i gefnogi gwella. Mae ychydig o enghreifftiau o'r digwyddiadau allweddol y cyfranogom ynddynt wedi'u nodi isod.

- Cynghrair Gwrthfwlio Cymru
- Cynhadledd Uwchradd Flynyddol CYDAY
- Ffederasiwn Penaethiaid Rhondda Cynon Taf
- Cyfarfod penaethiaid Cyngor Sir Penfro
- Fframwaith Llywodraethwyr Cyngor Sir Penfro
- Blynyddoedd Cynnar Cymru
- Penaethiaid a Chadeiryddion Cyrff Llywodraethol Ysgolion Ceredigion yn Eisteddfod Genedlaethol Cymru 2022
- SICI – Dod â thema 2022 i ben: Cyfraniad arolygu at degwch a rhagoriaeth a'r Cynulliad Cyffredinol

Arolygu ar gyfer y dyfodol (2024-2030)

Yn ystod y flwyddyn ariannol hon y dechreuom edrych tuag ymlaen a thrafod ein cynlluniau arolygu ar gyfer y dyfodol o 2024 ymlaen. Sefydlwyd cynllun cyfathrebu i gynnwys ymgysylltu â sefydliadau trydydd parti, gan gynnwys y grŵp cyfeirio rhieni a gofalwyr a'r fforwm athrawon.

Bu rhagor o gyfleoedd i drafod a chasglu adborth o arolygiadau cyfredol a chynigion ar gyfer arolygiadau o 2024 ymlaen trwy ein cyfarfodydd tymhorol â'n grŵp cyfeirio penaethiaid a'n grŵp cyfeirio ôl-16. Caiff y ddau grŵp eu cynnwys yn yr ymgynghoriad arfaethedig. Ar ôl cyfnod o gyfarfodydd rhithwir, byddwn yn argymell cyfarfodydd wyneb-yn-wyneb â'r grŵp cyfeirio penaethiaid o 24 Mawrth 2023 ymlaen.

Arolygwyr cymheiriaid

Parhaodd arolygwyr cymheiriaid (ymarferwyr proffesiynol sydd â rôl arwain mewn ysgol neu ddarparwr ac sydd â phrofiad addysgu neu hyfforddi sylweddol yn y sector perthnasol) yn rhan annatod o'n prosesau arolygu. Mae gennym oddeutu 855 o arolygwyr cymheiriaid ar ein rhestrau.

Rydym yn recriwtio ac yn hyfforddi arolygwyr cymheiriaid ar gyfer yr holl sectorau ac eithrio'r sector meithrin nas cynhelir. Rydym yn adolygu ein cronfa o arolygwyr bob blwyddyn ac yn darparu hyfforddiant, fel y bo'n briodol. Yn 2022-2023, mynychodd dros 600 o arolygwyr cymheiriaid hyfforddiant trosi a hyfforddwyd 164 o arolygwyr cymheiriaid newydd ar-lein yn barod ar gyfer 2023-2024.

Defnyddiom arolygwyr cymheiriaid mewn 223 o arolygiadau yn ystod y flwyddyn adrodd hon.

Yr haf hwn, byddwn yn peilota defnyddio arolygwyr cymheiriaid ar gyfer ymweliadau monitro blynyddol mewn ysgolion arbennig annibynnol.

Arolygwyr cyswllt

Galluogodd ein system o arolygwyr cyswllt ar gyfer addysg bellach, dysgu yn y gwaith, dysgu oedolion yn y gymuned, awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol i ni gynnal perthnasoedd gweithio adeiladol gyda darparwyr a rhannu arfer effeithiol. Buont yn ymgysylltu ag uwch arweinwyr i'n galluogi i adeiladu ein dealltwriaeth o'r hyn sy'n gweithio'n dda, a beth yw'r prif heriau sy'n wynebu'r sefydliadau priodol.

Yn ystod 2022-2023, adolygom y gwaith hwn gydag awdurdodau lleol a gwasanaethau gwella ysgolion er mwyn i ni allu gweithio'n fwy hyblyg a defnyddio ein hadnoddau'n fwy effeithlon. Rydym wedi cadw arolygydd cyswllt penodol ar gyfer pob awdurdod lleol ac wedi sefydlu timau rhanbarthol sy'n cynllunio eu gwaith ar draws yr awdurdodau lleol a'r gwasanaethau gwella ysgolion. Mae'r ymagwedd hon yn golygu efallai na fyddwn yn canolbwyntio ar yr un meysydd ym mhob awdurdod lleol gan y bydd y cyd-destun yn wahanol. Mae hyn yn ein helpu i ymateb i flaenoriaethau gwella awdurdodau lleol, yn ogystal â sicrhau ein bod yn casglu safbwynt cenedlaethol ynghylch meysydd pwysig ar eu gwaith.

Rydym wedi ystyried yr ymagwedd newydd ac wedi cael adborth gan ein harolygwyr cyswllt ynghylch y cryfderau a'r heriau. Fel rhan o'n gwaith yn y maes hwn, nodom sicrwydd a risgiau allweddol yng ngwasanaethau addysg pob awdurdod lleol a rhannu'r rhain ag uwch arweinwyr ac aelodau etholedig a chydweithwyr o Archwilio Cymru ag AGC. Yn dilyn hyn, yn gynnar iawn yn nhymor yr haf 2023, ysgrifennom at bob awdurdod lleol â chrynodeb o'n harsylwadau a'n gwerthusiadau.

Ein gwefan

Mae gwneud yn siŵr bod ein cyhoeddiadau yn hygyrch a diddorol yn flaenoriaeth i ni.

O dymor yr hydref, dechreuom lunio adroddiad arolygu cryno ag arddull newydd i rieni, gofalwyr, dysgwyr ac ymarferwyr. Cyhoeddwyd y swp cyntaf ar 28 Tachwedd, ochr yn ochr â'r prif adroddiadau, a bu'r adborth yn gadarnhaol. Caiff yr adroddiad cryno ei baratoi â llaw ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae prosiect yn mynd rhagddo i awtomeiddio llunio a chyhoeddi adroddiadau i rieni yn uniongyrchol ar ein gwefan.

Sut y cyflawnwn ein gwaith:

Adeiladu sefydliad gwell a byw'n unol â'n gwerthoedd

Lle gwych i weithio

Trwy gydol 2022-2023, cynhaliom ein ffocws ar fod yn sefydliad sy'n cael ei redeg yn dda ac yn effeithlon sy'n gwerthfawrogi ei bobl, yn cael ei weld yn lle gwych i weithio ac yn cefnogi egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Eleni, cynyddodd ein Swyddogion Cymorth Cyntaf Iechyd Meddwl i 10, gan hyfforddi saith o swyddogion cymorth cyntaf newydd a darparu hyfforddiant adnewyddu i dri ohonynt. Mae ein Swyddogion Cymorth Cyntaf Iechyd Meddwl newydd yn cynrychioli croestoriad o gyflogeion ar draws Estyn. Hefyd eleni, cwblhaom y gwaith o gyflwyno hyfforddiant Ymwybyddiaeth Iechyd Meddwl ac Iaith Gynhwysol ac fe wnaethom barhau i gymryd camau i gyrraedd cynulleidfa ehangach a mwy amrywiol trwy ein gweithgareddau recriwtio.

Mae ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024 wedi'i gyhoeddi ar ein gwefan. Ystyriwyd ein hadolygiad blynyddol o'n Cynllun Cydraddoldeb Strategol gan gyfarfod ein grŵp uwch reolwyr ym mis Medi. Diwygiwyd y cynllun i ystyried ein cyfrifoldebau fel corff sector cyhoeddus sy'n codi dan Gynllun Gweithredu Gwrth-hiliol Llywodraeth Cymru.

Rydym wedi dechrau gwaith i ddatblygu rhaglen sydd wedi'i hanelu at arweinwyr canol ac uwch arweinwyr o gefndiroedd ethnig lleiafrifol i gynyddu amrywiaeth ein gweithlu arolygwyr cymheiriaid a darparu DPP buddiol i'r rhai dan sylw i gefnogi eu dilyniant gyrfa. Rydym wedi cael rhywfaint o gyllid sbarduno gan yr Academi Genedlaethol ar gyfer Arweinyddiaeth Addysgol Cymru ar gyfer y rhaglen. Bydd recriwtio i'r rhaglen yn lansio ym mis Mehefin 2023.

Ym mis Mawrth eleni, roeddem yn llwyddiannus ag ymarfer ailachredu y Safon Iechyd Corfforaethol (lefel Arian), gydag archwilwyr allanol sy'n gweithio gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru yn rhoi adborth cadarnhaol i ni mewn perthynas â'r ystod o enghreifftiau a mentrau o les ac iechyd meddwl, yr ydym yn eu hyrwyddo o fewn y sefydliad.

Rydym yn bwriadu rhoi mwy o bwyslais ar bwysigrwydd lles cyflogeion yn ystod y flwyddyn sydd i ddod.

Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil 2022:

Sgôr ymgysylltiad staff: 66%
(Chwarter uchaf Perfformwyr Uchel y Gwasanaeth Sifil 68%)

Roedd ein Sgôr Ymgysylltiad islaw meincnod perfformwyr uchel y Gwasanaeth Sifil

Am y tro cyntaf yn 2022, roedd canlyniadau Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil yn dangos bod Estyn islaw'r chwartel isaf o ran ymgysylltiad cyflogeion ar draws y Gwasanaeth Sifil. Datblygom gynllun gweithredu i fynd i'r afael â phum maes gwella allweddol:

- Adnoddau: cynyddom ein gweithgarwch recriwtio i rolau parhaol a dros dro i fynd i'r afael â materion yn ymwneud â'r llwyth gwaith a bydd hyn yn parhau
- Tâl a buddion: rhoddom ddyfarniad cyflog o 4% ar waith ar gyfer pob gradd ddirprwyedig (h.y. cydweithwyr sydd islaw lefel Uwch Weision Sifil) a gwella ein cynllun Amser Lles i alluogi mwy o gydweithwyr i elwa arno
- Dysgu a Datblygiad: datblygom strategaeth Dysgu a Datblygiad drafft ar y cyd â'n pobl – adeg llunio'r adroddiad hwn, mae'r strategaeth hon ar fin cael ei chwblhau a'i rhoi ar waith
- Cydweithio â'n gilydd: rydym wedi canolbwyntio ar ddod o hyd i fwy o amser i gydweithwyr ar draws y sefydliad ddod at ei gilydd, rhannu hysbysrwydd a gwybodaeth a dod i adnabod ei gilydd yn well
- Cyfathrebu: rydym wedi datblygu strategaeth cyfathrebu mewnol i sicrhau bod pawb yn y sefydliad yn gwybod mwy am y blaenoriaethau sefydliadol a phrosiectau

Camau a gymerwyd ar ôl canlyniadau Arolwg Pobl 2021

O ganlyniad i ganfyddiadau arolwg pobl 2021, yn ystod blwyddyn ariannol 2022-2023, rydym wedi cymryd nifer o gamau sylweddol i leihau'r risg o fwlio yn y sefydliad. Rydym wedi cyfleu i staff fod gan Estyn ymagwedd dim goddefgarwch tuag at fwlio a chynhaliwyd cyfres o hyfforddiant Gwrthfwlio ac Aflonyddu i'r holl gyflogeion. Cafodd hwn groeso da a chaiff ei gyflwyno i bawb sy'n ymuno yn y dyfodol. Adolygom ein polisi bwlio, aflonyddu a gwahaniaethu â'r undebau llafur, ynghyd â'n prosesau ar gyfer adrodd ac ymdrin â chwynion i'w gwneud yn hawdd ac yn ddi-straen i bobl gwyno a sicrhau y caiff camau effeithiol eu cymryd ar ôl i gŵyn gael ei gwneud.

Penodom uwch arweinydd i arwain a chydlynu ymagwedd newydd at wrthfwlio a chodi pryderon. Erbyn hyn, mae'n gyfrifol am oruchwylio pob mater a godir, gan sicrhau yr eir i'r afael â phob cwyn yn briodol, sicrhau y caiff pob achwynydd ei drin â pharch ac y caiff y wybodaeth ddiweddaraf, a bod camau dilynol effeithiol yn ôl yr angen. Penodom ddau Swyddog Gwrthfwlio ac Aflonyddu Cynorthwyol i gynnig cymorth yn y rôl hon.

Rydym wedi cynnal cyfarfodydd rheolaidd â'r Undebau Llafur i drafod unrhyw faterion a sicrhau cynnydd ac wedi rhoi cyfleuster newydd ar waith i roi gwybod am bryderon yn ddienw. Hyd yn hyn, ni roddwyd gwybod am unrhyw faterion.

Y trosiant ar gyfer y flwyddyn oedd 11.4% (o gymharu â 10.2% yn 2021-2022)

Roedd 16 o ymadawyr yn ystod y cyfnod: 6 arolygydd a 10 o'r gwasanaethau canolog

Yn ystod 2022-2023, cynhaliom ein perthynas gynhyrchiol a phroffesiynol â'r ddau undeb, sef Undeb y Gwasanaethau Cyhoeddus a Masnachol (PCS) a FDA. Cydweithiom â'n gilydd i ddiwygio a mireinio'r cylch gorchwyl ar gyfer y ddau fforwm cyfarfod ffurfiol: sef y fforymau strategol a gweithredol. Rydym wedi parhau i gydweithio ar ddatblygu polisi, gan gynnwys ein polisi urddas yn y gwaith. Rydym hefyd yn trafod deilliannau'r Arolwg Pobl blynyddol â'n gilydd, ynghyd â sut byddwn yn mynd i'r afael â'r materion a nodwyd.

Blaenoriaethu ymgysylltu â rhanddeiliaid

Bu gwella sut rydym yn cyfathrebu ac yn hyrwyddo ein gwaith yn ffocws pwysig eleni.

Rydym am i'n harolygiadau gael yr effaith fwyaf posibl, ond byddwn ond yn cyflawni hynny os oes gennym gefnogaeth addysgwyr a'r rhai sy'n gysylltiedig â hyfforddiant a gwasanaethau cymorth i'n helpu i lunio a phrofi ein syniadau. Dyna pam rydym wedi casglu adborth gan ymarferwyr, partneriaid a dysgwyr i fesur sut gall ein gwaith gael yr effaith fwyaf.

Er enghraifft, rydym wedi cyflwyno adroddiadau sydd wedi'u teilwra ar gyfer darllenwyr penodol, fel rhieni a phobl ifanc, i roi ffordd newydd i ni ymgysylltu â chynulleidfaoedd mwy ynglŷn â'n gwaith. Mae'r newidiadau a wnaed yn ein Hadroddiad Blynyddol 2021-2022 yn dangos ein dymuniad i greu adnoddau sy'n fwy defnyddiadwy a hygyrch. Ar ei newydd wedd, ei nod yw ei gwneud yn haws i ddefnyddwyr ddod o hyd i'r wybodaeth sy'n fwyaf perthnasol i'w lleoliad, gan gynnwys deunyddiau ymarferol y gall ymarferwyr eu defnyddio i helpu i lywio gwelliant yn eu lleoliad nhw.

Mae cynnwys ein rhanddeiliaid a gwrando ar eu hadborth mor bwysig o ran ein helpu i wella addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Mae sicrhau ein bod yn gweithio â'n gilydd mewn ffordd fwy cydweithredol yn hollbwysig o ran sut rydym yn arolygu ac yn adrodd yn y dyfodol.

Mae'r holl newidiadau a wnaed gennym yn ystod y 12 mis diwethaf wedi dod i'r amlwg trwy wrando ar ein rhanddeiliaid.

Dysgu ar y cyd â sefydliadau yng Nghymru a'n partneriaid rhyngwladol

Bob blwyddyn, rydym yn rhannu arfer ac yn cydweithio ag ystod o sefydliadau'r llywodraeth, arolygiaethau a chyrff eraill yng Nghymru a thu hwnt i ddatblygu ein golwg o systemau addysg ac arfer arolygu ledled y Deyrnas Unedig a'r byd. Mae cydweithio o'r fath yn datblygu ein hymagweddau ein hunain at arolygu a gwaith thematig, yn cefnogi ein cyngor i Lywodraeth Cymru, ac yn cynorthwyo â gweithredu polisi'r llywodraeth.

Yn ystod 2022-2023, rydym wedi parhau i weithio mewn partneriaeth ag arolygiaethau addysg y DU ac Iwerddon i:

- rannu arfer arolygu, yn enwedig strategaethau i ailddechrau arolygu ar ôl y pandemig
- trefnu cyfleoedd i gysgodi gwaith arolygiaethau eraill
- rhannu strategaethau i gefnogi darparwyr sy'n peri pryder

- gwerthuso ymagweddau at ddysgu proffesiynol ac ymsefydlu AEF
- rhannu gwybodaeth
- lle y bo’n briodol, cefnogi gwaith ei gilydd yn uniongyrchol pan fydd darparwyr yn gweithio dros fwy nag un wlad

Yn ystod blwyddyn academaidd 2022-2023, parhaom i gydweithio ag Arolygiaethau Carchardai a Phrawf EF. Yn ystod y cyfnod hwn, ymatebom i ymgynghoriadau gan y ddau gorff ar eu trefniadau arolygu ar gyfer eu cylchoedd sydd ar ddod.

I rannu arfer a meithrin gallu yn y sector cyfiawnder, rydym wedi cysgodi dau arolygiad a gynhaliwyd gan Arolygiaethau Carchardai a Phrawf Ei Fawrhydi yn Lloegr.

Rydym wedi mynychu hyfforddiant arolygu ar y cyd a gynigiwyd gan Arolygiaeth Prawf EF ac wedi mynychu cyfarfod rheolaidd a gadeiriwyd ganddi yn cynnwys ei holl arolygiaethau partner i drafod trefniadau arolygu a’r heriau cyfredol ym maes cyfiawnder ieuenctid.

Rydym wedi cynnal pum arolygiad ar y cyd ag Arolygiaethau Carchardai a Phrawf EF yn ystod y flwyddyn 2022-2023, gan gynnwys pedwar arolygiad o garchardai oedolion yng Nghymru ac un tîm troseddau ieuenctid.

Cyhoeddwyd yr adroddiad arolygiad thematig ar y cyd y cyfranogom ynddo ag Arolygiaeth Prawf EF yn 2022 ar wasanaethau addysg, hyfforddiant a chyflogaeth mewn timau troseddau ieuenctid yng Nghymru a Lloegr ym mis Mehefin 2022. Rydym yn parhau i gydweithio â Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Fawrhydi yng Nghymru i nodi cyfleoedd i gydweithio â’n gilydd er lles i’r sector cyfiawnder yng Nghymru.

Rydym yn parhau i ymgysylltu’n agos â gweithgareddau’r Gynhadledd Ryngwladol Sefydlog ar Arolygiaethau, sydd â 37 o aelodau ledled Ewrop a’r tu hwnt, er mwyn sicrhau ein bod yn elwa ar y gallu i ddysgu oddi wrth arolygiaethau eraill a’u prosesau. Yn 2022 i 2023, mynychom sawl weithdy a digwyddiad partneriaeth SICI, lle y rhannwyd arfer ac ymagweddau at y canlynol:

- Cynhwysiant a chydraddoldeb, gan gynnwys lansio’r prosiect sy’n dilyn BIBESOIN – “Arolygu Gwell ar gyfer Cynhwysiant Cymdeithasol Gwell”.
- Ansawdd a gwella ysgolion
- Hanes a gwerthuso ysgolion Ewropeaidd, gan ddilyn esblygiad arolygiaethau ledled Ewrop dros y 200 mlynedd diwethaf

Yn ogystal, ym mis Gorffennaf 2022, mynychom ddigwyddiad Erasmus+ yn yr Almaen ar ddigideiddio Addysg a Hyfforddiant Galwedigaethol (VET).

Rydym yn parhau i fanteisio ar y gallu i drefnu cyfarfodydd ar-lein ac rydym wedi rhannu arfer â chydweithwyr yn y DU ac Ewrop mewn nifer o ddigwyddiadau a chyfarfodydd rhithwir.

Mae ein trafodaethau rheolaidd ag arolygiaethau ar draws y DU ac Iwerddon yn parhau i gynnig cyfleoedd gwerthfawr i rannu syniadau a phrofi datblygiadau mewn amgylcheddau sy’n debyg i’n hamgylchedd ni. Mae cyfnewid a chydweithio fel hyn yn

rhan o'n hymrwymiad i gydweithio â'n cymheiriaid. Yn ogystal â rhannu profiadau cyffredin ac archwilio cyffelybiaethau a gwahaniaethau, mae'r cyfnewidiadau hyn wedi helpu i lywio datblygiadau'r dyfodol mewn polisi ac arfer. Maent yn cyfrannu at ddatblygiad proffesiynol arolygwyr ac arfer arolygu yn awdurdodau cartref yr arolygwyr. Yn y modd hwn, maent yn chwarae rôl bwysig mewn gwella deilliannau addysgol i ddysgwyr.

Pobl fedrus

Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi parhau i sicrhau bod ein rhaglen dysgu a datblygiad yn cynorthwyo staff i ddatblygu ymhellach y medrau sy'n helpu i danategu ein gwerthoedd a chynnal ein lefelau uchel o ymgysylltiad.

Rydym yn archwilio opsiynau ar gyfer rhaglen datblygu arweinyddiaeth i ddechrau ym mis Ebrill 2023 ac yn cynllunio i ddatblygu medrau rheolwyr llinell trwy gyfres o sesiynau a gynhelir yn ystod 2023-2034, a fydd yn ymdrin â phynciau gan gynnwys rheoli perfformiad, cael sgyrsiau anodd, rheoli gwrthdaro, rheoli achosion disgyblaeth a chwynion, gwydnwch a rheoli iechyd meddwl cyflogeion.

Cynhaliwyd y gweithgareddau datblygu proffesiynol canlynol yn ystod 2022-2023 hefyd:

- ymsefydlu i ymunwyr newydd (rhithwir a wyneb-yn-wyneb pan laciwyd y cyfyngiadau)
- rydym wedi datblygu medrau parhaus i hyfforddi staff trwy ddefnyddio hyfforddiant LinkedIn a Duolingo
- parhaom i gefnogi staff i ddatblygu medrau Cymraeg
- cefnogi iechyd meddwl da a chodi ymwybyddiaeth o iechyd meddwl
- presenoldeb mewn seminarau a chynadleddau proffesiynol ar gyfer cyflogeion arolygu a'r gwasanaethau canolog

Wrth ddrafftio ein strategaeth dysgu a datblygu, rydym wedi canolbwyntio ar ddatblygu ymagwedd strwythuredig a chynhwysfawr i fodloni anghenion datblygiad proffesiynol AEF a staff a Gwasanaethau Canolog, fel ei gilydd. Mae'r strategaeth wedi'i strwythuro o gwmpas tair lefel o ddarpariaeth, gan sicrhau y darperir cyfleoedd dysgu sydd wedi'u seilio ar eu gofynion penodol:

- cyffredinol
- targedig
- unigol

Mae'r lefel gyffredinol yn canolbwyntio ar baratoi ar gyfer ein trefniadau arolygu newydd, gan sicrhau bod staff wedi'u harfogi â'r medrau a'r wybodaeth sydd eu hangen i addasu i'r fframwaith newydd. Mae cynnwys cynnig cyffredinol ar gyfer datblygiad personol a phroffesiynol yn cydnabod pwysigrwydd twf unigol a bydd yn cynnig profiad dysgu cynhwysfawr i staff.

Mae'r lefel dargedig yn canolbwyntio ar anghenion DDP sy'n benodol i'r tîm. Trwy nodi'r anghenion hyn trwy gynlluniau DDP sector/tîm blynyddol a'u cyflwyno trwy gyfarfodydd sector, byddwn yn sicrhau bod staff yn cael cyfleoedd datblygu targedig

a pherthnasol. Mae'r ymagwedd hon yn caniatáu trafodaethau manylach, rhannu gwybodaeth a chydweithio o fewn sectorau neu dimau penodol.

Mae'r lefel unigol, sy'n pwysleisio datblygiad personol a phroffesiynol, yn dangos ymrwymiad Estyn i dwf unigol a dilyniant gyrfa.

Rydym yn cydnabod gwerth rhyngweithio wyneb-yn-wyneb mewn oes fwyfwy digidol ac mae digwyddiadau hyfforddiant wyneb-yn-wyneb yn cynnig cyfleoedd unigryw ar gyfer cysylltiadau ystyrlon, cyfnewid syniadau a datblygu rhwydwaith proffesiynol cryf o fewn y sefydliad. Trwy bontio o weithgareddau dysgu proffesiynol rhithwir i rai wyneb-yn-wyneb yn ystod 2022-2023, rydym yn cydnabod y gwerth sylweddol y daw rhyngweithiadau wyneb-yn-wyneb â nhw i'r profiad dysgu.

Yn 2022-2023, cynyddom ein gweithgarwch recriwtio hefyd, gan weithio tuag at sicrhau bod gennym bobl dalentog i gynorthwyo i gyflwyno'r fframwaith arolygu newydd, a fydd yn dechrau yn 2024. Er enghraifft, fe wnaethom recriwtio i swyddi newydd ar draws sawl maes o'r Gwasanaethau Canolog a bydd y gweithgarwch cynyddol hwn yn parhau trwy gydol 2023-2024.

Cynhaliom adolygiad cynhwysfawr o'n Polisi Bwlio ac Aflonyddu, gyda mewnbwn gan gydweithwyr, undebau llafur a rheolwyr. Cyhoeddwyd y Polisi newydd ar Urddas yn y Gwaith ar ddiwedd y flwyddyn a chaiff ei ategu gan hyfforddiant Bwlio ac Aflonyddu i'r holl recriwtiaid newydd.

Gwrandawom ar adborth ein cydweithwyr a chynnal adolygiad o'r polisi a gweithdrefnau Teithio a Chynhaliaeth. O ganlyniad, rydym wedi rhoi nifer o welliannau ar waith sydd wedi'u llunio i sicrhau bod darpariaeth yn deg ac yn cydymffurfio â'r holl reolau.

Cydraddoldeb a lles cyflogeion

Yn ystod 2022-2023, parhaom i gynyddu ymwybyddiaeth o gydraddoldeb ac amrywiaeth. Mae ein hamcanion cydraddoldeb yn cynnwys y modd yr ystyriwn gydraddoldeb pan fyddwn yn arolygu ac yn rheoleiddio, a sut byddwn yn sicrhau bod ein staff ein hunain a'r rheiny rydym yn contractio â nhw yn cael cyfle cyfartal ac yn cael eu trin yn gyfartal. Mae ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024 ar gael ar ein gwefan.

Parhaodd ein gwaith i sicrhau cydymffurfiaeth â'n cyfrifoldebau o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus (Cymru).

Roedd nifer o'n hadolygiadau thematig a'n hastudiaethau achos arfer orau a gyhoeddwyd yn cwmpasu'r modd y gall materion cydraddoldeb ac amrywiaeth effeithio ar ddysgwyr a'r modd y gall darparwyr fynd i'r afael â'r materion pwysig hyn.

Mae adolygiadau thematig perthnasol yn cynnwys:

- Ymweliadau addysgol mewn colegau addysg bellach – mewnwelediadau hydref 2022

- Dysgu digidol a dysgu ar-lein mewn colegau addysg bellach – mewnwelediadau hydref 2022
- Cyngor ac arweiniad diduedd ar yrfaoedd i bobl ifanc 14-16 oed a ddarperir gan gynghorwyr Gyrfa Cymru
- Dydyn ni ddim yn dweud wrth ein hathrawon, ond mae angen i ysgolion wybod – adroddiad i ddysgwyr

Gellir cael manylion llawn ein hadroddiadau thematig trwy ddilyn y ddolen hon.

Mae arfer effeithiol perthnasol yn cynnwys:

- Chwaraeon i bawb
- Datblygu cymuned ysgol
- Cefnogi iechyd meddwl 'cymuned' yr ysgol
- Cefnogi dysgu plant a phobl ifanc o deuluoedd ceiswyr lloches a ffoaduriaid
- Addewid Caerdydd – codi dyheadau, uchelgeisiau a deilliannau ar gyfer plant a phobl ifanc
- Ymagwedd wahanol ar ADY
- Gwella gwerthuso, cynllunio a chydlynu'r ddarpariaeth i ddysgwyr ag anghenion addysgol arbennig (AAA) a disgyblion eraill y gall fod angen cymorth ychwanegol arnynt
- Creu cysylltiadau effeithiol gyda rhieni i gefnogi tegwch yn nysgu disgyblion

Gellir cael manylion llawn ein hastudiaethau arfer effeithiol trwy ddilyn y ddolen hon.

Cafodd ein pryder am iechyd a lles ein staff ei gydnabod gan ein hailachrediad o’r Safon Iechyd Corfforaethol ym mis Ebrill 2022.

Mae ein cynllun gweithredu Safon Iechyd Corfforaethol yn cael ei fonitro gan ein Grŵp Lles Cyflogeion ac Ymgysylltu gyda lles a diogelwch ein staff yn flaenllaw yng nghynlluniau ein sefydliad. Mae’r grŵp yn hyrwyddo lles yn rheolaidd trwy drefnu hyfforddiant a chysylltu â digwyddiadau cenedlaethol fel wythnos ymwybyddiaeth iechyd meddwl, mis Pride, mis gofalwyr, heriau beicio ac wythnos iechyd dynion.

Rydym yn sicrhau hefyd bod yr holl staff:

- yn cael meddalwedd, gliniaduron ac offer TG arall i weithio’n ddiogel ac yn effeithiol o gartref
- yn ymwybodol o’r gwasanaethau cymorth sy’n cael eu cynnig drwy’r Rhaglen Cymorth i Weithwyr – roedd hyn yn cynnwys ystod o weminarau wythnosol Care First a rannwyd gyda chydweithwyr
- yn cael ystod o offer diogelwch sy’n ofynnol i gyflawni eu hymweliadau gweithgarwch arolygu yn ddiogel
- yn cael y cyfle i adolygu’u hasesiad DSE, yn dilyn newidiadau i’w trefn weithio wreiddiol gartref/yn y man gweithio
- yn cael y cyfle i gael archwiliad iechyd blynyddol – eleni oedd y tro cyntaf yr oedd y gwasanaeth hwn, y mae cefnogaeth dda iddo, ar gael i gydweithwyr ers 2019
- yn ymwybodol o’r ‘awr lles’ i helpu gwella ‘cydbwysedd rhwng bywyd a gwaith’, lle gall cydweithwyr fanteisio ar weithgareddau, gan gynnwys cerdded, garddio a chadw’n heini fel rhan o’u diwrnod gwaith

Yn 2022-2023, gwellom y cynllun Awr Lles i gynyddu ei argaeledd i'n holl gydweithwyr. Erbyn hyn, gall AEF elwa ar hanner diwrnod o Les bob hanner tymor, sy'n gweddu eu patrymau gwaith yn well. Ar gyfer y Gwasanaethau Canolog, cynyddom hyblygrwydd yr amodau, gan alluogi cydweithwyr i gymryd amser Lles ar ddechrau neu ddiwedd y dydd a chario gwerth wythnos o amser Lles ymlaen, gan gynyddu'r hawl i uchafswm o ddwy awr bob pythefnos.

Safonau'r Gymraeg

Yn 2022-2023, cyhoeddwyd ein degfed Adroddiad Blynyddol ar y Gymraeg yn Estyn 2021-2022 a oedd yn cynnwys crynodeb o gynnydd a blaenoriaethau ar gyfer 2022-2023. Amlygodd yr adroddiad y modd y parhaom i gydymffurfio'n llwyddiannus â'r dyletswyddau cyfreithiol a osodwyd arnom fel sefydliad o dan Safonau'r Gymraeg. Yn ystod blwyddyn yr adroddiad hwn, cyflwynom ein Cynllun Strategol y Gymraeg 2021-2024 corfforaethol cyntaf.

Rydym wedi nodi pum amcan allweddol o ran y Gymraeg ar gyfer 2021-2024. Ar gyfer pob amcan, rydym hefyd wedi amlinellu camau gweithredu allweddol i'w cyflawni a'n meini prawf llwyddiant. Mae'r amcanion hyn a chynnydd yn eu herbyn yn eitemau sefydlog ar agenda pob un o gyfarfodydd Gweithgor y Gymraeg.

Bodlonwyd gofynion Safonau'r Gymraeg

Sylwadau a chwynion

Wrth ailddechrau rhaglen arolygu lawn yn ystod y flwyddyn, cynyddodd nifer y cwynion a gawsom yn ymwneud â'n gweithgarwch arolygu. Cafwyd pedair cwyn cam 2 yn ystod y cyfnod, yr aeth pob un ohonynt drwy archwiliad cam 2.

Ymddygiad AEF yn ystod ymweliad dilynol	Mehefin 2022	Cadarnhawyd yn rhannol
Ymddygiad AEF	Medi 2022	Cadarnhawyd yn rhannol
Ymddygiad yn ymwneud ag ymchwiliad blaenorol i gŵyn	Rhagfyr 2022	Ni chadarnhawyd
Ymddygiad arolygwyr	Mawrth 2023	Cadarnhawyd yn rhannol

Ym mhob un o'r pedwar achos, darparwyd yr ymateb yn llawn erbyn y terfyn amser gofynnol neu estynedig cytûn. Lle y cadarnhawyd agweddau ar y cwynion, lluniwyd cynllun gweithredu er mwyn gallu mynd i'r afael â'r materion cyn gynted â phosibl, naill ai trwy hyfforddiant neu drwy addasu ein systemau a'n prosesau.

Cafwyd cyfanswm o 15 o gwynion anffurfiol cam 1 hefyd, yr oedd pob un ohonynt yn mynnu ymateb ar ffurf nodyn esboniadol am ein gweithdrefnau a'n penderfyniadau neu alwad ffôn i roi sicrwydd am ein systemau, yn ôl yr angen.

Cofnodom gyfanswm o 41 o ganmoliaethau ynglŷn â'n gwaith hefyd, er enghraifft mewn perthynas â'r ffordd rydym yn cynnal ein harolygiadau, ein cymorth mewn

hyfforddiant neu wrth gymryd rhan mewn cynadleddau ac yn ymwneud â'n hymateb i'r pandemig diweddar.

Rydym yn ymdrechu i wella ein prosesau'n barhaus, gan ddefnyddio'r profiad o bob ymchwiliad i gŵyn i fireinio ein harweiniad mewnol, er enghraifft o ran gweinyddu ein cwynion yn ymwneud â threfniadau cyfarfodydd.

Pedair cwyn ffurfiol – cwblhawyd erbyn y terfyn amser cytûn

Ceisiadau am wybodaeth

Eleni, cawsom gyfanswm o 19 o geisiadau Rhyddid Gwybodaeth, sef un yn fwy na'r llynedd, ac ymatebom i bob un ohonynt cyn pen 20 diwrnod gwaith.

Rhyddhaom y wybodaeth i gyd mewn 16 o'r 19 o achosion. Mewn dau achos arall, nid oedd y wybodaeth gennym i'w rhyddhau. Yn yr un achos a oedd yn weddill, ni ryddhaom y wybodaeth oherwydd eithriadau adran 33 sy'n ymwneud â niweidio ein swyddogaethau archwilio. Mae'r penderfyniad hwn yn destun adolygiad parhaus gan Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth ar hyn o bryd.

Ymchwiliwyd ac ymatebwyd i'r holl geisiadau o fewn y terfyn amser statudol

Mae manylion am geisiadau ac ymatebion o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth wedi eu cyhoeddi ar ein gwefan, a gellir eu gweld yma.

Adrodd ar gynaliadwyedd a bioamrywiaeth

Parhawn i chwilio am gyfleoedd i nodi ffyrdd i wella ein gweithgareddau rheoli amgylcheddol ymhellach, ac amlinellwyd y rhain yn ein hadroddiad amgylcheddol.

Cyfanswm yr allyriadau CO_2 cyffredinol yn 2022-2023 oedd 92,588 kg CO_2. Yn y flwyddyn flaenorol (2021-2022), cyfanswm yr allyriadau oedd 60,068 kg CO_2, gan nad oeddem wedi ailgydio mewn gweithrediadau busnes arferol o hyd. Fodd bynnag, blwyddyn fwy nodweddiadol i gymharu â hi fyddai 2019-2020, pan roedd cyfanswm yr allyriadau'n 120,709 kg CO_2.

Mae ein prif effaith ar yr amgylchedd yn deillio o allyriadau CO_2 trafnidiaeth pan fydd ein harolygwyr yn ymweld â darparwyr addysg a hyfforddiant. Cynhaliom 391 o arolygiadau craidd yn 2022-2023 (322 yn 2019-2020), ynghyd â gweithgarwch sylweddol yn ymwneud ag arolygiadau dilynol, adroddiadau thematig a digwyddiadau/hyfforddiant. Defnyddiwyd ceir wedi'u hurio a cheir personol yn ystod y cyfnod hwn. Roedd dwy daith ar drên ac un daith awyr.

Cyfanswm ein hallyriadau o drafnidiaeth oedd 86,508 kg CO_2 yn 2022-2023 (43,539 kg CO_2 yn 2021-2022 pan roedd ein gweithrediadau busnes yn dechrau mynd i'r ôl yr arfer). Yn 2019-2020, sef blwyddyn fusnes fwy traddodiadol, roedd allyriadau trafnidiaeth yn 109,977kg CO_2. Daeth ein milltiredd mewn car preifat a cheir wedi'u

hurio i gyfanswm o 304,663 o filltiroedd yn ystod 2022-2023, o gymharu â 356,129 yn 2019-2020. Gall symud i fwy o gyfarfodydd rhithwir yn ddiweddar esbonio'r gostyngiad hwn, i ryw raddau. Cynhaliwyd pob un o'r 11 o ddigwyddiadau i randdeiliaid ar-lein ac, o 41 o ddigwyddiadau hyfforddiant, cynhaliwyd 30 ohonynt ar-lein ac 11 arall wyneb-yn-wyneb.

Caiff taliad am ddefnydd nwy yn ein hadeilad ei ddosrannu gan y landlord rhwng y tenantiaid a'i gynnwys yn ein tâl gwasanaeth. Mae lleihau maint ein swyddfa wedi effeithio ar ein defnydd nwy, gan fod staff y gwasanaethau canolog yn dilyn patrwm gweithio hybrid. Roedd allyriadau CO_2 o ddefnydd nwy yn 6,080 kg CO_2 yn 2022-2023 o gymharu â 10,731 kg CO_2 yn 2019-2020.

Dyma'r pumed flwyddyn yn defnyddio ynni glân ac, fel y cadarnhawyd gan y Ganolfan Ynni Gwyrdd, gellir adrodd mai ein hallyriadau cwmpas 2 ar gyfer trydan a dynnwyd o'r grid cenedlaethol yw sero.

Dyma'n pumed flwyddyn o adrodd bod dim gwastraff wedi mynd i safleoedd tirlenwi hefyd.

Gellir gweld ein polisi a pherfformiad amgylcheddol yn erbyn amcanion amgylcheddol ar gyfer y cyfnod yn yr adroddiad amgylcheddol diweddaraf ar ein gwefan: Adroddiad Amgylcheddol (gan gynnwys adrodd ar y ddyletswydd bioamrywiaeth) 2023.

Cytunwyd ein Polisi Amgylcheddol gan ein Bwrdd Gweithredol ym mis Mehefin 2022 ac mae'n cynnwys ein cydymffurfiaeth â dyletswydd adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru).

Mae Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd yn cydnabod rheolaeth amgylcheddol effeithiol. Ailachredwyd Estyn i lefel 3 y Safon ar 21 Mehefin 2022. Rydym yn ceisio ailachrediad yn nhymor yr haf 2023.

Uchafbwyntiau perfformiad ariannol

Cyfanswm ein cyllid ar gyfer 2022-2023 gan Lywodraeth Cymru oedd £13.613m. O'r cyllid hwn, roedd £13.363m ohono i gwmpasu costau gweithredu a dibrisiant, sef cynnydd o £2.14m (19%) o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Cynyddodd costau gweithredu'n sylweddol yn ystod y cyfnod oherwydd pwysau chwyddiant domestig a rhyngwladol. Cododd costau dibrisiant yn sylweddol hefyd oherwydd gweithredu IFRS 16, sy'n ei gwneud yn ofynnol i endid gydnabod prydlesi penodol fel asedau a'u dibrisio'n briodol[2]. Fodd bynnag, yn ystod y flwyddyn, nodom arbedion, a rhesymoli ac ailflaenoriaethu gweithgareddau gweithredol. Oherwydd hynny, daeth cyfanswm y costau gweithredu net am y flwyddyn i £13,091m (sef cynnydd o 22% o gymharu â'r flwyddyn flaenorol).

Yn 2022-2023, defnyddiom gyllid grant a oedd yn dod i gyfanswm o £169,000 i gefnogi sawl rhaglen waith, gan gynnwys,

- adolygiad o ddarpariaeth AGA/AHO mewn addysg bellach
- adolygiad o'r Rheoliadau Ysgolion Annibynnol
- adolygiad thematig o ddarpariaeth ADY yng Nghymru
- rhoi cyngor ar gofrestru sawl coleg arbenigol annibynnol ac adolygu ceisiadau newid perthnasol gan ysgolion prif ffrwd ac arbenigol annibynnol yng Nghymru, fel sy'n ofynnol dan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol 2016
- datblygu adnodd rhyngweithiol i ysgolion ar ddefnyddio data a thystiolaeth ar gyfer hunanwerthuso[3]
- adolygiad o strwythurau a phrosesau amddiffyn plant (ar y cyd ag AGC, AGIC a Gwasanaeth Prawf EF)

Mae costau staff ar gyfer y cyfnod yn cynnwys swyddi ychwanegol yn yr adrannau Arolygu a Gwasanaethau Canolog, gyda nifer gyfartalog yr unigolion cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd yn barhaol yn ystod y cyfnod yn cynyddu 6.9, tra gostyngodd nifer gyfwerth y cydweithwyr asiantaeth ac ar secondiad 1.2. Mae hefyd yn cynnwys dyfarniad cyflog o 4% i'r holl staff heblaw Uwch Weision Sifil o 1 Ebrill 2022, sy'n gyson â'r dyfarniad gan Lywodraeth Cymru ar gyfer ei staff. Mae manylion ein polisi tâl a chyfraddau cyflog ar gael yn ein Datganiad Polisi Tâl cyhoeddedig. Mae'r cynnydd yng nghostau staff yn ffactor sylweddol yn y gwariant cyffredinol cynyddol o gymharu â 2021-2022.

Yn ystod y flwyddyn, parhaom i fuddsoddi at y dyfodol trwy,

- osod 20 o ddesgiau sefyll ac eistedd newydd a chadeiriau cysylltiedig yn ein swyddfa yn Llys Angor i gefnogi lles corfforol cydweithwyr
- parhau i ddatblygu ein Hystafell Arolygu Rithwir i ddarparu amgylchedd symlach, mwy effeithlon a mwy dibynadwy i gydweithwyr weithio ag ef
- caffael technolegau a gwasanaethau e-ddysgu i ddatblygu a gwella gwybodaeth a medrau staff (gan gynnwys cymhwysiad i wella cymwyseddau Cymraeg)

---

[2] Cyn rhoi IFRS 16 ar waith, byddai costau prydles yn gysylltiedig â'n swyddfeydd yn Llys Angor wedi'u cynnwys mewn costau Llety.

[3] Mae cyllid ar gyfer y llif gwaith hwn wedi'i rannu'n gyfartal rhwng blynyddoedd ariannol 2022-23 a 2023-24.

- comisiynu adolygiad annibynnol o'n gwefan i asesu ei haddasrwydd i fodloni anghenion ein rhanddeiliaid
- dechrau ein prosiect 'Arolygu ar gyfer y Dyfodol' i ddatblygu fframwaith arolygu newydd cyn ei roi ar waith ym mlwyddyn academaidd 2024
- dechrau prosiect trawsnewid digidol a fydd yn manteisio ar dechnolegau a systemau newydd i wella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y sefydliad

Defnyddiom £202,000 o'r gyllideb cyllid cyfalaf o £250,000 a ddyrannwyd gan Lywodraeth Cymru. Defnyddiwyd bron yr holl gyllid hwn ar amnewid offer TG a oedd yn heneiddio neu'n ddarfodedig, gan gynnwys eitemau i gefnogi ein seilwaith TG a gliniaduron i staff.

Mae'r Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol (SofFP) ar 31 Mawrth 2023 yn dangos rhwymedigaethau net o £158,000 (2021-2022: asedau net o £507,000). Nid yw'n anarferol i'n SofFP ddangos gwarged cymharol fach neu sefyllfa o ddiffyg ar ddiwedd blwyddyn ariannol oherwydd y lefel uchel o symiau sy'n dderbyniadau a symiau sy'n daladwy.

Yn ystod 2023-2024, byddwn yn cael cyllid gan Lywodraeth Cymru i fodloni ein rhwymedigaethau yn unol â'r sail 'busnes gweithredol a fabwysiadwyd wrth baratoi'r datganiadau ariannol hyn. Ni chafwyd unrhyw golledion na thaliadau arbennig yn 2022-2023 ac nid oedd unrhyw gostau ymadael yn gynnar.

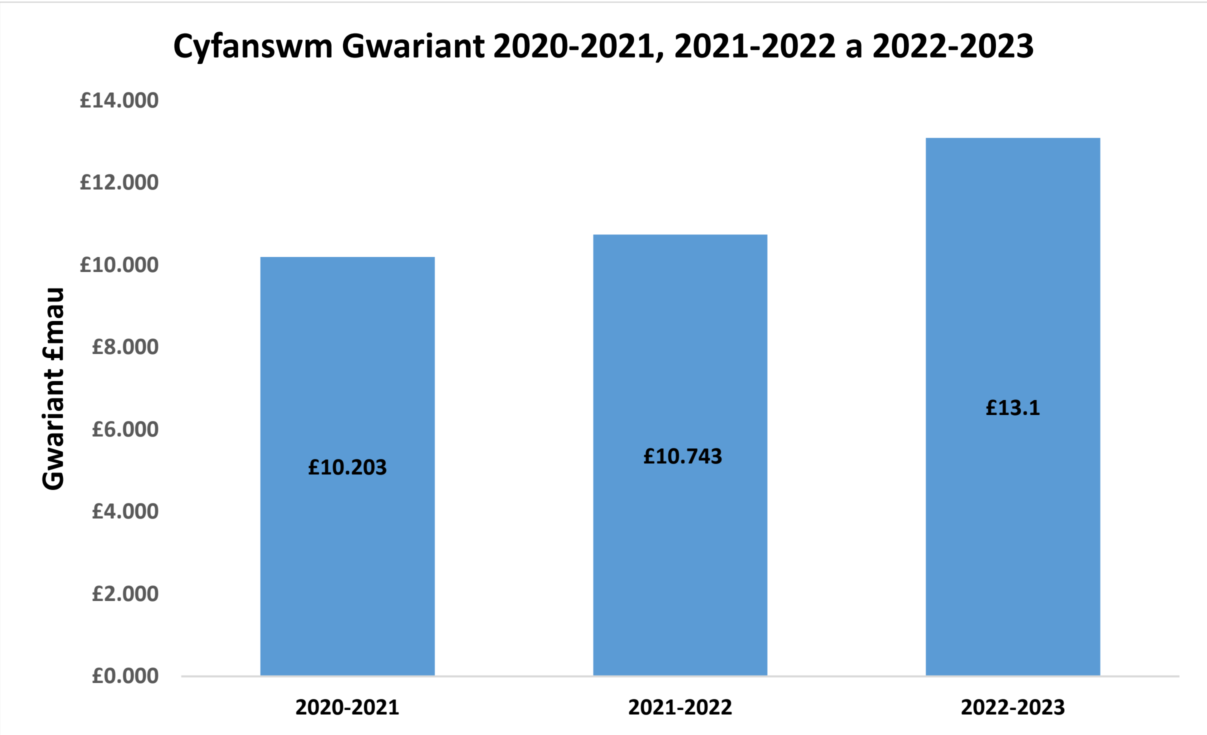

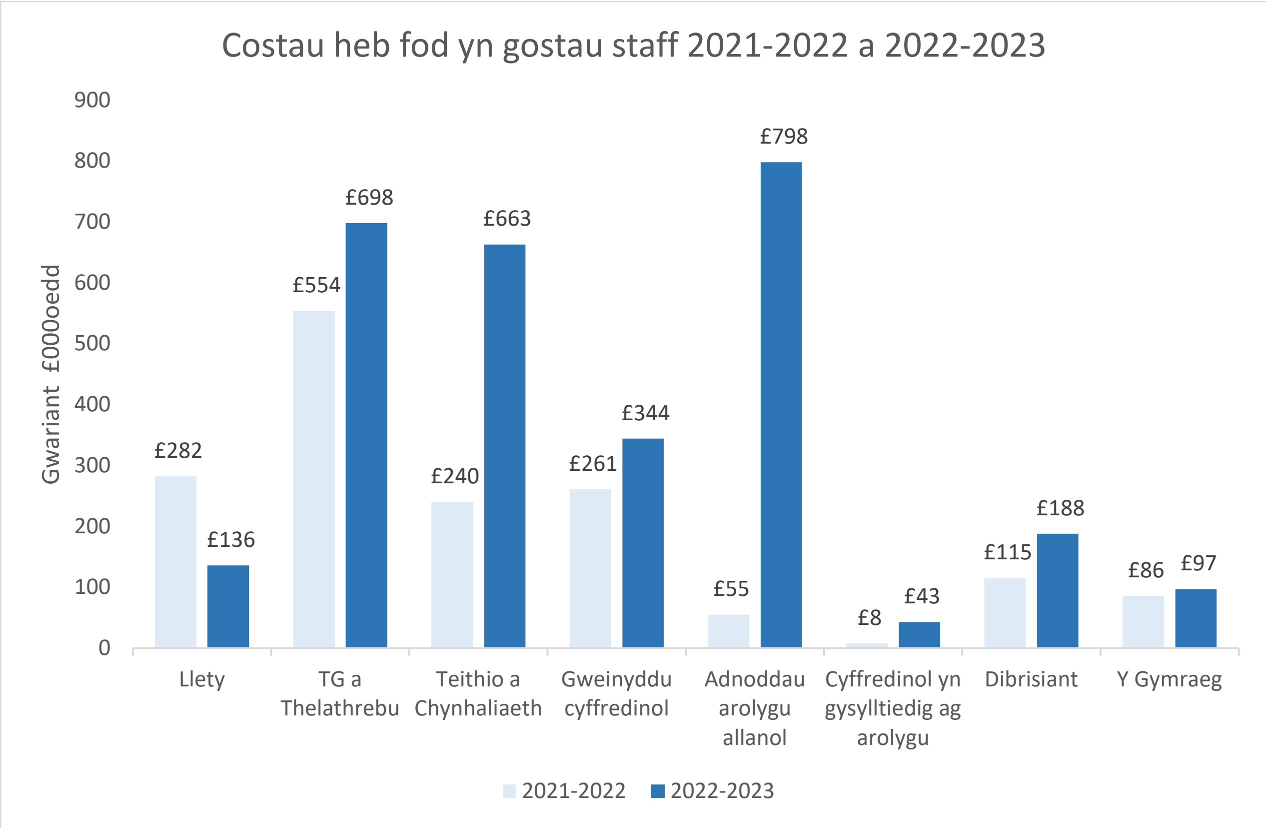
Costau heb fod yn gostau staff 2021-2022 a 2022-2023
Gwariant £000oedd
900
800
700
600
500
400
300
200
100
0
£282
£136
£554
£698
£240
£663
£261
£344
£55
£798
£8
£43
£115
£188
£86
£97
Llety
TG a Thelathrebu
Teithio a Chynhaliaeth
Gweinyddu cyffredinol
Adnoddau arolygu allanol
Cyffredinol yn gysylltiedig ag arolygu
Dibrisiant
Y Gymraeg
2021-2022
2022-2023

Cyfanswm gwariant (refeniw a chyllid) yn ôl penawdau cyllideb ar gyfer 2022-2023

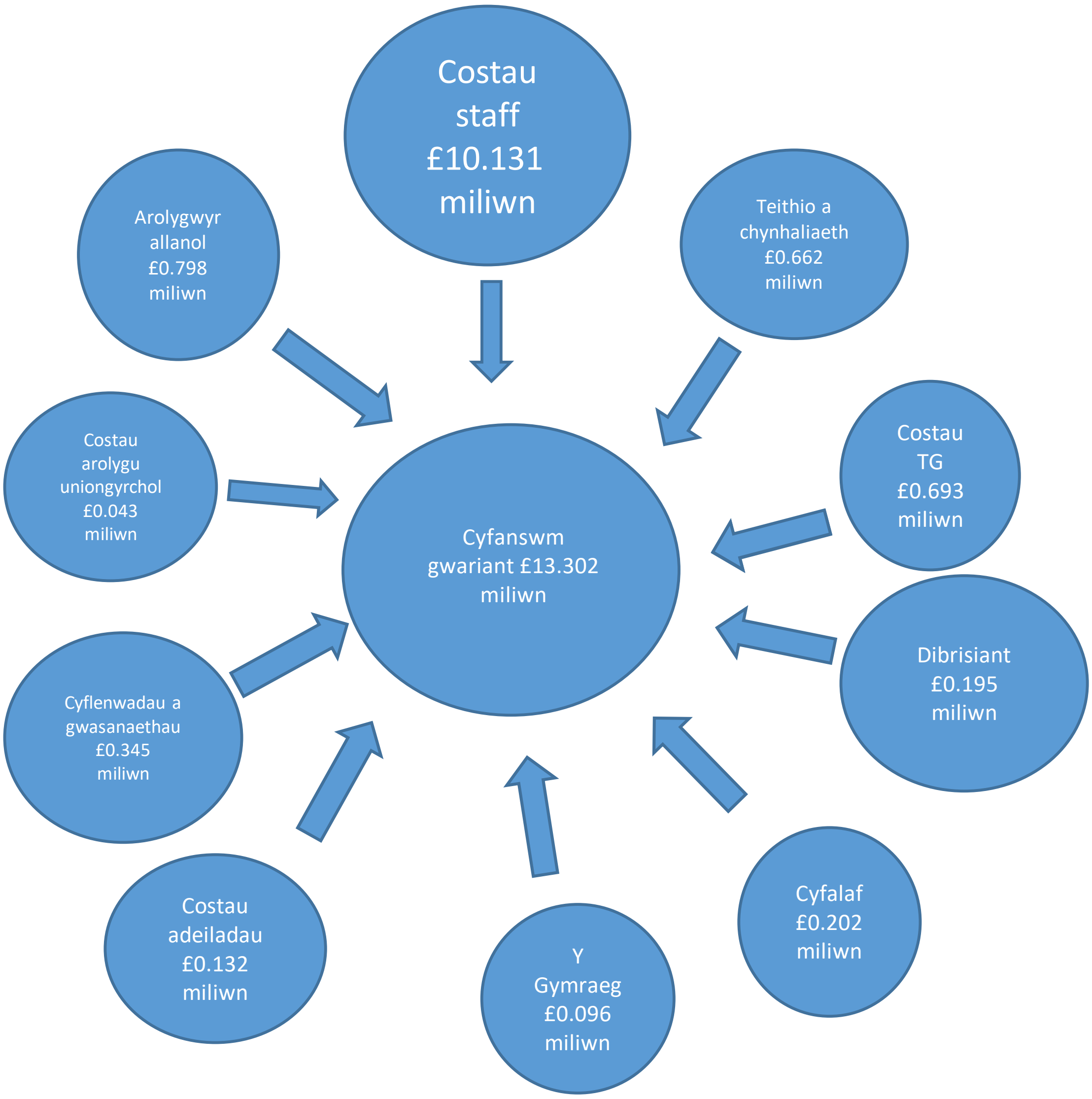

Adran 2
Yr Adroddiad Atebolrwydd

2.1 Adroddiad llywodraethu corfforaethol

Adroddiad y Cyfarwyddwyr

Mae ein **Grŵp Rheoli Strategol**, sy'n cynnwys aelodau gweithredol (PAEF a'r cyfarwyddwyr strategol), yn cefnogi ac yn cynorthwyo PAEF i arwain a rheoli Estyn yn gorfforaethol. Mae ein **Grŵp Gweithredol**, a fynychir gan ein cyfarwyddwyr, yn cefnogi PAEF wrth arwain a rheoli gwaith cynghori ar arolygu a pholisi Estyn.

Mae ein **Bwrdd Strategaeth (y Bwrdd)**, yn cynnwys aelodau gweithredol ac aelodau anweithredol (cyfarwyddwyr anweithredol), yn pennu ac yn monitro ein hagenda strategol. Caiff y Bwrdd Strategaeth ei gadeirio gan PAEF ac mae ganddo ddau is-bwyllgor, sy'n cael eu cadeirio gan aelodau anweithredol; y **Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg** a'r **Pwyllgor Cyflogau**. Gellir gweld cofnod llawn o aelodau a phresenoldeb y Bwrdd Strategaeth / Pwyllgorau ar ein gwefan.

Buddiannau arwyddocaol a ddelir gan aelodau

Caiff datganiadau eu gwneud hefyd gan yr holl gyflogeion parhaol, secondeion a staff dros dro yn unol â'n polisi rheoli gwrthdaro buddiannau posibl. Nid oes gan unrhyw aelod o'r Bwrdd swydd cyfarwyddwr nac unrhyw fuddiannau arwyddocaol arall a allai wrthdaro â'u cyfrifoldeb rheoli.

Digwyddiadau'n ymwneud â data personol

Ni fu unrhyw ddigwyddiadau'n ymwneud â data personol i adrodd amdanynt i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth yn ystod y flwyddyn. Mae ein Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth wedi monitro ac adolygu trefniadau llywodraethu gwybodaeth ar draws y sefydliad a darparu goruchwyliaeth o gydymffurfio â pholisïau a phrosesau sicrwydd yn ein fframwaith llywodraethu gwybodaeth.

Polisi talu

Yn 2022-2023, fe wnaethom weithio i gydymffurfio â'n cyfrifoldebau o dan Ddeddf Talu Dyledion Masnachol yn Hwyr (Llog) 1998, i dalu anfonebau diamheuol cyflenwyr o fewn 30 diwrnod o dderbyn nwyddau neu wasanaethau neu anfoneb ddilys, pa un bynnag yw'r hwyraf. Datgenir y polisi hwn yn y Telerau ac Amodau ar gyfer Contractau Estyn. Talom 77% o anfonebau diamheuol o fewn 10 diwrnod, sydd o fewn y targed (95%). Talom 86% o anfonebau o fewn 30 diwrnod. Roedd y methiant i gyflawni'r ddau darged yn bennaf oherwydd adnoddau staff llai a ddisgynnodd 75% yn ystod haf 2022.

Talwyd 86% o'r anfonebau diamheuol o fewn 30 diwrnod (yn erbyn targed o 100%)

Talwyd 77% o'r anfonebau diamheuol o fewn 10 diwrnod (yn erbyn targed o 95%)

Datganiad o gyfrifoldebau'r swyddog cyfrifyddu

PAEF yw'r Swyddog Cyfrifyddu ar gyfer Estyn. Mae PAEF wedi paratoi'r datganiad o gyfrifon yn unol â'r Cyfarwyddyd a gyhoeddwyd gan Drysorlys EF ac â'r egwyddorion cyfrifyddu a'r gofynion datgelu a amlinellwyd yn llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth. Paratoir y cyfrifon ar sail gyfrifyddu croniadau ac maent yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa Estyn ar ddiwedd y flwyddyn a'i ddatganiad o wariant net cynhwysfawr; datganiad o sefyllfa ariannol; llifoedd arian; a datganiad o newidiadau i ecwiti trethdalwyr am y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae PAEF wedi:

- cydymffurfio â'r cyfarwyddyd cyfrifon a gyhoeddwyd gan Drysorlys EF
- cydymffurfio â'r gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol a defnyddio polisïau cyfrifyddu addas yn gyson
- llunio barnau ac amcangyfrifon sy'n rhesymol ac yn ddoeth
- datgan p'un a ddilynwyd safonau cyfrifyddu cymwys, yn amodol ar unrhyw wyriadau perthnasol a ddatgelwyd neu a eglurwyd yn y cyfrifon
- paratoi'r cyfrifon ar sail busnes gweithredol

Mae cyfrifoldebau perthnasol y Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys cyfrifoldeb dros briodoldeb a rheoleidd-dra arian Estyn ac am gadw cofnodion priodol, wedi'u hamlinellu gan Drysorlys EF.

Mae PAEF yn cadarnhau:

(a) hyd y gwyddai, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw archwilwyr Estyn yn gwybod amdani

(b) bod y Swyddog Cyfrifyddu wedi cymryd yr holl gamau y dylai fod wedi'u cymryd i wneud ei hun yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i bennu bod archwilwyr Estyn yn ymwybodol o'r wybodaeth honno

(c) bod yr adroddiad blynyddol a'r cyfrifon fel cyfanrwydd yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy

(ch) ei fod yn cymryd cyfrifoldeb personol am yr adroddiad blynyddol a'r cyfrifon a'r barnau sy'n ofynnol ar gyfer pennu ei fod yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy.

Owen Evans
Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a'r Swyddog Cyfrifyddu

Dyddiad: 4 Medi 2023

Y datganiad llywodraethu

Cyflwyniad

Fel Swyddog Cyfrifyddu, mae gennyf gyfrifoldeb dros gynnal system gadarn o reolaeth fewnol sy'n cefnogi cyflawni polisïau, nodau ac amcanion Estyn, gan ddiogelu'r cronfeydd a'r asedau cyhoeddus yr wyf yn gyfrifol amdanynt yn bersonol, yn unol â'r cyfrifoldebau a bennwyd i mi.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, rwyf wedi cynnal trefniadau priodol ar gyfer llywodraethu ein busnes. Mae gennym system gadarn o reolaeth fewnol sy'n hwyluso cyflawni ein swyddogaethau'n effeithiol ac yn cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg. Caiff egwyddorion *Corporate governance in central government departments: Code of Good Practice 2017* (Y Cod), eu hadlewyrchu yn ein trefniadau llywodraethu Estyn, yng nghyd-destun ein hamgylchiadau fel adran anweinidogol. Mae'r datganiad llywodraethu blynyddol hwn yn amlinellu sut rydym yn cynnal llywodraethu da ac yn esbonio'r prif heriau sy'n ein hwynebu, a sut mae'r heriau hyn yn cael eu rheoli.

Y fframwaith llywodraethu

Rwyf wedi sefydlu fframwaith llywodraethu sy'n disgrifio'r systemau, prosesau, diwylliant a gwerthoedd sy'n cyfarwyddo ac yn rheoli Estyn, ac a ddefnyddiwn i fonitro cyflawni ein hamcanion strategol a'n hymgysylltiad â'n rhanddeiliaid. Trwy gydol 2022-2023, cynhaliom ein trefniadau llywodraethu llawn, gyda'r rhan fwyaf o'n cyfarfodydd yn cael eu cynnal yn rhithwir. Mae'r diagram ar ddiwedd y datganiad hwn yn dangos yn gryno ystod a lefel y sicrwyddau sy'n sail i'n trefniadau llywodraethu. Mae ein Fframwaith llywodraethu corfforaethol wedi'i gyhoeddi ar ein gwefan.

Amlinellir datganiad clir o ddiben a'n gweledigaeth ar ein gwefan ac yn ein Cynllun Blynyddol. Mae'r Cynllun Blynyddol yn amlinellu ein gweledigaeth gyffredinol ac yn nodi ein prif nodau ac amcanion. Mae gwybodaeth am ein perfformiad a chyflawniad yn erbyn y Cynllun Blynyddol wedi'i chyhoeddi ar ein gwefan hefyd. Parhaodd ein cynllun i adlewyrchu ein gwaith ymgysylltu parhaus a chefnogi cynllun adfer dysgu Llywodraeth Cymru fel rhan o'r pontio sensitif yn ôl i weithgareddau ar y safle, ac i batrwm mwy arferol o gynnal gwaith arolygu wrth i gyfyngiadau'n gysylltiedig â'r pandemig godi.

Caiff y gwaith goruchwylio ei arfer trwy'r Bwrdd Strategaeth a'i is-bwyllgorau (y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a'r Pwyllgor Cyflogau). Cefnogwyd aelodau trwy gydol y flwyddyn gyda mynediad i dechnolegau priodol, fel Microsoft Teams, i sicrhau y gellid cynnal busnes yn ddiogel ac yn effeithlon ar sail gweithio o bell. Parhaodd holl elfennau ein strwythur llywodraethu i weithio'n effeithiol; gyda diweddariadau i'n Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg ac adroddiad archwilio mewnol a roddodd graddfa 'sicrwydd sylweddol'.

Yn ystod 2022-2023, cyfarfu'r Bwrdd Strategaeth a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg (ARAC) bob chwarter; roedd pob un o'r aelodau yn bresennol ym mhob un o gyfarfodydd ARAC. Ym mis Mehefin 2022, penodom dîm newydd o Gyfarwyddwyr Anweithredol, yr oedd un ohonynt wedi bod yn aelod o'r bwrdd mewn swydd gyfetholedig gynt, a chryfhau'r Bwrdd ymhellach trwy gynyddu nifer y Cyfarwyddwyr

Anweithredol i bump. Mae'r Bwrdd Strategaeth wedi cael cyngor allanol cadarn ar faterion strategol a rheoli risg fel rhan o rôl y cyfarwyddwr anweithredol i herio a chefnogi i'n gweithrediaeth. Roedd rhai o'r meysydd adolygu a thrafod allweddol yr aeth y Bwrdd Strategaeth i'r afael â nhw yn ystod 2022-2023 yn cynnwys:

- adolygu heriau'r trefniadau arolygu newydd sydd i'w rhoi ar waith yn 2024
- canfyddiadau a chyngor yn deillio o'n hymgysylltu (galwadau ac ymweliadau) a'n rhaglen arolygu a ailddechreuwyd, a beilotwyd yn ystod haf 2022 cyn cael ei rhoi ar waith yn llawn yn nhymor yr hydref 2022
- cryfhau ein perthnasoedd gyda rhanddeiliaid a rheoli disgwyliadau mewn perthynas â'n rôl atebolrwydd
- adolygu'r rhaglen dysgu a datblygu ar gyfer y Gwasanaethau Canolog
- cyllideb a dyrannu adnoddau
- Adroddiad Blynyddol PAEF
- canlyniadau Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil

Daw pob cyfarfod i ben gyda hunanwerthusiad o effeithiolrwydd y cyfarfod; mae ein cyfarwyddwyr anweithredol wedi cadarnhau eu bod yn fodlon â'r trafodion ac ansawdd y wybodaeth sy'n cael ei chyflwyno a'i thrafod mewn cyfarfodydd, eu bod yn cael mewnbwn priodol i'r agenda a chyfle digonol i godi unrhyw bryderon. Mae'r Bwrdd Strategaeth yn fodlon bod trefniadau Estyn ar gyfer chwythu'r chwiban yn effeithiol; ni chodwyd unrhyw achosion chwythu'r chwiban yn 2022-2023.

Rydym yn cydgysylltu â Llywodraeth Cymru ar faterion rheolaeth ariannol, a chaiff atebolrwydd ei reoli trwy Gytundeb Swyddog Cyfrifyddu rhwng PAEF a Swyddog Cyfrifyddu Ychwanegol dynodedig Llywodraeth Cymru, Tim Moss, Prif Swyddog Gweithredol. Mae'r trefniant llywodraethu cyswllt hwn yn helpu i gynnal ein hannibyniaeth mewn materion addysg a hyfforddiant, er bod cysylltiadau agos â Grŵp Addysg, Cyfiawnder Cymdeithasol a'r Gymraeg Llywodraeth Cymru a'r Adran Sgiliau, Addysg Uwch a Dysgu Gydol Oes yn parhau i gefnogi dull strategol a chydlynus ar faterion allweddol a blaenoriaethau sy'n dod i'r amlwg.

Archwilio ac effaith

Caiff adroddiad blynyddol Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg (ARAC) ei gyhoeddi ar wefan Estyn; mae'r adroddiad yn tynnu sylw at y gwaith allweddol a wnaed yn ystod y flwyddyn ac yn gwneud sylwadau ar yr adolygiadau archwilio mewnol a gynhaliwyd ac yr adroddwyd amdanynt i'r pwyllgor. Mae adroddiad y Cadeirydd ar gyfer 2022-2023 yn rhoi sicrwyddau ynghylch ansawdd y gwaith archwilio ac effeithiolrwydd y pwyllgor; mae'r pwyllgor yn fodlon bod ein trefniadau ar gyfer llywodraethu a rheoli risg yn briodol trwy gydol 2022-2023. Roedd un maes, sef Parhad Busnes TG ac Adfer ar ôl Trychineb, lle yr aseswyd bod effeithiolrwydd rhai o'r trefniadau rheolaeth fewnol yn cynnig 'sicrwydd cyfyngedig'. Gwnaed argymhellion i gryfhau'r amgylchedd rheolaeth yn y meysydd hyn ymhellach ac roedd ymatebion rheolwyr yn nodi y derbyniwyd yr argymhellion.

Parhaodd RSM i ddarparu ein gwasanaeth archwilio mewnol hyd at ddiwedd Mai 2022. Er mis Mehefin 2022, yn dilyn ymarfer caffael, darparwyd y gwasanaeth gan TIAA. Cyflawnwyd y gwaith ar sail hybrid, yn rhannol o bell ac yn rhannol ar y safle, a chydweithiom yn agos â staff archwilio i sicrhau na wnaeth hyn lesteirio effeithiolrwydd ac ansawdd y gwasanaeth a ddarperir; mae elfennau o'r agweddau ar

y gwaith archwilio a gyflawnwyd 'o bell' wedi cynnig mwy o hyblygrwydd ac effeithlonrwydd ac mae'r rhain wedi'u hymgorffori yn ein trefniadau parhaus.

Cymeradwyodd ein ARAC y rhaglen o archwiliadau ar gyfer 2022-2023 gan ddefnyddio dull yn seiliedig ar risg i sefydlu meysydd ymdriniaeth o fewn rhaglen archwilio dreigl o dair blynedd a gytunwyd gyda TIAA. Cafodd cynnydd yn erbyn y cynllun archwilio ei fonitro, ac ar ddiwedd y flwyddyn, ystyriwyd adroddiad blynyddol yr Archwilydd Mewnol. Cynghorodd yr adroddiad hwn am y gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn a rhoddodd farn gyffredinol ar yr amgylchedd rheoli mewnol i'w hystyried gan aelodau o'r ARAC. Llywiodd y canlyniad o'r ymdriniaeth archwilio mewnol farn y Pennaeth Archwilio Mewnol ar ddigonolrwydd cyffredinol fframwaith rheolaeth fewnol Estyn; '*mae gan y sefydliad fframwaith digonol ac effeithiol ar gyfer rheoli risg, llywodraethu a rheolaeth fewnol*'. O ganlyniad i waith a gwblhawyd gan ein harchwilwyr mewnol yn ystod 2022-2023, cafwyd adroddiadau a oedd yn cynnwys barn annibynnol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd y system rheolaeth fewnol, ynghyd ag argymhellion ar gyfer gwella. Adolygwyd yr holl adroddiadau sicrwydd archwilio mewnol a'r prif faterion sy'n codi a drafodwyd gan yr ARAC, a oedd yn fodlon fod yr holl gamau rheoli wedi cael eu rhoi ar waith neu wrthi'n cael eu rhoi ar waith.

Tabl 1
Rhaglen archwilio mewnol 2022-2023

Adroddiadau	Lefel sicrwydd	Nifer yr argymhellion (sgôr blaenoriaeth)
Rheoli Perfformiad Adnoddau Dynol*	Rhesymol	6 (4 canolig, 2 isel)
Fframwaith rheoli risg	Rhesymol	15 (4 pwysig, 7 arferol, 4 gweithredol)
Cynllunio a dyrannu'n gweithlu	Cynghorol	21 (2 brys, 6 pwysig, 2 arferol, 11 gweithredol)
Rheolaethau ariannol allweddol	Sylweddol	6 (3 arferol, 3 gweithredol)
Teithio a chynhaliaeth	Sylweddol	2 (1 arferol, 1 gweithredol)
Parhad busnes ac adfer ar ôl trychineb	Cyfyngedig	13 (1 brys, 10 pwysig, 1 arferol, 1 gweithredol)
Recriwtio a hyfforddiant	Sylweddol	2 (1 arferol, 1 gweithredol)
Seiberddiogelwch	Rhesymol	4 (4 pwysig)
Monitro ac adrodd ar berfformiad	Sylweddol	1 (gweithredol)

* Gwaith archwilio a wnaed yn 2021-2022 ac yr adroddwyd amdano yn 2022-2023

Cyfarfu Pwyllgor Cyflogau Estyn (lle bu pob aelod yn bresennol) yn ystod 2022-2023 ac ystyriodd yr adolygiad o berfformiad Cyfarwyddwyr Strategol a gynhaliwyd gan PAEF. Rhoddodd aelodau'r Pwyllgor gyngor i PAEF hefyd ynglŷn â lefelau tâl a lwfansau ar gyfer staff Estyn.

Yn unol â blynyddoedd blaenorol, rydym wedi sicrhau cydymffurfio â Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru, Nodiadau Polisi Caffael Swyddfa'r Cabinet a llythyrau Annwyl Swyddog Cyfrifyddu (ASC) yng Nghymru. Darparodd ein Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol ddatganiad sicrwydd i bob Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg, a oedd yn adrodd ar yr uchod ac yn darparu sicrwydd ar feysydd

perthnasol eraill, fel caffael, bodloni rhwymedigaethau treth, cydymffurfio ag egwyddorion recriwtio'r gwasanaeth sifil a chydymffurfio â threfn adrodd Swyddfa'r Cabinet. Yn ystod 2022-20223, ni ddefnyddiom unrhyw fath o gytundeb cyfrinachedd gyda'n cyflogeion a'n gweithwyr.

Rydym yn cydweithio'n agos â Llywodraeth Cymru ond yn cynnal ein statws fel corff annibynnol. Felly, fel adran anweinidogol, nid ydym yn destun Cyfarwyddiadau gan Weinidogion.

Nid oedd gan unrhyw aelod o'r Bwrdd Strategaeth swydd cyfarwyddwr nac unrhyw fuddiannau arwyddocaol eraill a oedd yn gwrthdaro â'i gyfrifoldebau gwaith. Mae Cofrestr Buddiannau a Chofrestr Rhoddion a Lletygarwch yn cael ei chynnal ar gyfer yr holl gyflogeion parhaol, secondeion a staff dros dro.

Cwmpaswyd y meysydd sicrwydd uchod yn y datganiad sicrwydd rheolaidd a gyflwynwyd ym mhob cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg, ynghyd â diweddariadau ar dwyll, diogelwch gwybodaeth, olrhain yn erbyn dangosyddion perfformiad, a materion ariannol sy'n effeithio ar y cyfrifon blynyddol.

Rheoli risg

Roedd ein polisi rheoli risg yn destun archwiliad mewnol yn 2022-2023, gydag adolygiad o'r polisi a threfniadau'n dechrau yn 2023 a pholisi diwygiedig i'w roi ar waith yn ystod hanner cyntaf 2023-2024. Mae ein system rheoli risg wedi'i seilio ar broses barhaus a gynlluniwyd i nodi a blaenoriaethu'r risgiau rhag cyflawni ein nodau a'n hamcanion, a gwerthuso tebygolrwydd gwireddu'r risgiau hyn a'r effaith pe cânt eu gwireddu. Ar gyfer 2022-2023, parhawyd i gadw cofrestrau risg ar lefel strategol gan ein Grŵp Rheoli Strategol (a'u hadolygu ymhellach yn y Bwrdd Strategaeth) ac ar lefelau gweithredol gan dimau prosiect. Mae gan bob risg berchennog unigol sy'n gyfrifol am fanylu ar y rheolaethau sydd ar waith a'u cofnodi, ynghyd â chamau gweithredu pellach a gynlluniwyd i liniaru'r risg; hefyd, mae proses uwchgyfeirio ar waith hefyd i godi risgiau i lefel reolaeth uwch. Mae perchenogion risg yn darparu sicrwydd a thystiolaeth fod rheolaethau allweddol ar gyfer rheoli risgiau ar waith ac yn gweithio'n effeithiol. Bu cofrestrau risg ar lefel gorfforaethol a gweithredol a gynhelir gan weithgorau a thimau swyddogaethol yn destun yr archwiliad mewnol ac mae fframwaith diwygiedig yn cael ei ddatblygu ar gyfer y risgiau hyn. Mae risgiau swyddogaethol y Gwasanaethau Canolog yn parhau i gael eu rheoli'n uniongyrchol ym mhob maes, gyda phob maes yn cael ei reoli gan fforymau llywodraethu sefydledig, gan gynnwys cyfarwyddiadau desg a gweithdrefnau gweithredol/cynllunio wrth gefn. Parhaom i sicrhau bod mesurau ategol ar waith i reoli risgiau posibl gweithio o bell. Er enghraifft, roedd lles staff yn uchel ar ein hagenda o hyd ac roedd yn ffocws trafodaethau rheolaidd yn gorfforaethol ac mewn cyfarfodydd tîm ac un-i-un.

Roedd datganiadau sicrwydd blynyddol ar gyfer 2022-2023 a gwblhawyd gan bob un o'n cyfarwyddwyr yn rhoi cadarnhad nad oedd unrhyw bryderon mawr a bod camau wedi'u cymryd lle nodwyd mân faterion yn ymwneud â rheolaeth; nid adroddwyd ar unrhyw achosion o dorri diogelwch nac unrhyw achosion o golli data personol yn ystod 2022-2023. Hefyd, lle bo'n briodol, ceisiom a chawsom sicrwyddau a dderbyniwyd yn allanol, er enghraifft, gan Lywodraeth Cymru mewn perthynas â'r gwasanaethau cyflogres ac adnoddau dynol y mae'n eu darparu i ni o dan gytundeb lefel gwasanaeth ffurfiol. Page Break

Rheoli ein cyllideb i gyflawni'r blaenoriaethau yn ein Cynllun Blynyddol

Ailadeiladir ar ein blaenoriaethau tair blynedd yn ein Cynllun Blynyddol bob blwyddyn, ac fe gânt eu mireinio'n rheolaidd yn sgil datblygiadau. Rydym yn derbyn cyllideb ddangosol am dair blynedd, a fydd yn caniatáu ar gyfer cynllunio adnoddau yn y tymor hir.

Mae ein byrddau uwch reolwyr yn adolygu ymagweddau at senarios cyllideb sy'n dod i'r amlwg, yn asesu opsiynau ac yn gwerthuso effaith cyn deialog gyda Llywodraeth Cymru.

Sicrhau bod gennym y bobl i gyflawni ein cynllun

Mae cynllunio gwaith manwl yn llywio gofynion adnoddau arolygu yn y dyfodol.

Defnyddir modelau adnoddau hyblyg, gan gynnwys Arolygwyr Ychwanegol dan gontract.

Sicrhau ansawdd ein gwaith

Rydym yn defnyddio arolygwyr profiadol i fonitro cyfran o arolygiadau, yn ogystal â sicrhau ansawdd a phrawfddarllen pob adroddiad arolygu a gyhoeddir.

Mae ein rhaglen archwilio mewnol yn canolbwyntio ar feysydd risg allweddol ac yn rhoi sicrwydd yn erbyn prosesau a systemau allweddol.

Uchafu ein heffaith ar lunio polisi

Mae gan ein cyfarwyddwyr gysylltiadau cryf ag unigolion cyswllt perthnasol yn adrannau Llywodraeth Cymru, ac yn cyfarfod â nhw, fel y bo'n briodol. Mae trafodaethau'n canolbwyntio ar faterion fel newidiadau arfaethedig i addysg a deddfwriaeth, a nodi cyfleoedd i ni lywio polisi.

Mae cysylltiadau â Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi LIC, Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru, Cymwysterau Cymru a Chyngor y Gweithlu Addysg (CGA) yn sicrhau ein bod yn gweld adolygiadau a chyhoeddiadau a gomisiynwyd.

Cynnal parch y cyhoedd a pharch proffesiynol at Estyn

Dysgwyr sydd wrth wraidd ein holl waith. Mae pob rhan o'n gwaith yn bwydo i mewn i welliant mewn addysg a hyfforddiant, ac rydym wedi ymrwymo i wneud popeth a wnawn yn brofiad cadarnhaol i bawb sy'n gysylltiedig â'n gwaith.

Rydym yn cadw sianelau cyfathrebu gyda rhanddeiliaid yn agored, fel Llywodraeth Cymru, llunwyr polisi a darparwyr.

Mae gennym strategaethau cyfathrebu ac ymgysylltu â rhanddeiliaid i sicrhau bod rhanddeiliaid, gan gynnwys dysgwyr, rhieni a gofalwyr, gweithwyr addysg proffesiynol a'r cyhoedd yn ymwybodol o'n gwaith a'n cyhoeddiadau. Rydym yn addasu ffocws a dulliau cyfathrebu yn unol ag amgylchiadau ar y pryd, ac ar hyn o bryd, maent yn canolbwyntio ar ein rôl i gael addysg a hyfforddiant yn ôl i normal newydd.

Materion llywodraethu arwyddocaol

Ni nodwyd unrhyw faterion arwyddocaol yn ystod y flwyddyn o ran ein fframwaith llywodraethu cyffredinol. Cwmpasodd yr adolygiadau archwilio mewnol feysydd allweddol o'n busnes, a da yw adrodd na nodwyd bod unrhyw feysydd sylweddol o wendidau rheolaeth ac na chodwyd unrhyw argymhellion lefel uchel mewn adroddiadau sicrwydd.

Yn ystod y flwyddyn ariannol hon, rwyf wedi cael fy sicrhau gan y prosesau sydd ar waith a'r ymgysylltiad a'r ymrwymiad i'n gwerthoedd a chod y gwasanaeth sifil a ddangoswyd gan gydweithwyr. Maes o law, byddaf yn mynd ati i adolygu a mireinio ein trefniadau llywodraethu er mwyn sicrhau bod Estyn yn parhau i redeg fel patrwm o gorff cyhoeddus.

Owen Evans
Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a'r Swyddog Cyfrifyddu
4 Medi 2023

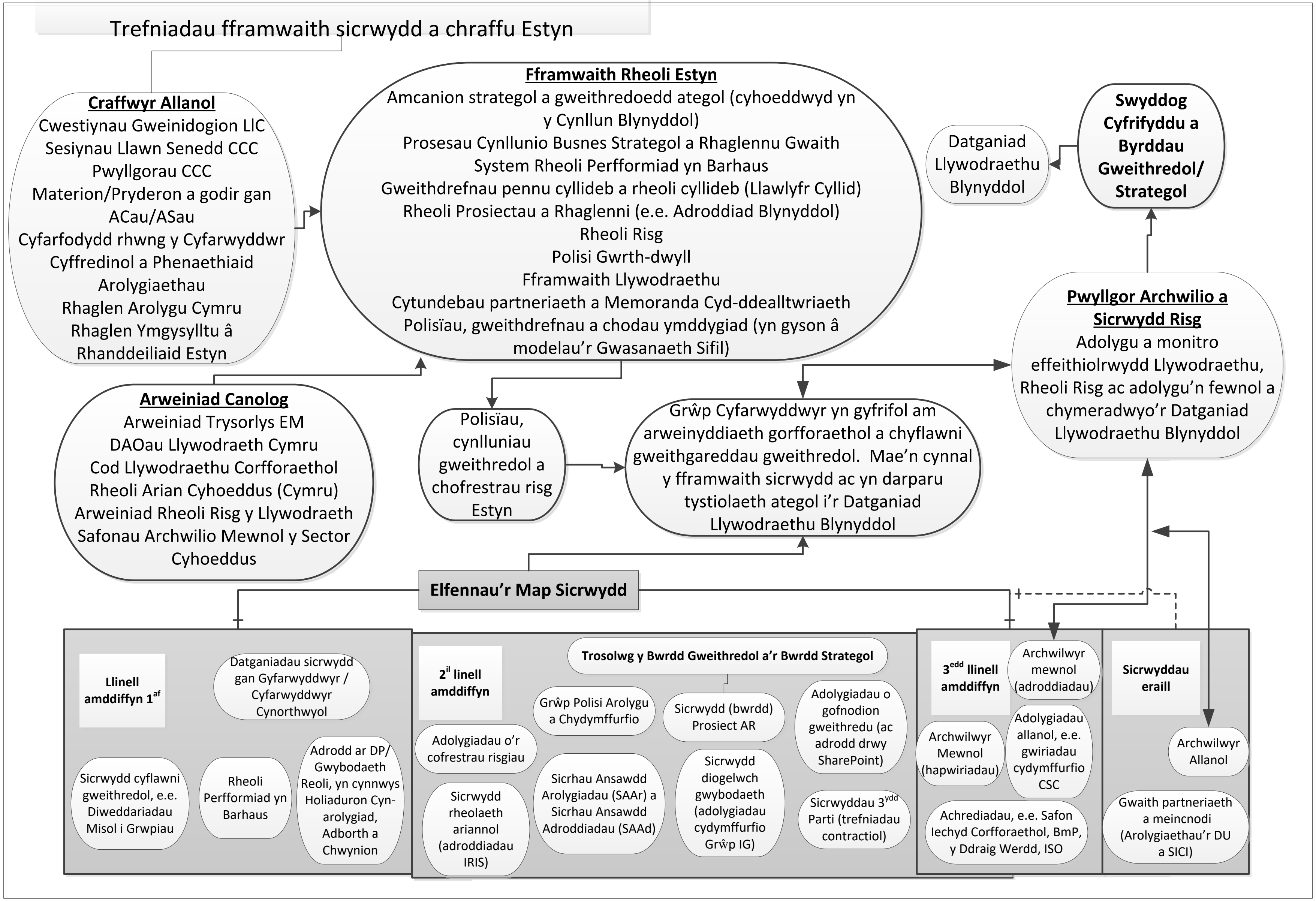
Trefniadau fframwaith sicrwydd a chraffu Estyn
Craffwyr Allanol
Cwestiynau Gweinidogion LlC
Sesiynau Llawn Senedd CCC
Pwyllgorau CCC
Materion/Pryderon a godir gan ACau/ASau
Cyfarfodydd rhwng y Cyfarwyddwr Cyffredinol a Phenaethiaid Arolygiaethau
Rhaglen Arolygu Cymru
Rhaglen Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Estyn
Fframwaith Rheoli Estyn
Amcanion strategol a gweithredoedd ategol (cyhoeddwyd yn y Cynllun Blynyddol)
Prosesau Cynllunio Busnes Strategol a Rhaglennu Gwaith
System Rheoli Perfformiad yn Barhaus
Gweithdrefnau pennu cyllideb a rheoli cyllideb (Llawlyfr Cyllid)
Rheoli Prosiectau a Rhaglenni (e.e. Adroddiad Blynyddol)
Rheoli Risg
Polisi Gwrth-dwyll
Fframwaith Llywodraethu
Cytundebau partneriaeth a Memoranda Cyd-ddealltwriaeth
Polisïau, gweithdrefnau a chodau ymddygiad (yn gyson â modelau'r Gwasanaeth Sifil)
Datganiad Llywodraethu Blynyddol
Swyddog Cyfrifyddu a Byrddau Gweithredol/ Strategol
Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg
Adolygu a monitro effeithiolrwydd Llywodraethu, Rheoli Risg ac adolygu'n fewnol a chymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol
Arweiniad Canolog
Arweiniad Trysorlys EM
DAOau Llywodraeth Cymru
Cod Llywodraethu Corfforaethol
Rheoli Arian Cyhoeddus (Cymru)
Arweiniad Rheoli Risg y Llywodraeth
Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus
Polisïau, cynlluniau gweithredol a chofrestrau risg Estyn
Grŵp Cyfarwyddwyr yn gyfrifol am arweinyddiaeth gorfforaethol a chyflawni gweithgareddau gweithredol. Mae'n cynnal y fframwaith sicrwydd ac yn darparu tystiolaeth ategol i'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol
Elfennau'r Map Sicrwydd
Llinell amddiffyn 1af
Datganiadau sicrwydd gan Gyfarwyddwyr / Cyfarwyddwyr Cynorthwyol
Sicrwydd cyflawni gweithredol, e.e. Diweddariadau Misol i Grwpiau
Rheoli Perfformiad yn Barhaus
Adrodd ar DP/ Gwybodaeth Reoli, yn cynnwys Holiaduron Cyn-arolygiad, Adborth a Chwynion
2il linell amddiffyn
Trosolwg y Bwrdd Gweithredol a'r Bwrdd Strategol
Adolygiadau o'r cofrestrau risgiau
Sicrwydd rheolaeth ariannol (adroddiadau IRIS)
Grŵp Polisi Arolygu a Chydymffurfio
Sicrhau Ansawdd Arolygiadau (SAAr) a Sicrhau Ansawdd Adroddiadau (SAAd)
Sicrwydd (bwrdd) Prosiect AR
Sicrwydd diogelwch gwybodaeth (adolygiadau cydymffurfio Grŵp IG)
Adolygiadau o gofnodion gweithredu (ac adrodd drwy SharePoint)
Sicrwyddau 3ydd Parti (trefniadau contractiol)
3edd llinell amddiffyn
Archwilwyr mewnol (adroddiadau)
Archwilwyr Mewnol (hapwiriadau)
Adolygiadau allanol, e.e. gwiriadau cydymffurfio CSC
Achrediadau, e.e. Safon Iechyd Corfforaethol, BmP, y Ddraig Werdd, ISO
Sicrwyddau eraill
Archwilwyr Allanol
Gwaith partneriaeth a meincnodi (Arolygiaethau'r DU a SICI)

2.2 Adroddiad ar gyflogau a staff

Pennir cyflog Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan baragraff 3 Atodlen 2 Deddf Addysg 2005.

Ar gyfer uwch aelodau staff parhaol eraill y Bwrdd, pennwyd eu cyflog gan Bwyllgor Cyflogau Estyn, sy'n cynnwys y Prif Arolygydd dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a thri chyfarwyddwr anweithredol, yn unol ag arweiniad Swyddfa'r Cabinet ar gyflogau'r Uwch Wasanaeth Sifil.

Wrth lunio'i argymhellion, mae Pwyllgor Cyflogau Estyn yn ystyried y canlynol:

- yr angen i recriwtio, cadw a chymell pobl fedrus a chymwysedig addas i arfer eu cyfrifoldebau gwahanol
- gwybodaeth feincnodi sydd ar gael gan Swyddfa'r Cabinet ac adrannau eraill y Llywodraeth, gan gynnwys y rhai sydd agosaf at Estyn o ran lleoliad a math o waith
- y cyllid sydd ar gael i'r adran a'r cyngor sydd ar gael yn flynyddol gan Lywodraeth Cymru
- polisïau'r Llywodraeth ar gyfer gwella cyflwyno gwasanaethau cyhoeddus a rôl rheoli perfformiad o ran sicrhau a chydnabod gwerth i'r sefydliad a gwobrwyo cyfraniadau at amcanion busnes ac amcanion corfforaethol

Mae Pwyllgor Cyflogau Estyn yn ystyried y dystiolaeth sydd ar gael o ran ystyriaethau economaidd ehangach a fforddiadwyedd ei argymhellion.

Wrth gytuno ar godiadau cyflog ar gyfer staff unigol, mae Pwyllgor Cyflogau Estyn yn rhoi ystyriaeth benodol i'r meini prawf canlynol:

- twf yr unigolyn o ran cymhwysedd
- yr her sy'n gysylltiedig â'r swydd
- hyder ym mherfformiad yr unigolyn yn y dyfodol

Ni thalwyd unrhyw fonysau i staff yr Uwch Wasanaeth Sifil yn 2022-2023.

Yn unol â'r codiad cyflog ar gyfer swyddogion Uwch Wasanaeth Sifil Llywodraeth Cymru (1 Ebrill 2022), dyfarnwyd codiad cyflog o 2% i swyddogion Band 1 Uwch Wasanaeth Sifil Estyn.

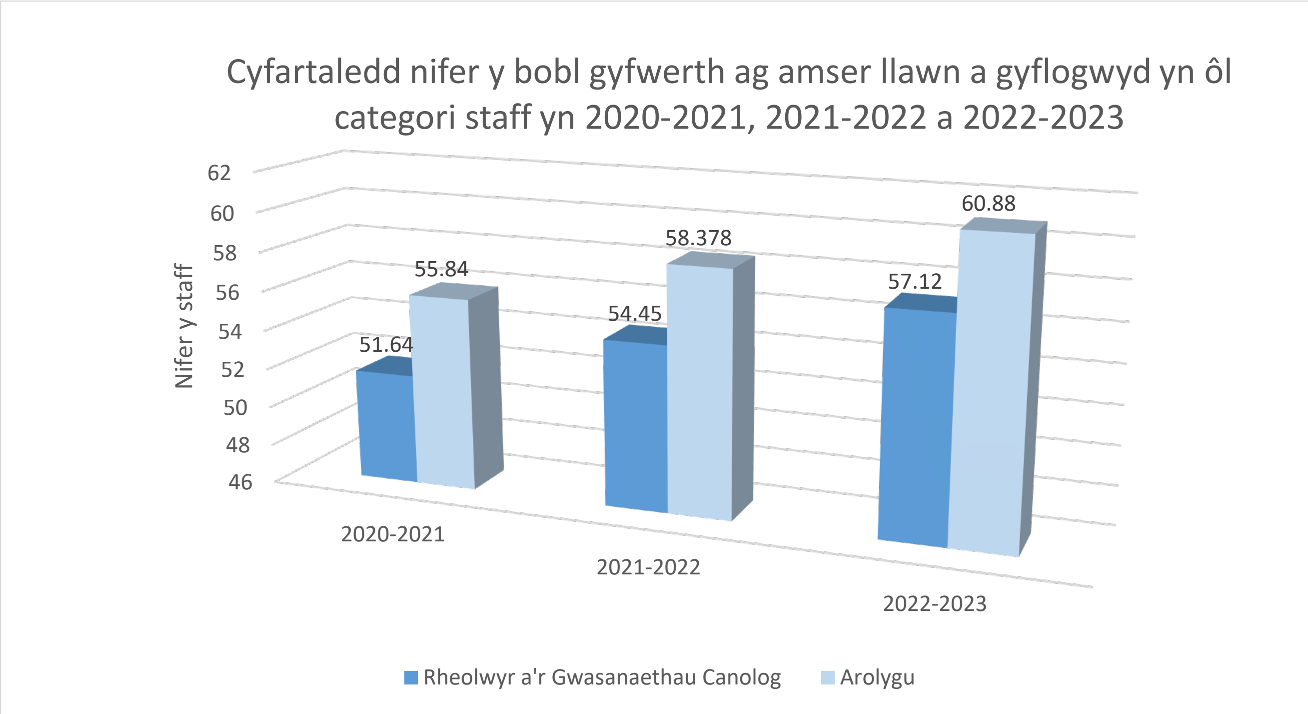
Cyfartaledd nifer y bobl gyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd yn ôl categori staff yn 2020-2021, 2021-2022 a 2022-2023
62
60
58
56
54
52
50
48
46
Nifer y staff
51.64
55.84
54.45
58.378
57.12
60.88
2020-2021
2021-2022
2022-2023
Rheolwyr a'r Gwasanaethau Canolog
Arolygu

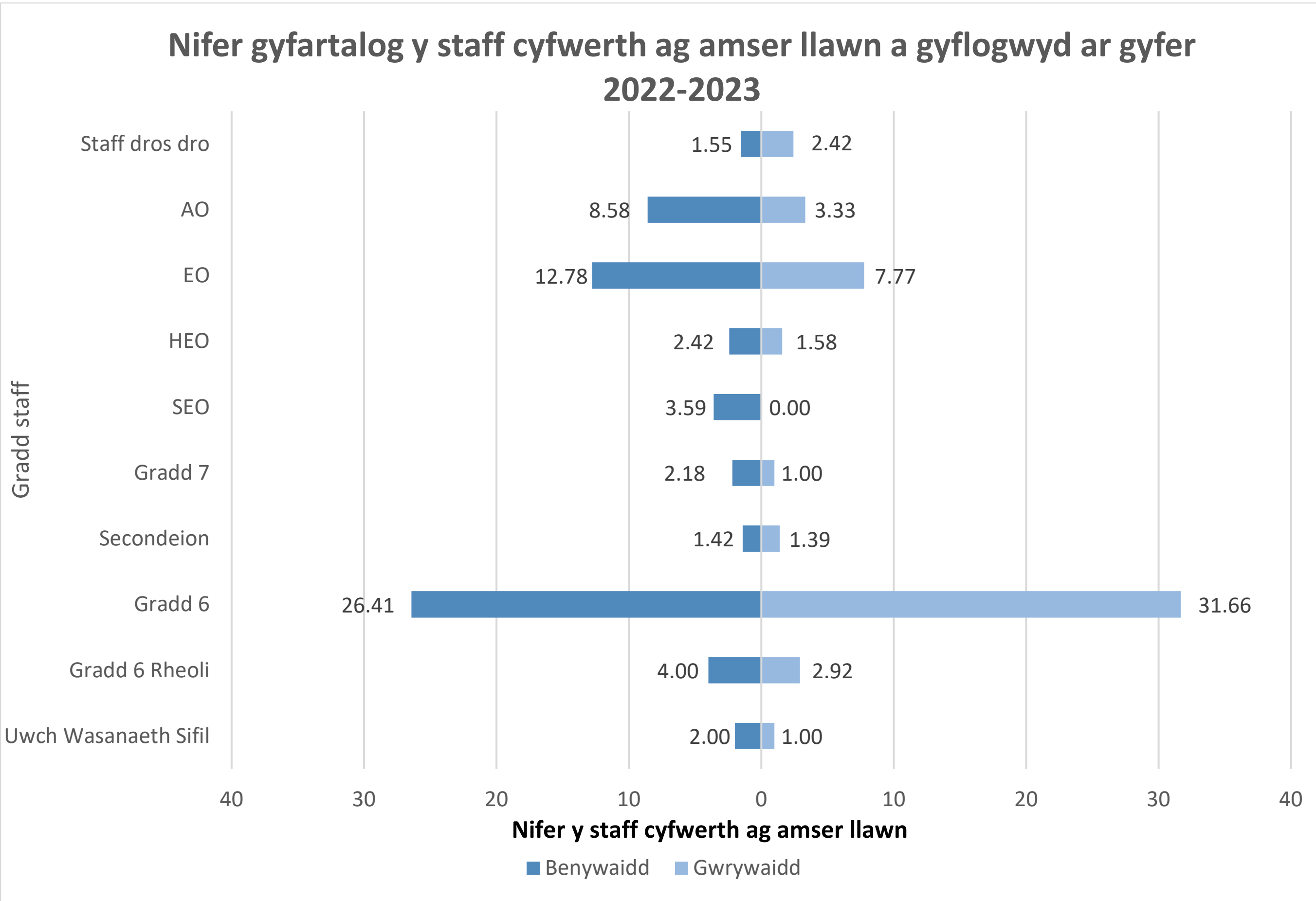
Nifer gyfartalog y staff cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd ar gyfer 2022-2023
Gradd staff
Staff dros dro
1.55
2.42
AO
8.58
3.33
EO
12.78
7.77
HEO
2.42
1.58
SEO
3.59
0.00
Gradd 7
2.18
1.00
Secondeion
1.42
1.39
Gradd 6
26.41
31.66
Gradd 6 Rheoli
4.00
2.92
Uwch Wasanaeth Sifil
2.00
1.00
40
30
20
10
0
10
20
30
40
Nifer y staff cyfwerth ag amser llawn
Benywaidd
Gwrywaidd

Mae'r adrannau canlynol yn rhoi manylion am dâl a buddion pensiwn uwch swyddogion Estyn (h.y. aelodau'r Bwrdd).

Tâl (cyflog, buddion mewn nwyddau a phensiynau) [4]										
	2022-2023					2021-2022				
Swyddogion [5]	**Cyflog £000oedd**	**Tâl Perfformiad ar Wahân £000oedd**	**Buddion mewn nwyddau (i'r £100 agosaf)**	**Buddion pensiwn i'r £1,000 agosaf** [6]	**Cyfanswm £000oedd**	**Cyflog £000oedd**	**Tâl Perfformiad ar Wahân £000oedd**	**Buddion mewn nwyddau (i'r £100 agosaf)**	**Buddion pensiwn i'r £1,000 agosaf**	**Cyfanswm £000oedd**
Owen Evans OBE, Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru	**140-145**	**-**	**-**	**55**	**195-200**	**45-50**	**-**	**-**	**13**	**45-50**
Meilyr Rowlands – Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru (1 Ebrill 2021 – 31 Awst 2021)	**-**	**-**	**-**	**-**		**40-45**	**-**	**-**	**-8**	**35-40**
Claire Morgan – Cyfarwyddwr Strategol 1 Ebrill 2021 – 31 Gorffennaf 2021 ac 1 Ionawr 2022 – presennol) Prif Arolygydd Dros Dro Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru (1 Awst – 31 Rhagfyr 2021)	**90-95**	**-**	**-**	**35**	**125-130**	**95-100**	**-**	**-**	**39**	**135-140**
Jassa Scott – Cyfarwyddwr Strategol	**90-95**	**-**	**-**	**7**	**95-100**	**85-90**	**-**	**-**	**22**	**110-115**
Cath Evans – Cyfarwyddwr Strategol Dros Dro (1 Medi 2021 – 31 Rhagfyr 2021	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**25-30**	**-**	**-**	**13**	**35-40**
Mererid Wyn Williams – Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol (Yn weithredol o 1 Ionawr 2022 – presennol)	**85-90**	**-**	**-**	**17**	**95-100**	**20-25**	**-**	**-**	**4**	**20 - 25**
Phillip Sweeney – Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol (1 Ebrill 2021 – 31 Rhagfyr 2021)	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**70 - 75**	**-**	**-**	**9**	**75-80**
Ronald Alexander – Cyfarwyddwr Anweithredol (gorffennodd ar 31 Awst 2022)	**0-5**	**-**	**-**	**-**	**0-5**	**5 - 10**	**-**	**-**	**-**	**5 - 10**
Judith Fabian – Cyfarwyddwr Anweithredol (gorffennodd ar 31 Awst 2022)	**0-5**	**-**	**-**	**-**	**0-5**	**5 - 10**	**-**	**-**	**-**	**5 - 10**
Arwel Thomas – Cyfarwyddwr Anweithredol (gorffennodd ar 31 Awst 2022)	**0-5**	**-**	**-**	**-**	**0-5**	**5 - 10**	**-**	**-**	**-**	**5 - 10**

[4] Archwiliwyd
[5] CALl ar gyfer pob swydd Swyddogol yn y tabl isod
[6] Cyfrifir gwerth buddion pensiwn a gronnwyd yn ystod y flwyddyn fel (y cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn x 20) + (y cynnydd gwirioneddol mewn unrhyw gyfandaliad) – (cyfraniadau a wnaed gan yr unigolyn)

Tâl (cyflog, buddion mewn nwyddau a phensiynau) [7]										
	2022-2023					2021-2022				
Swyddogion [8]	Cyflog £000oedd	Tâl Perfformiad ar Wahân £000oedd	Buddion mewn nwyddau (i'r £100 agosaf)	Buddion pensiwn i'r £1,000 agosaf[9]	Cyfanswm £000oedd	Cyflog £000oedd	Tâl Perfformiad ar Wahân £000oedd	Buddion mewn nwyddau (i'r £100 agosaf)	Buddion pensiwn i'r £1,000 agosaf	Cyfanswm £000oedd
Dr Emyr Roberts – Cyfarwyddwr Anweithredol	**0-5**	**-**	**-**	**-**	**0-5**	**0 - 5**	**-**	**-**	**-**	**0 - 5**
Yr Athro Charlotte Williams OBE FRS – Cyfarwyddwr Anweithredol (Medi 2022 hyd heddiw)	**0-5**	**-**	**-**	**-**	**0-5**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Yr Athro Brett Pugh – Cyfarwyddwr Anweithredol (Medi 2022 hyd heddiw)	**0-5**	**-**	**-**	**-**	**0-5**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
David Jones OBE – Cyfarwyddwr Anweithredol (Medi 2022 hyd heddiw)	**0-5**	**-**	**-**	**-**	**0-5**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Maria Rimmer – Cyfarwyddwr Anweithredol (Medi 2022 hyd heddiw)	**0-5**	**-**	**-**	**-**	**0-5**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

[7] Archwiliwyd
[8] CALI ar gyfer pob swydd Swyddogol yn y tabl isod
[9] Cyfrifir gwerth buddion pensiwn a gronnwyd yn ystod y flwyddyn fel (y cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn x 20) + (y cynnydd gwirioneddol mewn unrhyw gyfandaliad) – (cyfraniadau a wnaed gan yr unigolyn)

Hawliau pensiwn i uwch reolwyr[10]						
Swyddogion	**Pensiwn cronedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn fel ar 31/3/23 a'r cyfandaliad cysylltiedig £000oedd**	**Cynnydd/ (gostyngiad) gwirioneddol mewn pensiwn a'r cyfandaliad cysylltiedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn £000oedd**	**Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod ar 31/3/23 £000oedd**	**Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod ar 31/3/22 £000oedd**	**Cynnydd/ (gostyngiad) gwirioneddol mewn Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod £000oedd**	**Cyfraniad y cyflogwr at y cyfrif pensiwn partneriaeth i'r £100 agosaf**
Owen Evans Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru	0 – 5 a chyfandaliad o 0	2.5 - 5 a chyfandaliad o 0	53	10	32	-
Claire Morgan Cyfarwyddwr Strategol	30 - 35 a chyfandaliad o 0	0 – 2.5 a chyfandaliad o 0	492	438	24	-
Jassa Scott Cyfarwyddwr Strategol	35 - 40 a chyfandaliad o 0	0 – 2.5 a chyfandaliad o 0	502	454	-5	-
Mererid Wyn Williams Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol	25-30 a chyfandaliad o 0	0 – 2.5 a chyfandaliad o 0	397	354	4	-

10 Archwiliwyd

Datgeliad Cyflog Teg

Disgrifydd	2022-2023						2021-2022
Band Cyfanswm Cyflog y Cyfarwyddwr sy'n cael y Cyflog Uchaf	£140,000-145,000						£135,000-140,000
Cyfanswm canolrifol	£73,206						£72,935
Cymhareb gan ddefnyddio pwynt canol y band cyflog uchaf	25ain 4.65 %	Canolrifol 1.94 %	75ain 1.81%	25ain 4.67 %	Canolrifol 1.89 %	75ain	1.82%
Cyfrifo'r gymhareb	$\frac{142,500}{73,206}:$		$\frac{142,500}{73,206}:1$	$\frac{142,500}{78,528}:1$		$\frac{137,500}{29,430}$	$\frac{137,500}{72,935}$ $\frac{137,500}{75,480}:1$
Ystod cyflogau staff	£22,150 -£140,117						£21,300 - £137,500
% newid yng Nghyfanswm Cyflog y Cyfarwyddwr sy'n cael y Cyflog Uchaf rhwng 2021-2022 a 2022-2023	3.64%						17.02%
% newid yng nghyflog cyfartalog staff rhwng 2021-2022 a 2022-2023	2.89%						8.88%

Cyflog

Mae ‘cyflog’ yn cynnwys cyflog gros; goramser; hawliau wedi’u cadw i bwysoliad Llundain neu lwfansau Llundain; lwfansau recriwtio a chadw staff; lwfansau swyddfa breifat ac unrhyw lwfans arall i’r graddau y mae’n destun trethi’r DU. Mae’r adroddiad hwn wedi’i seilio ar daliadau cronnus a wnaed gan Estyn ac felly’n cael eu cofnodi yn y cyfrifon hyn.

Pensiynau’r Gwasanaeth Sifil

Caiff buddion pensiwn eu darparu drwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. O 1 Ebrill 2015, cyflwynwyd cynllun pensiwn newydd ar gyfer gweision sifil – y Cynllun Pensiwn Gweision Sifil ac Eraill neu *alpha*, sy’n darparu buddion ar sail cyfartaledd gyrfa gydag oedran pensiwn arferol sy’n gyfwerth ag Oedran Pensiwn y Wladwriaeth yr aelod (neu 65 os yw’n uwch). O’r dyddiad hwnnw, fe wnaeth yr holl weision sifil newydd eu penodi a’r mwyafrif o’r rheiny a oedd eisoes mewn gwasanaeth ymuno â chynllun *alpha*. Cyn y dyddiad hwnnw, roedd gweision sifil yn cyfranogi ym Mhrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS). Mae’r PCSPS yn cynnwys pedair rhan: tair sy’n darparu buddion ar sail cyflog terfynol (*classic*, *premium* neu *classic plus*) gydag oedran pensiwn arferol yn 60; ac un yn darparu buddion ar sail gyrfa lawn (*nuvos*) gydag oedran pensiwn arferol yn 65.

Nid yw’r trefniadau statudol hyn wedi’u hariannu, a thelir cost buddion gan arian y pleidleisir arno gan y Senedd bob blwyddyn. Caiff pensiynau sy’n daladwy dan *classic*, *premium*, *classic plus*, *nuvos* ac *alpha* eu cynyddu’n flynyddol yn unol â’r Ddeddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Fe wnaeth aelodau presennol o’r PCSPS a oedd o fewn 10 mlynedd o’u hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 aros yn y PCSPS ar ôl 1 Ebrill 2015. Bydd y rheiny a oedd rhwng 10 mlynedd ac 13 mlynedd a 5 mis o’u hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn newid i *alpha* rywbryd rhwng 1 Mehefin 2015 ac 1 Chwefror 2022. Gan fod y Llywodraeth yn bwriadu dileu gwahaniaethu a nodwyd gan y llysoedd o ran y modd y cyflwynwyd diwygiadau pensiwn 2015 i rai aelodau, disgwylir, maes o law, y bydd gan aelodau cymwys â gwasanaeth perthnasol rhwng 1 Ebrill 2015 a 31 Mawrth 2022 hawl i fuddion pensiwn gwahanol mewn perthynas â’r cyfnod hwnnw (a gallai hyn effeithio ar y Gwerthoedd Trosglwyddo Cyfwerth ag Arian Parod a ddangosir yn yr adroddiad hwn – gweler isod). Bydd buddion PCSPS yr holl aelodau sy’n newid i *alpha* yn cael eu ‘bancio’, gyda’r rheiny â buddion cynharach yn un o’r adrannau cyflog terfynol o’r PCSPS yn cael y buddion hynny wedi’u seilio ar eu cyflog terfynol pan fyddant yn gadael *alpha*. (Mae’r ffigurau pensiwn a ddyfynnwyd ar gyfer swyddogion yn dangos pensiwn a enillwyd yn PCSPS neu *alpha* – fel y bo’n briodol. Lle mae gan y swyddog fuddion yn PCSPS ac *alpha*, y ffigur a ddyfynnwyd yw gwerth cyfunol eu buddion yn y ddau gynllun). Gall aelodau sy’n ymuno o Hydref 2002 ddewis naill ai’r trefniant budd diffiniedig priodol neu bensiwn cyfraniad diffiniedig (prynu arian) gyda chyfraniad gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn partneriaeth).

Mae cyfraniadau gweithwyr yn gysylltiedig â chyflog ac yn amrywio rhwng 4.6% ac 8.05% ar gyfer aelodau *classic*, *premium*, *classic plus*, *nuvos* ac *alpha*. Mae buddion yn *classic* yn cronni ar gyfradd o 1/80 y cyflog pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn ogystal, mae cyfandaliad sy’n gyfwerth â phensiwn cychwynnol o dair blynedd yn daladwy wrth ymddeol. Mae buddion *premium* yn

cronni ar gyfradd o 1/60 yr enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i *classic*, nid oes cyfandaliad awtomatig. I bob diben, mae *classic plus* yn gynllun hybrid gyda buddion mewn perthynas â gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 wedi'u cyfrifo'n fras yn unol â *classic* a'r buddion ar gyfer gwasanaeth o Hydref 2002 ymlaen wedi'u cyfrifo yn yr un modd ag yn *premium*. Yn *nuvos*, mae aelod yn cronni pensiwn yn seiliedig ar ei enillion pensiynadwy yn ystod cyfnod ei aelodaeth yn y cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth), caiff 2.3% o enillion pensiynadwy'r aelod yn y flwyddyn honno eu credydu i'w gyfrif pensiwn enilledig, a chodir cyfradd y pensiwn cronedig yn unol â'r Ddeddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Mae buddion yn *alpha* yn adeiladu mewn modd tebyg i *nuvos*, ac eithrio mai'r gyfradd gronni yw 2.32%. Ym mhob achos, gall aelodau ddewis ildio (cymudo) pensiwn am gyfandaliad hyd at y cyfyngiadau a osodir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Trefniant pensiwn cyfraniadau diffiniedig galwedigaethol yw'r cyfrif pensiwn partneriaeth sy'n rhan o'r *Legal & General Mastertrust*. Mae'r cyflogwr yn rhoi cyfraniad sylfaenol o rhwng 8% a 14.75% (gan ddibynnu ar oedran yr aelod). Nid oes rhaid i'r gweithiwr gyfrannu, ond pan fydd yn gwneud hynny, bydd y cyflogwr yn cyfateb y cyfraniad hwnnw hyd at uchafswm o 3% o gyflog pensiynadwy (yn ogystal â chyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.5% ychwanegol o'r cyflog pensiynadwy i dalu am gost yswiriant budd risg a ddarperir yn ganolog (marwolaeth mewn gwasanaeth ac ymddeol yn sgil iechyd gwael).

Y pensiwn cronedig a ddyfynnir yw'r pensiwn y mae gan yr aelod yr hawl ei dderbyn pan fydd yn cyrraedd oedran pensiwn, neu yn syth ar ôl peidio â bod yn aelod gweithredol o'r cynllun os yw eisoes wedi cyrraedd oedran pensiynadwy neu'n mynd y tu hwnt iddo. Yr oedran pensiwn ar gyfer aelodau *classic*, *premium* a *classic plus* yw 60 oed, 65 oed ar gyfer aelodau *nuvos*, a'r oedran uwch sef 65 neu Oedran Pensiwn Gwladol ar gyfer aelodau *alpha*. (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnwyd ar gyfer swyddogion yn dangos pensiwn a enillwyd ym Mhrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil neu *alpha* – fel bo'n briodol. Lle mae gan y swyddog fuddion ym Mhrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil ac *alpha*, y ffigur a ddyfynnwyd yw gwerth cyfunol ei fuddion yn y ddau gynllun, ond sylwer y gall rhan o'r pensiwn hwnnw fod yn daladwy o oedrannau gwahanol.)

Gellir cael rhagor o fanylion am drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar y wefan www.civilservicepensionscheme.org.uk

Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod

Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod (CETV) yw gwerth cyfalaf a aseswyd gan actiwari o fuddion y cynllun pensiwn a gronnwyd gan aelod ar adeg benodol. Y buddion y rhoddwyd gwerth arnynt yw buddion yr aelod a gronnwyd ac unrhyw bensiwn priod amodol sy'n daladwy o'r cynllun. Mae CETV yn daliad a wneir gan gynllun pensiwn neu drefniant i sicrhau buddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant pensiwn arall pan fydd aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddion a gronnwyd yn eu cyn gynllun. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn gysylltiedig â'r buddion a gronnwyd gan yr unigolyn yn sgil ei aelodaeth lwyr yn y cynllun pensiwn, ac nid ei wasanaeth mewn swydd uwch yn unig y mae datgeliad yn berthnasol iddo.

Mae'r ffigurau'n cynnwys gwerth unrhyw fudd pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall y mae'r unigolyn wedi'i drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fuddion pensiwn ychwanegol a gronnwyd gan yr aelod yn sgil prynu buddion pensiwn ychwanegol ganddo gyda'i arian ei hun. Caiff CETV ei gyfrifo yn unol â Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygiad) 2008, ac nid ydynt yn ystyried unrhyw ostyngiad gwirioneddol neu ostyngiad posibl i fuddion o ganlyniad i'r Dreth Lwfans Oes, a all fod yn ddyledus pan gaiff buddion pensiwn eu hawlio.

Cynnydd gwirioneddol mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd mewn pensiwn cronedig yn sgil chwyddiant, cyfraniadau a delir gan y gweithiwr (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddion a drosglwyddir o gynllun neu drefniant pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisiant y farchnad gyffredin ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Datgeliad cyflog teg

Mae'n ofynnol i ni ddatgelu'r berthynas rhwng y Cyfarwyddwr sydd â'r cyflog uchaf yn Estyn a thâl cyfartalog y gweithlu. Mae'r cyfanswm tâl yn cynnwys yr eitemau y manylir arnynt yn y paragraff 'Cyflog' uchod. Nid yw'n cynnwys cyfraniadau pensiwn y cyflogwr, taliadau diswyddo neu CETV pensiynau. Mae'r cynnydd yn y cyflog cyfartalog ar gyfer 2022-23 yn cynnwys codiad cyflog o 4%.

Nid oedd unrhyw becynnau ymadael yn 2022-2023.

Owen Evans
Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a'r Swyddog Cyfrifyddu

4 Medi 2023

Adroddiad staff

Roedd cyfartaledd nifer y bobl gyfwerth ag amser llawn yn cael eu cyflogi (gan gynnwys uwch reolwyr) yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

Blwyddyn	Staff a gyflogir yn barhaol	Arall[1]	Cyfanswm staff
2021-2022	104.92	7.97	112.89
2022-2023	111.22	6.78	118

Mae cyfraddau salwch staff fel a ganlyn:

Prif fesurau staff		
Mesur	**2021-2022**	**2022-2023**
Cyfradd absenoldeb salwch	2.5%	4.4%
Cyfran y staff yn cronni absenoldeb salwch	46.5%	56.4%
Cyfartaledd y diwrnodau gwaith a gollwyd fesul cyflogai	5.4	9.7
Cyfartaledd y cyfnod absenoldeb	5.9	8.9
Achlysuron absenoldeb salwch (newydd)	59	79
Cyfran o absenoldeb tymor hir	57%	75%
Mae iechyd meddwl yn cyfrif am tua thraean o'r holl absenoldebau. Y system resbiradol (38%) a COVID-19 (27%) yw'r prif resymau am absenoldeb tymor byr.		

Nodir trosiant staff ar dudalen 27 uchod.

I gael gwybodaeth am ein dull o sicrhau cydraddoldeb ac amrywiaeth yn ein harferion recriwtio a chadw, gweler tudalen 31 uchod.

Cyfanswm cyfradd salwch o 4.4% yn erbyn targed o <4%

[1] Mae staff arall yn cyfeirio at secondeion a staff asiantaeth.

2.3 Adroddiad archwilio

Yr Adroddiad Archwilio Arfaethedig

Tystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Senedd Cymru

Barn ar y datganiadau ariannol

Tystiaf fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Estyn: Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023, dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998.

Mae'r datganiadau ariannol yn cynnwys y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad o Sefyllfa Ariannol, y Datganiad o Lifoedd Arian, y Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr a'r nodiadau cysylltiedig, yn cynnwys crynodeb o bolisïau cyfrifyddu arwyddocaol. Mae'r fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yn gyfraith berthnasol a safonau cyfrifyddu ariannol a fabwysiadwyd gan y DU fel y'u dehonglwyd a'u haddaswyd gan Lawlyfr Adrodd Ariannol Trysorlys EF.

Yn fy marn i, ym mhob ystyr berthnasol, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi barn wir a theg am gyflwr materion Estyn ar 31 Mawrth 2023 ac am ei wariant net a'i ddefnydd o adnoddau, ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny;
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd gan y DU fel y'u dehonglwyd a'u haddaswyd gan Lawlyfr Adrodd Ariannol Trysorlys EF; ac
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddyd Trysorlys EF a gyhoeddwyd o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998.

Barn ar reoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob ystyr berthnasol, mae'r incwm a gwariant yn y datganiadau ariannol wedi'u defnyddio at y dibenion a fwriadwyd gan y Senedd ac mae'r trafodion ariannol a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â chyfraith berthnasol a Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Endidau'r Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Caiff fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny eu disgrifio ymhellach yng nghyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio adran y datganiadau ariannol yn fy nhystysgrif.

Mae fy staff a minnau'n annibynnol ar y corff yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rydw i wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod tystiolaeth yr archwiliad rydw i wedi'i chael yn ddigonol a phriodol i ddarparu sail ar gyfer fy marn.

Casgliadau yn ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Ar sail y gwaith a gyflawnais, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwyddau perthnasol yn ymwneud â digwyddiadau neu amodau a allai, yn unigol neu'n gyfunol, fwrw amheuaeth sylweddol am allu'r corff i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r dyddiad pan gaiff y datganiadau ariannol eu hawdurdodi i'w cyhoeddi.

Mae fy nghyfrifoldebau i a chyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu mewn perthynas â busnes gweithredol wedi'u disgrifio yn adrannau perthnasol y dystysgrif hon.

Caiff sail gyfrifyddu busnes gweithredol Estyn ei mabwysiadu gan ystyried y gofynion a bennir yn Llawlyfr Adrodd Ariannol Llywodraeth Trysorlys EF, sy'n ei gwneud yn ofynnol i endidau fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol lle y rhagwelir y bydd y gwasanaethau a ddarperir ganddo'n parhau i'r dyfodol.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys y wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn yr adroddiad blynyddol heblaw am y datganiadau ariannol a rhannau eraill o'r adroddiad a archwilir, a'm hadroddiad fel archwilydd ar hynny. Mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am y wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall, a heblaw am y graddau a nodir yn eglur yn fy adroddiad fel arall, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad am sicrwydd ar hynny. Fy nghyfrifoldeb i yw darllen y wybodaeth arall, ac wrth wneud hynny, ystyried p'un a yw'r wybodaeth arall yn sylweddol anghyson â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd wrth gynnal yr archwiliad, neu ei bod yn ymddangos fel arall ei bod wedi'u cham-ddatgan yn berthnasol. Os nodaf unrhyw anghysondebau perthnasol neu gamddatganiadau perthnasol ymddangosiadol, mae'n ofynnol i mi benderfynu p'un a yw hyn yn peri cam-ddatgan perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os dof i'r casgliad, ar y gwaith a gyflawnais, bod cam-ddatgan perthnasol o ran y wybodaeth arall hon, mae'n ofynnol i mi adrodd y ffaith honno.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd yn hyn o beth.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, mae'r rhan o'r Adroddiad ar Gyflogau a Staff sydd i'w archwilio wedi'i baratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EF a gyhoeddwyd dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998.

Yn fy marn i, ar sail y gwaith a gyflawnwyd yn ystod fy archwiliad:

- mae'r rhannau o'r Adroddiad Atebolrwydd sy'n destun archwiliad wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddyd Trysorlys EF a gyhoeddwyd o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998; ac

- mae'r wybodaeth a roddir yn Rhagair y Prif Arolygydd, yr Adroddiad Perfformiad a'r Adroddiad Atebolrwydd ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar eu cyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn cydymffurfio â'r gofynion cyfreithiol perthnasol.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt fel eithriad

Yng ngoleuni gwybodaeth a dealltwriaeth y corff a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn Rhagair y Prif Arolygydd, yr Adroddiad Perfformiad a'r Adroddiad Atebolrwydd.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd mewn perthynas â'r materion canlynol yr wyf yn eu hadrodd i chi os, yn fy marn i:

- os nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- nad oes cofnodion cyfrifyddu priodol wedi cael eu cadw neu nad oes ffurflenni sy'n ddigonol i'm harchwiliad wedi cael eu derbyn gan ganghennau nad yw fy nhîm wedi ymweld â nhw;
- nad yw'r datganiadau ariannol a'r rhan o'r Adroddiad Atebolrwydd a archwiliwyd yn cytuno â'r cofnodion a'r datganiadau cyfrifyddu;
- nad yw gwybodaeth a bennir gan Drysorlys EF ynghylch cyflogau a thrafodion eraill wedi'i datgelu;
- os na wnaed datgeliadau penodol o gyflogau a nodwyd gan Lawlyfr Adrodd Ariannol Llywodraeth EF neu os nad yw rhannau o'r Adroddiad ar Gyflogau a Staff sydd i'w harchwilio yn cytuno â'r cofnodion a'r datganiadau cyfrifyddu; neu
- os nad yw'r Datganiad Llywodraethu yn adlewyrchu cydymffurfiaeth ag arweiniad Trysorlys EF.

Cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu am y datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am:

- gynnal cofnodion cyfrifyddu priodol;
- paratoi'r datganiadau ariannol a'r Adroddiad Blynyddol yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol ac am fod yn fodlon eu bod yn rhoi darlun gwir a theg;
- sicrhau bod yr Adroddiad Blynyddol a'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy;
- sicrhau rheoleidd-dra trafodion ariannol;
- rheolaethau mewnol o'r fath y mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn pennu eu bod yn angenrheidiol i alluogi paratoi datganiadau ariannol sy'n rhydd rhag camddatganiad perthnasol, p'un a yw hynny o ganlyniad i dwyll neu gamgymeriad;
- asesu gallu Estyn i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu, fel y bo'n berthnasol, faterion sy'n ymwneud â busnes gweithredol a defnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni bai bod y Swyddog Cyfrifyddu'n rhagweld na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan Estyn yn parhau i gael eu darparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb yw archwilio, ardystio ac adrodd ar y datganiadau ariannol yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 1998.

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynglŷn â ph'un a yw'r datganiadau ariannol yn gyffredinol yn rhydd oddi wrth gamddatganiad perthnasol, p'un a yw hynny o ganlyniad i dwyll neu gamgymeriad, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Sicrwydd rhesymol yw lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n sicrhau y bydd archwiliad a gynhelir yn unol ag ISAs (DU) bob amser yn darganfod camddatganiad perthnasol pan mae'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu gamgymeriad ac ystyrir eu bod yn berthnasol os gellid disgwyl yn rhesymol y byddant yn unigol neu gyda'i gilydd yn dylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn achosion o ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau. Rwy'n dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a amlinellwyd uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau yn cynnwys y canlynol:

- Holi rheolwyr a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennau ategol yn ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau Estyn sy'n ymwneud â'r canlynol:
  - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau a ph'un a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;
  - canfod ac ymateb i risgiau twyll a ph'un a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, amheuaeth o dwyll neu dwyll honedig; a
  - rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau.
- Ystyried, fel tîm archwilio, sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, nodais y potensial am dwyll o ran rheolwyr yn gwrthwneud rheolaethau;
- Cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod Estyn yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol eraill y mae Estyn yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith hanfodol ar weithrediadau Estyn;
- Cael dealltwriaeth o berthnasoedd â phartïon cysylltiedig.

Yn ogystal â'r uchod, mae fy ngweithdrefnau i ymateb i'r risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r hyn a ddatgelwyd yn y datganiad ariannol a phrofi dogfennau ategol i asesu cydymffurfiaeth â'r cyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a chynghorwyr cyfreithiol ynghylch ymgyfreitha a hawliadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a'r Bwrdd Strategaeth;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll drwy ddiystyru rheolaethau gan reolwyr, profi pa mor briodol yw cofnodion dyddlyfrau ac addasiadau eraill; asesu a yw'r barnau a

luniwyd wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o ragfarn bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu sydd y tu allan i'r busnes arferol.

Roeddwn hefyd wedi cyfleu'r cyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol a nodwyd a'r risgiau posibl o ran twyll i holl aelodau'r tîm archwilio, ac roeddwn yn ymwybodol o unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau drwy gydol yr archwiliad.

Mae'r graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn cael ei effeithio gan yr anhawster cynhenid i ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Estyn, a natur, amseriad a graddau'r gweithdrefnau archwilio a gyflawnir.

Mae disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol i'w weld ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol, sef www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn ffurfio rhan o'm hadroddiad archwilydd.

Cyfrifoldebau eraill yr archwilydd

Mae'n ofynnol i mi gael tystiolaeth sy'n ddigon i roi sicrwydd rhesymol bod y gwariant a'r incwm a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol wedi cael eu cymhwyso at y dibenion a fwriedir gan y Senedd a bod y trafodion ariannol a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Rwy'n cyfathrebu â'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu sydd, ymhlith pethau eraill, yn ymwneud â chwmpas ac amseriad cynlluniedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio arwyddocaol, gan gynnwys unrhyw ddiffygion sylweddol mewn rheolaeth fewnol a nodaf yn ystod fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes unrhyw sylwadau gennyf i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
6 Medi 2023

1 Cwr y Ddinas
Stryd Tyndall
Caerdydd
CF10 4BZ

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi ardystio ac adrodd ar y cyfrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg gwreiddiol yw'r fersiwn hwn. Estyn sydd yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

Section 3
Financial statements

3.1 Datganiad o wariant net cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2023

		2022-2023			2021-2022
	Nodia dau	**Cyllideb £'000oedd**	**Alldro £'000oedd**	**Amrywiant £'000oedd**	**Alldro £'000oedd**
Adnoddau					
Costau staff	2	10,226	10,131	-95	9,143
Dibrisiant	5a a b	200	195	-5	170
Gwariant arall	3	3,074	2,748	-326	1,391
Tâl Archwilwyr	3	32	29	-3	40
Cyfanswm Adnoddau		**13,532**	**13,103**	**-429**	**10,744**
Incwm Amrywiol	4	**-**	**- 3**	**-3**	**- 1**
Costau gweithredu net am y flwyddyn		**13,532**	**13,100**	**-432**	**10,743**

Adroddir y gwariant net fel segment unigol yn unol â'r Chynllun Blynyddol 2022-2023.

Datgenir ffigurau'r gyllideb fel yng Nghynllun Blynyddol Estyn 2022-2023.

Mae'r nodiadau ar dudalennau 71 i 81 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

3.2 Datganiad o'r sefyllfa ariannol ar 31 Mawrth 2023

	Nodyn	2022-2023		2021-2022	
		£'000oedd	£'000oedd	£'000oedd	£'000oedd
Asedau anghyfredol					
Eiddo, cyfarpar ac offer	5a	238		112	
Asedau anniriaethol	5b	124		165	
Asedau hawl i ddefnyddio	5a	269		-	
Cyfanswm asedau anghyfredol			**631**		**277**
Asedau cyfredol					
Masnach a symiau eraill derbyniadwy	7	190		358	
Arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod	8	1,461		922	
Cyfanswm asedau cyfredol			**1,651**		**1,280**
Cyfanswm asedau			**2,282**		**1,557**
Rhwymedigaethau cyfredol					
Masnach a symiau taladwy eraill	9	-2,059		-1,005	
Rhwymedigaethau prydles	12	-78			
Cyfraniad a gafwyd ymlaen llaw[11]		-11		-	
Cyfanswm rhwymedigaethau cyfredol			**-2,148**		**-1,005**
Cyfanswm asedau llai rhwymedigaethau cyfredol			**134**		**552**
Rhwymedigaethau anghyfredol					
Darpariaethau	10	-45		-45	
Rhwymedigaethau prydles	13	-193		-	-45
Cyfanswm rhwymedigaethau anghyfredol			**-238**		**-45**
Asedau llai rhwymedigaethau			**-104**		**507**
Cyfanswm ecwiti trethdalwyr			**-104**		**507**

[11] Cyllid a ariannwyd drwy grant a gafwyd yn 2022-2023 ar gyfer gwaith 2023-2024.

3.3 Llif Arian 2022-2023

		2022-2023	2021-2022
	Nodyn	**£000oedd**	**£000oedd**
Llifoedd arian o weithgareddau gweithredu			
Cost gweithredu net		**-13,100**	**-10,743**
Addasiadau ar gyfer trafodion nad ydynt yn rhai arian parod:			
Dibrisiant	5a a b	195	170
Costau eraill - darpariaethau	10	-	-55
Cynnydd / (gostyngiad) mewn masnach a symiau taladwy eraill	9	1,054	-542
(Cynnydd) / gostyngiad mewn masnach a symiau derbyniadwy arall	7	47	-56
Cynnydd / (gostyngiad) mewn cyfraniadau a gafwyd ymlaen llaw		11	-
Elfen llog ar daliadau rhwymedigaethau prydles		3	-
Llai symudiadau nad ydynt yn mynd trwy'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr:			
Credydwyr cyfalaf		-15	-3
Cyllid grant		120	-150
Defnydd o ddarpariaethau	10	-	-77
All-lif net arian parod o weithgareddau gweithredu		-11,685	-11,456
Llifoedd arian o weithgareddau buddsoddi			
Prynu eiddo, cyfarpar ac offer	5a	-187	-58
Prynu asedau anniriaethol	5b	-	-104
Llif arian net o weithgareddau buddsoddi		**-187**	**-162**
Llifoedd arian o weithgareddau ariannu			
Gweithgareddau ariannu – prydles	13	-78	-
Cyllid net gan Lywodraeth Cymru		**12,489**	**11,350**
Cynnydd / (gostyngiad) net mewn arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod		**539**	**-268**
Arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod ar ddechrau'r flwyddyn	8	922	1,190
Arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod ar ddiwedd y flwyddyn	8	1,461	922

3.4 Datganiad o newidiadau i ecwiti trethdalwyr

	£000oedd	£000oedd
Balans ar 31 Mawrth 2022		**507**
Cyfanswm yr incwm a'r costau cydnabyddedig ar gyfer 2022-2023	13,100	
Cyllid Net Llywodraeth Cymru ar gyfer 2022-2023	12,489	
Diffyg ar gyfer y flwyddyn		-611
Balans ar 31 Mawrth 2023		**-104**

Mae'r nodiadau ar dudalennau 71 i 81 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Owen Evans
Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a'r Swyddog Cyfrifyddu

4 Medi 2023

3.5 Nodiadau i'r cyfrifon adnoddau

1 Datganiad o bolisïau cyfrifyddu

Paratowyd y datganiadau ariannol yn unol â Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth (FReM) 2022-2023 a gyhoeddwyd gan Drysorlys EF. Mae'r polisïau cyfrifyddu a gynhwysir yn FReM yn cymhwyso Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) fel y maent wedi cael eu haddasu neu eu dehongli ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus. Pan fydd FReM yn caniatáu dewis o bolisi cyfrifyddu, mae Estyn wedi dewis y polisi yr oedd yn ei farnu oedd y polisi mwyaf priodol ar gyfer ei amgylchiadau penodol, at ddibenion rhoi darlun cywir a theg. Disgrifir y polisïau cyfrifyddu penodol a fabwysiadwyd gan Estyn ar gyfer 2022-2023 isod. Maent wedi cael eu cymhwyso'n gyson wrth ddelio gydag eitemau a ystyrir yn berthnasol mewn perthynas â'r cyfrifon.

Mewn ymgynghoriad â Thrysorlys EF a Llywodraeth Cymru, cytunodd Estyn ar gyfarwyddyd cyfrifon diwygiedig yn 2011-2012, sy'n parhau i gael ei ddefnyddio.

1.1 Confensiwn cyfrifyddu

Paratowyd y cyfrifon hyn dan y confensiwn cost hanesyddol, ac fe'u haddaswyd i roi cyfrif am ailbrisio asedau sefydlog ac asedau anniriaethol yn ôl eu gwerth teg. Caiff gwariant ar wasanaethau, trwyddedau a thanysgrifiadau sy'n pontio mwy nag un flwyddyn ariannol eu trin fel costau o fewn y flwyddyn ariannol y gwneir y taliad ynddi, lle nad yw'r trafodiad unigol yn fwy na £1,000.

1.2 Eiddo, cyfarpar ac offer ac Asedau anniriaethol

Caiff gwariant ei droi'n gyfalaf lle disgwylir i oes ddefnyddiol yr ased a brynwyd ymestyn dros nifer o flynyddoedd a bod cost yr eitem(au) dros £1,000. Dangosir asedau sefydlog yn ôl eu cost llai lwfans ar gyfer dibrisiant (gweler nodyn 1.3 isod). O ystyried na ddelir unrhyw eiddo, ym marn Estyn, nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerth net hanesyddol yr asedau ar bapur a'u gwerth teg. Lle mae gwerth asedau a brynir ar yr un pryd o'r un fath yn union, e.e. gliniaduron, byddant yn cael eu cyfalafu os yw cyfanswm y gwerth dros £10,000.

1.3 Dibrisiant

Darperir dibrisiant yn ôl cyfraddau a gyfrifwyd i ddileu gwerth asedau sefydlog trwy randaliadau cyfartal dros eu hoes ddefnyddiol amcangyfrifedig. Yn y flwyddyn 2022-2023, newidiom o godi am ddibrisiant yn flynyddol i godi amdano'n fisol – codir dibrisiant blwyddyn gyfan ym mlwyddyn prynu ased. Nid yw'r effaith ar y Cyfrif Incwm a Gwariant a'r gwerth Asedau Sefydlog yn berthnasol. Mae oes asedau fel a ganlyn:

• Offer TG	3-5 mlynedd
• Dodrefn a Gosodiadau	5 mlynedd
• Offer Swyddfa	5 mlynedd
• Systemau TG	5 mlynedd
• Asedau Anniriaethol	3 blynedd

Lle'r amherir ar ased sefydlog diriaethol, codir cost yr amhariad net ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr yn y flwyddyn y digwyddodd.

1.4 Darpariaethau

Caiff darpariaethau eu cynnwys yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau sy'n debygol neu'n sicr o godi ond nad yw'r swm neu'r dyddiadau y byddant yn codi yn sicr. Caiff darpariaethau eu creu neu eu cynyddu trwy godi tâl ar wariant refeniw yn ystod y flwyddyn y cawsant eu creu. Pan eir i'r gwariant yn wirioneddol, codir tâl yn uniongyrchol ar y ddarpariaeth. Caiff y darpariaethau a gynhwysir yn y cyfrifon hyn eu hystyried yn rhai byrdymor, o fewn blwyddyn a thymor canolig, rhwng dwy a phum mlynedd. Mae'r holl ddarpariaethau yn destun adolygiad blynyddol, i sicrhau eu bod yn parhau'n berthnasol a digonol i ariannu'r atebolrwydd penodol yn y dyfodol.

Mae'r ddarpariaeth yn y cyfrifon ar gyfer y gwaith sy'n ofynnol i adfer yr eiddo yn ôl i'w gyflwr gwreiddiol cyn y denantiaeth. Mae hwn yn ofyniad yn y cytundeb les a gweithredir y cymal pan fyddwn yn gadael swyddfa Caerdydd.

1.5 Incwm gweithredu

Incwm gweithredu yw incwm sy'n ymwneud yn uniongyrchol â gweithgareddau gweithredu Estyn.

Yn bennaf, mae'n cynnwys ffioedd a thaliadau am wasanaethau a ddarparwyd ac incwm amrywiol arall. Mae Trysorlys EF wedi cyhoeddi cyfarwyddeb derbynebau sy'n caniatáu i Estyn gadw unrhyw gyfryw dderbynebau.

1.6 Costau staff a chostau eraill

Dadansoddir y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr rhwng Costau Staff a Chostau eraill yr aed iddynt wrth ymgymryd â diben Estyn. Mae Llywodraeth Cymru yn rhoi un gyllideb i Estyn ar gyfer gwariant Refeniw a chyllideb ar wahân ar gyfer Dibrisiant. Mae gan Estyn yr hawl i ddyrannu ei gyllideb refeniw yn unol â'i ofynion gweithredol. Er mwyn tryloywder, adroddir ar 'Gostau eraill' yn Nodyn 3 yn erbyn isgyfansymiau ar gyfer gwariant Gweinyddol a gwariant Rhaglenni.

1.7 Treth ar Werth

Mae'r rhan fwyaf o'n gweithgareddau y tu allan i gwmpas TAW ac, yn gyffredinol, nid yw'r dreth allosod yn berthnasol, ac nid yw treth fewnbwn ar bryniannau yn adferadwy. Codir cost TAW anadferadwy ar y categori gwariant perthnasol neu caiff ei gynnwys yng nghost prynu gyfalafog asedau sefydlog. Lle codir treth allosod neu os yw TAW mewnbwn yn adferadwy, nodir y symiau heb TAW.

1.8 Pensiynau

Mae darpariaethau Cynlluniau Pensiwn y Gwasanaeth Sifil yn gymwys i gyn-weithwyr a gweithwyr presennol, ac fe'u disgrifir yn Nodyn 3. Nid yw elfennau buddion diffiniedig y cynlluniau yn cael eu hariannu, ac maent yn anghyfrannol ac eithrio mewn perthynas â buddion dibynyddion. Mae Estyn yn cydnabod cost ddisgwyliedig yr elfennau hyn ar sail systematig a rhesymegol dros y cyfnod y bydd yn elwa o wasanaethau gweithwyr trwy dalu i Brif Gynlluniau Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) symiau a gyfrifir ar sail gronnol. Codir tâl ar y PCSPS am y rhwymedigaeth i dalu buddion yn y dyfodol. O ran elfennau cyfraniadau diffiniedig y cynlluniau, mae Estyn yn cydnabod y cyfraniadau sy'n daladwy am y flwyddyn.

1.9 Costau ymadael yn gynnar

Mae'n ofynnol i Estyn dalu cost ychwanegol buddion sydd ar ben buddion arferol y PCSPS mewn perthynas â gweithwyr sy'n ymddeol yn gynnar. Mae Estyn yn darparu ar gyfer y gost hon yn llawn pan fo'r rhwymedigaeth yn codi.

1.10 Prydlesi gweithredu

Nid oes gan Estyn unrhyw brydlesi gweithredu mwyach oherwydd gweithredu IFRS16. Erbyn hyn, caiff y brydles ei chydnabod fel ased hawl i ddefnyddio ar y datganiad o'r sefyllfa ariannol, yn ogystal â rhwymedigaeth prydles gyfatebol.

1.11 Arian Parod a Symiau Cyfwerth ag Arian Parod

Mae arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod yn cynnwys dim ond y balans a gedwir yng nghyfrifon banc Estyn.

1.12 Cysyniad Busnes Gweithredol

Disgwylir i Estyn barhau i fodoli am gryn amser eto a bydd yn cael cyllid gan Lywodraeth Cymru i fodloni pob un o'i rwymedigaethau cyfredol pan fyddant yn aeddfedu yn y flwyddyn ariannol 2022-2023. Yn unol â hynny, mae wedi ystyried ei bod yn briodol mabwysiadu sail 'busnes gweithredol' ar gyfer paratoi'r datganiadau ariannol hyn.

1.13 Gwyliau Cronedig

Cyfrifir am groniad gwyliau blynyddol staff yn Nhabl 2 - Costau staff. Mae'r croniad yn gyfrifiad i adlewyrchu'r gwyliau blynyddol net a oedd yn ddyledus neu sy'n ddyledus i staff ar ddiwedd y flwyddyn. Mae symudiad yn y flwyddyn bellach yn cael ei godi fel croniad o fewn cyflogau.

2 Costau staff

Disgrifiad	Cyfanswm 2022-2023 £000oedd	Staff wedi'u cyflogi'n barhaol	Asiantaeth a secondeion	2021-2022
Cyflogau	6,895	6,895	-	6,137
Costau nawdd cymdeithasol	823	823	-	721
Costau pensiwn	1,928	1,928	-	1,733
Cyfanswm costau net	**9,646**	**9,646**	**-**	**8,591**
Ynghyd â:				
Secondeion i mewn	291	-	291	274
Secondeion allan	-	-	-	-
Staff asiantaeth	154	-	154	189
Costau Cyfarwyddwyr Anweithredol	23	-	23	21
Costau arolygwyr cofrestredig	-	-	-	52
Ardoll Brentisiaethau	17	**-**	17	16
Cyfanswm costau staff	**10,131**	**9,646**	**485**	**9,143**

Mae Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) a'r Cynllun Pensiwn Gweision Sifil ac Eraill (CSOPS) – a elwir yn "Alpha" – yn gynlluniau buddion diffiniedig aml-gyflogwr nad ydynt yn cael eu hariannu ond nid yw (nodwch enw'r cyflogwr) yn gallu nodi'i gyfran o asedau a rhwymedigaethau sylfaenol.

Fe wnaeth actiwari'r cynllun brisio'r cynllun ar 31 Mawrth 2012. Gellir cael manylion yng nghyfrifon adnoddau Swyddfa'r Cabinet: Pensiwn Sifil yma.

Ar gyfer 2022-2023, roedd cyfraniadau cyflogwyr o £1.928m yn daladwy i'r PCSPS (2021-2022 £1.733m) ar un o'r pedair cyfradd yn yr ystod 26.6% i 30.3% o dâl pensiynadwy yn seiliedig ar fandiau cyflog.

Bydd Actiwari'r Cynllun yn adolygu cyfraniadau cyflogwyr bob pedair blynedd fel arfer yn dilyn prisiad llawn o'r cynllun. Pennir cyfraddau'r cyfraniadau i dalu costau'r buddion sy'n cronni yn ystod 2022-2023 i'w talu pan fydd yr aelod yn ymddeol ac nid y buddion a delir yn ystod y cyfnod hwn i bensiynwyr presennol.

3 Costau eraill

Costau Gweinyddol Cyffredinol	2022-2023 £000oedd	2021-2022 £000oedd
Rhentu dan brydlesi gweithredu - Adeiladau	21	119
Costau adeiladau eraill	111	163
TG a thelathrebu	698	554
Teithio, cynhaliaeth a lletygarwch	662	240
Gwasanaethau canolog Llywodraeth Cymru	19	18
Tâl yr archwilydd – archwilio’r cyfrifon	29	40
Costau gweinyddol cyffredinol	318	254
Eitemau heblaw am arian parod:		
Newid yn y ddarpariaeth ar gyfer costau ailgyfarparu adeiladau	-	-55
- Dibrisiant asedau diriaethol	76	130
- Dibrisiant prydlesi (ased hawl i ddefnyddio)	78	-
- Costau llog rhwymedigaethau prydles	3	-
- Dibrisiant asedau anniriaethol	41	40
Isgyfanswm costau gweinyddol	2,056	1,503
Incwm Gweithredu	-3	-1
Isgyfanswm costau gweinyddol net	**2,053**	**1,502**
Costau eraill		
Arolygiadau addysg ôl-16 a chostau cysylltiedig		-
Arolygiadau ysgolion a chostau cysylltiedig	798	55
Costau cyffredinol yn ymwneud ag arolygu	118	44
Costau’r cylch gwaith	-	-
Isgyfanswm: rhaglenni	**916**	**99**
Cyfanswm y costau eraill	**2,969**	**1,601**
heb Incwm a dibrisiant	**2,777**	**1,431**

4 Incwm Amrywiol 2022-2023

	2022-2023	2021-2022
	£000oedd	**£000oedd**
Incwm:		
Ffioedd cofrestru	-2	-1
Amrywiol	-1	-
Cyfanswm	-3	-1

Gan fod swm yr incwm a dderbynnir yn gymharol fychan ac y gall amrywio o'r naill flwyddyn i'r llall, caiff ei eithrio o ffigurau'r Amcangyfrif yn y Datganiad o wariant net cynhwysfawr.

5a Asedau Sefydlog

	Offer TG	Dodrefn a Gosod-iadau	Offer swyddfa	Ased hawl i ddefnyddio	Cyfanswm
	£000	**£000**	**£000**	**£000oedd**	**£000**
<u>Cost neu brisiant</u>					
Ar 1 Ebrill 2022	754	134	3	347[12]	1,238
Ychwanegiadau	202	-	-	-	202
Gwarediadau	-	-	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2023	**956**	**134**	**3**	**347**	**1,440**
Dibrisiant					
Ar 1 Ebrill 2022	647	129	3	-	779
Codwyd yn y flwyddyn	74	2	-	78	154
Gwarediadau	-	-	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2023	**721**	**131**	**3**	**78**	**933**
Gwerth net ar y llyfrau					
Ar 31 Mawrth 2023	**235**	**3**	**-**	**269**	**507**
Ar 31 Mawrth 2022	107	5	-	-	112
Cyllid Asedau:					
Dan berchenogaeth	235	3	-	-	238
Dan brydles	-	-	-	269	269

[12] Ailddatganwyd y balansau agoriadol i gynnwys effaith IFRS16 – gweler Nodyn 12

5b Asedau Anniriaethol

	Meddalwedd	Systemau TG	Cyfanswm
	£000oedd	**£000oedd**	**£000oedd**
Cost			
Ar 1 Ebrill 2022	11	402	413
Ychwanegiadau	-	-	-
Gwarediadau	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2023	11	402	413
			-
Dibrisiant			-
Ar 1 Ebrill 2022	11	237	248
Codwyd yn y flwyddyn	-	41	41
Gwarediadau	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2023	11	278	289
Gwerth net ar y llyfrau ar 31 March 2023	-	124	124
Ar 31 Mawrth 2022	-	165	165

6 Offerynnau ariannol

Er bod Estyn yn derbyn ei arian trwy Lywodraeth Cymru ac nid trwy'r amcangyfrifon cyflenwi arferol, mae mwyafrif yr offerynnau ariannol yn ymwneud â chontractau ar gyfer eitemau nad ydynt yn rhai ariannol yn unol â'u gofynion prynu a defnyddio disgwyliedig, ac felly mae Estyn yn agored i ychydig iawn o berygl o ran credyd, hylifedd neu'r farchnad. Nid yw Estyn yn dal offerynnau ariannol sy'n gymhleth neu sy'n chwarae rôl sylweddol tymor canolig i dymor hir ym mhroffil risg ariannol Estyn.

Risg hylifedd

Mae Estyn yn dibynnu'n bennaf ar gyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer ei ofynion adnoddau ac nid yw felly'n agored i risgiau hylifedd sylweddol.

Risg o ran cyfradd llog ac arian tramor

Er bod y balans banc y mae Estyn yn ei ddal yn berthnasol, bach iawn yw'r risg sy'n gysylltiedig â'r balans gan y'i cedwir o fewn set cyfrifon banc Gwasanaeth Bancio'r Llywodraeth. Mae'r holl adneuon perthnasol a'r holl asedau a rhwymedigaethau perthnasol yn cael eu henwi mewn sterling, felly nid yw'n agored i risg o ran cyfradd llog neu risg o ran arian tramor.

Risg credyd

Mae Estyn yn dibynnu'n bennaf ar gyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer ei ofynion adnoddau ac nid yw felly'n agored i risgiau hylifedd sylweddol.

7 Masnach a symiau derbyniadwy eraill

Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn	2022-2023 £000oedd	2021-2022 £000oedd
Symiau masnach derbyniadwy	-	-
Symiau derbyniadwy eraill	93	195
Rhagdaliadau ac incwm cronedig	97	162
Cyfanswm y Dyledwyr	**190**	**357**

8 Arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod

	31 Mawrth 2023	31 Mawrth 2022
Balans ar 31 Mawrth 2022	922	1,190
Mewnlif/(all-lif) arian parod net	539	268
Balans ar 31 Mawrth 2023	1,461	922

9 Symiau taladwy masnach a rhwymedigaethau cyfredol eraill

	31 Mawrth 2023	31 Mawrth 2022
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Symiau taladwy masnach	1,488	586
Cyllid y gyflogres	571	419
Cyfanswm	**2,059**	**1,005**

10 Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau

Adnewyddu adeiladau: Rhwymedigaethau sy'n codi ar gyfer adfer eiddo swyddfa wedi'i brydlesu i'w gyflwr gwreiddiol adeg terfynu prydles

Darpariaethau	**Darpariaeth adfeiliad £000oedd**	**Cyfanswm £000oedd**
Balans ar 1 Ebrill 2022		
O fewn blwyddyn		
Rhwng dwy a phum mlynedd	45	45
Cynnydd/gostyngiad yn y ddarpariaeth	-	-
Symiau a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	-	-
Darpariaeth sy'n weddill	**45**	**45**
O fewn blwyddyn	-	-
Rhwng dwy a phum mlynedd	45	45
Cyfanswm y ddarpariaeth ar 31 Mawrth 2023	**45**	**45**

11 Ymrwymiadau cyfalaf

Nid oes unrhyw ymrwymiadau cyfalaf ar 31 Mawrth 2023.

12 Prydlesi asedau hawl i ddefnyddio

Mae asedau hawl i ddefnyddio yn ymwneud ag adeiladau ar brydles nad ydynt yn bodloni'r diffiniad o adeiladau buddsoddi a chânt eu cyflwyno yn Nodyn 5a – Eiddo, Cyfarpar ac Offer. Un brydles yn unig sydd gan Estyn, sef swyddfa Llys Angor. Mae'r brydles yn cynnwys cymal terfynu ar ddiwedd blwyddyn 2, sef Tachwedd 2023, a blwyddyn 3, sef Tachwedd 2024. Mae'n annhebygol y caiff y cymal hwn ei gyflawni.

Mae asedau hawl i ddefnyddio wedi'u mesur yn ôl gwerth presennol rhwymedigaeth y brydles, wedi'i ddisgowntio ar y gyfradd fenthyca gynyddrannol sy'n cael ei hyrwyddo ym mhapurau Trysorlys PES. Caiff y model costau ei ddefnyddio fel procsi ar gyfer gwerth cyfredol y defnydd presennol mewn blynyddoedd dilynol.

	Rhwymedigaethau prydles £'000
Balans ar 1 Ebrill 2022	-
Ychwanegiadau yn y flwyddyn	347[13]
Taliad prydles	(78)
Tâl llog	3
Balans ar 31 Mawrth 2023	272
Rhwymedigaethau prydles cyfredol	78
Rhwymedigaethau prydles anghyfredol	194
	272

13 Ymrwymiadau o dan brydlesi

Prydlesi gweithredu

	2022-2023[14] Tir ac Adeiladau £000oedd	2021-2022 Tir ac Adeiladau £000oedd
Ar 31 Mawrth 2022 roedd Estyn wedi ymrwymo i wneud y taliadau canlynol yn ystod blynyddoedd y dyfodol mewn perthynas â phrydlesi gweithredu yn dod i ben:		
- o fewn blwyddyn	**-**	**77**
- rhwng dwy a phum mlynedd	**-**	**336**
- ar ôl pum mlynedd	**-**	**-**
Cyfanswm	**-**	**413**

14 Ymrwymiadau eraill

Nid yw Estyn wedi cytuno ar unrhyw gontractau na ellir eu canslo (nad ydynt yn brydlesi gweithredu) ar 31 Mawrth 2023 (nid oedd unrhyw gontractau na ellir eu canslo ar 31 Mawrth 2022).

15 Rhwymedigaethau digwyddiadol

Roedd rhwymedigaethau digwyddiadol o £100,000 ar 31 Mawrth 2023 (nid oedd unrhyw rwymedigaethau digwyddiadol ar 31 Mawrth 2022).

[13] Rhoi IFRS16 ar waith
[14] Mae'r ffigur hwn yn sero ar ôl rhoi IFRS16 ar waith

16 Trafodion â phartïon cysylltiedig

Mae Llywodraeth Cymru yn barti sy'n gysylltiedig ag Estyn. Dyma drafodion perthnasol â Llywodraeth Cymru yn ystod 2022-2023:

- cyllid o £12.489m gan Lywodraeth Cymru (£11.350m 2021-2022)
- talom £8.806m i Lywodraeth Cymru, yn bennaf i ad-dalu cyflogau staff a didyniadau cyfatebol y maent yn eu talu ar ein rhan (£9.550m yn 2021-2022). Mae'r gostyngiad yn ymwneud yn bennaf â thalu bil cyflog mis Mawrth ym mis Ebrill, yn hytrach na'r arfer o dalu'r bil ymlaen llaw ym mis Ebrill.
- Roedd gennym £823,000 o groniadau gyda Llywodraeth Cymru (£14,000 2021-2022) ac roedd £31,000 o ddyledwyr (£153,000 2021-2022).

Nid ymgymerodd unrhyw aelod o'r bwrdd, rheolwr allweddol na phartïon cysylltiedig eraill ag unrhyw drafodion perthnasol gydag Estyn yn ystod y flwyddyn.

17 Digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd

Ni fu unrhyw ddigwyddiadau ers dyddiad y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol sy'n effeithio ar ddeall y datganiadau ariannol hyn.

18 Datgeliad IFRS16

Paratowyd cyfrifon 2022-2023 gan ymgorffori IFRS16 yn ymwneud ag ymdrin â'r brydles sydd gennym ar gyfer swyddfa Llys Angor yng Nghaerdydd. Erbyn hyn, mae'r fantolen yn adlewyrchu'r brydles fel ased a rhwymedigaeth. Mae'r cyfrif incwm a gwariant yn adlewyrchu'r dibrisiant a'r llog ar y rhwymedigaeth gan ddangos mân gynnydd mewn gwariant.

Atodiad 1: Rhestr o acronymau a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn

AAA	Anghenion Addysgol Arbennig
ACof	Arolygydd Cofrestredig
ACM	Arolygydd Cofrestredig Meithrin
AC	Arolygydd Cofnodol
ADY	Anghenion dysgu ychwanegol
AEF	Arolygydd Ei Fawrhydi
AGA	Addysg Gychwynnol i Athrawon
AGC	Arolygiaeth Gofal Cymru
AGIC	Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru
AHO	Addysg a Hyfforddiant Ôl-orfodol
ARAC	Pwyllgor Archwilio Risg a Sicrwydd
ASC	Llythyrau Annwyl Swyddog Cyfrifyddu
AW	Archwilio Cymru
BACS	Gwasanaethau Clirio Awtomataidd y Banciau
BIBESOIN	Arolygu Gwell ar gyfer Cynhwysiant Cymdeithasol Gwell
CC	Cwestiynau cyffredin
CETV	Gwerth Trosglwyddo sy’n Gyfwerth ag Arian Parod
CGOA	Cynllun Gweithredu Ôl-arolygiad
CSOPS	Cynllun Pensiwn Gweision Sifil ac Eraill
CYPE	Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
DDP	Dysgu a datblygiad proffesiynol
DOG	Dysgu oedolion yn y gymuned
DP	Dangosydd Perfformiad
FDA	Cymdeithas Gweision Sifil Adran Gyntaf
FOIA	Deddf Rhyddid Gwybodaeth
FReM	Y Llawlyfr Adroddiadau Ariannol
GAALl	Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol
GBS	System Bancio’r Llywodraeth
IFRS	Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol
ISAs(DU)	Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y Deyrnas Unedig
MHFA	Swyddogion Cymorth Cyntaf Iechyd Meddwl
NASUWT	Cymdeithas Genedlaethol yr Ysgolfeistri ac Undeb yr Athrawesau
NED	Cyfarwyddwr Anweithredol
NEU	Yr Undeb Addysg Cenedlaethol
NTfW	Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru
PAEF	Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
PCS	Undeb y Gwasanaethau Cyhoeddus a Masnachol
PCSPS	Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil
SCS	Uwch Wasanaeth Sifil
SICI	Cynhadledd Ryngwladol Sefydlog yr Arolygiaethau
SoFFP	Datganiad o’r Sefyllfa Ariannol
TAW	Treth ar Werth
UCAC	Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru
UCD	Uned cyfeirio disgyblion
UP	Egwyddorion Sylfaenol
YAR	Ystafell arolygu rithwir

Estyn sy'n gyfrifol am gynnal a chadw gwefan Estyn a chyfanrwydd y wefan honno; nid yw'r gwaith a wneir gan archwilwyr yn cynnwys ystyried y materion hyn, ac felly nid yw'r archwilwyr yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am unrhyw newidiadau a allai fod wedi digwydd i'r datganiadau ariannol ers iddynt gael eu cyflwyno gyntaf ar y wefan.